

ΑΝΑΘΕΤΟΥΣΑ ΑΡΧΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
«ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ»

ΣΥΜΒΑΣΗ

«ΠΑΡΟΧΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ»:
ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
INTERREG VI-A ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2021-2027»

ΠΑΡΑΡΤΗΤΕΟ:

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ (ΣΠΕ) ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ INTERREG VI-A 2021-2027 ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2021-2027»

Co-funded by the European Union (ERDF)
& by National Funds of Greece & Italy

ΑΝΑΔΟΧΟΣ

EEO GROUP A.E.
Μαυροκορδάτου 1-3, 10648 Αθήνα
Τηλ.: +30-210-9769560
Fax: +30-210-9705762
E-mail: info@eogroup.gr

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ

ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΕΚΘΕΣΗΣ/ΜΕΛΕΤΗΣ

“ΕΕΟ GROUP Α.Ε.”
ΕΕΟ GROUP ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΥ 1 – 3, ΑΘΗΝΑ
ΑΡ.Μ.Α.Β. 26759/01/Β/92/366
ΑΦΜ: 094354442 ΔΟΥ: ΦΑΕ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΡ. Γ.Ε.ΜΗ.: 1489501000

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ
2022

2ο Παραδοτέο
ΣΠΕ - Έκδοση 3.0

Ι. ΦΡΑΝΤΖΗΤΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ Ε.Π.Ε.
ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Α. ΖΙΝΝΗ 80, ΑΘΗΝΑ 117 41
ΑΦΜ: 095649054 ΔΟΥ: Ε' ΑΘΗΝΩΝ
ΤΗΛ.: 210 96 41 853 / FAX: 210 96 13 442

Η παρούσα Έκθεση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027, συντάσσεται στο πλαίσιο του έργου «Τεχνική Συμβουλευτική Υποστήριξη: Έκθεση για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα – Ιταλία 2021-2027». Η Διαχειριστική Αρχή των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, του ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ανέθεσε το έργο αυτό στην ανεξάρτητη εταιρεία συμβούλων EEO GROUP, βάσει της σύμβασης που υπογράφηκε κι από τους δυο στις 12 Οκτωβρίου 2021.

ΈΡΓΟ

Τίτλος:	Τεχνική Συμβουλευτική Υποστήριξη: Έκθεση για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα — Ιταλία 2021-2027
Τίτλος Παραδοτέου:	2ο Παραδοτέο: Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) του « Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027 », όπως προσαρμόστηκε από την ελληνική νομοθεσία, και συγκεκριμένα από την Κοινή Υπουργική Απόφαση ΚΥΑ 107017/2006.
Έκδοση	3.0
Ημερομηνία παράδοσης:	7/01/2022
Αποδέκτης:	Παρακολούθηση έργου και επιτροπή παραλαβής

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Έκδοση	Ημερομηνία	Αιτία αλλαγών	Σελίδες προς αντικατάσταση
1.0	15/ 12/ 2021	Πρώτη υποβολή	
2.0	22/ 12/ 2021	Δεύτερη υποβολή	1,3, 21,34,35,36, 44,45
3.0	7/01/2022	Τρίτη υποβολή	1,92,94

Περιεχόμενα

1	ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
1.1	Η διαδικασία της ΣΠΕ	1
1.2	Σκοποί και Στόχοι του προγράμματος.....	1
1.3	Περιγραφή του προγράμματος	2
1.4	Εναλλακτικές.....	4
1.5	Περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος	4
1.6	Εκτίμηση, Αξιολόγηση και Διαχείριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του προγράμματος	7
1.7	Η αρχή της «Μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (DNSH)».....	9
1.8	Μέτρα Μετριασμού	10
1.9	Σύστημα Παρακολούθησης.....	11
2	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ	13
2.1	Το θέμα της ΣΠΕ.....	13
2.2	Η Αναθέτουσα Αρχή	13
2.3	Οι αναθέτοντες φορείς.....	14
2.3.1	Ομάδα έργου	14
3	Σκοποί και στόχοι του Προγράμματος	15
3.1	Aims and objectives of the INTERREG Cross Border Cooperation Programme GREECE-ITALY 2021-2027	15
3.2	Θεσμικό Πλαίσιο και Περιβαλλοντικοί Στόχοι.....	16
	Οι πολιτικές που πρέπει να ληφθούν υπόψη και περιέχουν στόχους που σχετίζονται με το πρόγραμμα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.	16
3.3	Ειδικό πλαίσιο για την περιφέρεια Αδριατικής -Ιονίου	18
3.4	Σχέση με άλλα προγράμματα	18
4	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	22
4.1	Χάρτης της περιοχής του Προγράμματος.....	22
4.2	Στρατηγική Προγράμματος.....	24
4.3	Προτεραιότητες	25
4.3.1	Προτεραιότητα 1η:Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ' '25	

4.3.2	Προτεραιότητα 2η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο πράσινη και χαμηλών εκπομπών άνθρακα περιοχή ΕΛ - ΙΤ	26
4.3.3	Προτεραιότητα 3η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ	27
4.3.4	Προτεραιότητα 4η: Ενισχυμένη διακυβέρνηση για συνεργασία στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ	28
4.4	Αναμενόμενα Αποτελέσματα	28
4.5	Σχέδιο Χρηματοδότησης.....	30
5	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ	31
5.1	Μηδενική λύση (do nothing scenario)	31
5.2	Εναλλακτική δυνατότητα: προετοιμασία του αναπτυξιακού προγράμματος για την περίοδο 2021-2027 με βάση έναν Κεντρικό Στρατηγικό Σχεδιασμό.....	32
6	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	34
6.1	Βιοποικιλότητα – χλωρίδα- πανίδα.....	34
6.1.1	Ζώνες Βλάστησης - χλωρίδα.....	34
6.1.2	Πτηνά.....	35
6.1.3	Θαλάσσια Ζωή	36
6.1.4	Αμφίβια -Ερπετά.....	37
6.2	Προστατευόμενες περιοχές: Κατάσταση και Διαχείριση	37
6.2.1	Υγρότοποι της Συνθήκης RAMSAR.....	38
6.2.2	Εθνικοί Δρυμοί - Πάρκα.....	39
6.3	Αβιοτικό Περιβάλλον	39
6.3.1	Κλίμα	39
6.3.2	Ποιότητα αέρα – Ατθ.....	40
6.3.3	Διαχείριση αποβλήτων	41
6.3.4	Έδαφος.....	42
6.3.5	Ενέργεια - Γεωθερμία	43
6.4	Πληθυσμός – οικονομική ανάπτυξη.....	44

6.4.1	Πληθυσμός	44
6.4.2	Δημογραφία.....	45
6.4.3	Οικονομική Ανάπτυξη.....	46
6.4.4	Απασχόληση	47
6.4.5	Καινοτομία.....	49
6.4.6	Ανταγωνιστικότητα.....	51
6.4.7	Γαλάζια Οικονομία.....	51
6.4.8	Μεταφορές	52
6.4.9	Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπία	53
6.4.10	Τουρισμός.....	53
6.4.11	Ψηφιοποίηση.....	55
6.4.12	Μετανάστευση	57
6.5	Πανδημία COVID- 19	58
7	Εκτίμηση, Αξιολόγηση και Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον του Προγράμματος ...	60
7.1	Εισαγωγή	60
7.2	Μεθοδολογία.....	60
7.3	Αρχή μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (DNSH).....	64
7.4	Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	66
8	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	77
8.1	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ	77
8.2	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	79
9	ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ.....	83
10	ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΠΕ	84
11	ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	85
12	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΩΝ.....	86
13	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	87
13.1	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	87
13.2	ΧΑΡΤΕΣ	89

Εικόνες

Εικόνα 4-1: Χάρτης της Περιοχής του Προγράμματος	23
Εικόνα 6-1: Προστατευόμενες περιοχές ανά είδος προστασίας	38
Εικόνα 6-2: Χάρτης της Μεσογείου με ταξινόμηση Κέππεν.....	39
Εικόνα 6-3: Χάρτης των μικροσωματιδίων στην ευρωπαϊκή επικράτεια	40
Εικόνα 6-4: Χάρτης επεξεργασίας λυμάτων της επιλέξιμης περιοχής.....	42
Εικόνα 6-5: Δομικός χάρτης της κορυφογραμμής της Απουλίας και του ρήγματος.....	42
Εικόνα 6-6: Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα κατά περιφέρειες	54
Εικόνα 6-7: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας	55
Εικόνα 6-8: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – Πρόοδος των κρατών μελών	56
Εικόνα 6-9: Χάρτης εδαφικής ελκυστικότητας.....	58

Πίνακες

Πίνακας 1-1: Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Ιταλία 2021-2017	
Πίνακας 4-1 Χρηματικές πιστώσεις	30
Πίνακας 6-1 Υγρότοποι σύμβασης RAMSAR	38
Πίνακας 6-2: Κατά κεφαλήν εκπομπές ΑτΘ (τν. CO ₂)	41
Πίνακας 6-3: Πληθυσμός της περιοχής προγράμματος ανά περιφέρεια.....	44
Πίνακας 6-4: Τριτοβάθμια εκπαίδευση στην περιοχή του προγράμματος	46
Πίνακας 6-5: Οικονομικά στοιχεία της περιοχής του προγράμματος.....	46
Πίνακας 6-6: Απασχόληση στην περιοχή του προγράμματος	48
Πίνακας 6-7: Ανεργία στην περιοχή του προγράμματος	48
Πίνακας 6-8: Καινοτομία στην περιοχή του προγράμματος	49
Πίνακας 6-9: Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίες στην περιοχή του προγράμματος	50
Πίνακας 7-1: Κριτήρια και σύμβολα εκτίμησης επιπτώσεων.....	63
Πίνακας 7-2: Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Προγράμματος με χρήση στόχων DNSH.....	65
Πίνακας 7-3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.01	68
Πίνακας 7-4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.02	71
Πίνακας 7-5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.04	74
Πίνακας 8-1 Προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	78
Πίνακας 8-2 Δείκτες Παρακολούθησης.....	81

Ακρωνύμια

ΤΣ ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ

ΠΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

ΠΔΠ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΕΟΠ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΤΘΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΘΑΛΑΣΣΑΣ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑΣ

ΕΚ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΕΤΠΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΚΤ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΔΕΤ ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

ΕΕΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΔΑΦΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΕ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

EUSAIR EU ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΑΕΠ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ

ΑτΘ ΑΕΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ ΕΛ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΒΑΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

ΤΠΕ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΙΤ ΙΤΑΛΙΑ

ΔΕΔΦ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

ΚΥΑ ΚΟΙΝΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

ΜΕΠ ΜΙΚΤΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΔΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΜΕΔ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΜΙΒΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

ΟΠΘΣ ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΕΕΑΚ ΕΚΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ Η ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

ΡΑΦ ΠΛΑΙΣΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟ NATURA 2000

ΚΚΑΕΠ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ

ΠΔ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ

ΣΠ ΣΤΟΧΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ε&Α ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ε&Κ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

ΡΑΕ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΠΑΑ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΑΠΕ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

RISSS ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

ΕΖΔ ΕΙΔΙΚΗ ΖΩΝΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

ΤΚΣ ΤΟΠΟΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ

ΣΠΕ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

ΜΜΕ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΕΣ ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

ΖΕΠ ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΔΕΔ-Ε ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΔΕΔ-Μ ΔΙΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

UNEP ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

UNFCCC ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

1 ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα Έκθεση Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027, συντάσσεται στο πλαίσιο του έργου «Τεχνική Συμβουλευτική Υποστήριξη: Έκθεση για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα – Ιταλία 2021-2027» και είναι σύμφωνη με το περιεχόμενο της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ για την περιβαλλοντική αξιολόγηση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. Η Διαχειριστική Αρχή των Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, του ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ, ανέθεσε το έργο αυτό στην ανεξάρτητη εταιρεία συμβούλων EEO GROUP.

1.1 Η διαδικασία της ΣΠΕ

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) είναι μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Προγράμματος Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027. Η διαδικασία ΣΟΕ περιλαμβάνει την κατάρτιση της Έκθεσης Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Έκθεση ΣΠΕ), την υποβολή της, τη διαβούλευση με τις αρχές (οι οποίες λόγω των ειδικών περιβαλλοντικών τους αρμοδιοτήτων είναι πιθανό να ενδιαφέρονται για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προγράμματος) και το κοινό, την έγκρισή της από τις εθνικές αρχές (αφού ληφθούν υπόψη η περιβαλλοντική έκθεση και τα αποτελέσματα της διαβούλευσης) και η θέσπιση συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης κατά την υλοποίηση του προγράμματος. Πρόκειται για μια αυτόνομη διαδικασία σε σχέση με τη διαδικασία σχεδιασμού του προγράμματος και εκτελείται παράλληλα, ως υποχρεωτικό στάδιο, σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ.

1.2 Σκοποί και Στόχοι του προγράμματος

Ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι να διασφαλίσει ότι θα συμβάλει θετικά στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης σε αμφότερες τις χώρες, σε ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και στην κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με τις διατάξεις της Πράσινης Συμφωνίας και των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) της Ατζέντας του 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Το νέο πρόγραμμα υποστηρίζει τους στόχους και τις προτεραιότητες των δύο κρατών μελών, της Ελλάδας και της Ιταλίας, ιδίως όσον αφορά τη μετάβαση σε μια πράσινη και κυκλική οικονομία με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, τις καινοτόμες πρωτοβουλίες για την επιχειρηματικότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη της επιλέξιμης περιοχής.

Η γεωγραφική μορφολογία των περιοχών που περιλαμβάνονται στην περιοχή του προγράμματος είναι η αιτία για τις δυσκολίες που υπάρχουν στην ομοιογενή οικονομική ανάπτυξη σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από την παρουσία νησιών, βουνών και αγροτικών περιοχών με χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και δυσκολίες στις συνδέσεις (μεταφορές και σύνδεση internet υψηλής ταχύτητας). Αυτό απαιτεί μεγαλύτερο συντονισμό του Προγράμματος INTERREG Ελλάδα-Ιταλία με τις εθνικές (ελληνικές και ιταλικές) και ευρωπαϊκές πολιτικές για τις αγροτικές περιοχές και τα νησιά.

1.3 Περιγραφή του προγράμματος

Για την επίτευξη των στόχων, το πρόγραμμα επέλεξε να πραγματοποιήσει παρεμβάσεις σε τέσσερις Προτεραιότητες, με τρεις Στόχους Πολιτικής (ΣΠ) και έναν Ειδικό Στόχο Interreg (ISO):

ΣΠ1: Μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη Ευρώπη με την προώθηση του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ.

ΣΠ2: Μια πιο πράσινη, χαμηλών εκπομπών άνθρακα μετάβαση προς μια καθαρή οικονομία μηδενικών καθαρών εκπομπών άνθρακα και μια ανθεκτική Ευρώπη, προωθώντας τις πράσινες και μπλε επενδύσεις μετάβασης στην καθαρή και δίκαιη ενέργεια, την κυκλική οικονομία, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν, καθώς και την πρόληψη αλλά και τη διαχείριση των κινδύνων.

ΣΠ4: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη που εφαρμόζει τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

ΕΣ11: Καλύτερη διακυβέρνηση συνεργασίας

Για κάθε στόχο πολιτικής, επιλέγονται ένας ή περισσότεροι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) που συμβάλλουν πιο αποτελεσματικά στην επίτευξη του δηλωμένου στόχου και βασίζονται στις ανάγκες και τις δυνατότητες της επιλέξιμης περιοχής. Οι Προτεραιότητες, οι Στόχοι Πολιτικής και οι Ειδικοί Στόχοι παρατίθενται σε μορφή πίνακα στον ακόλουθο Πίνακα 1.1.

Πίνακας 1-1: Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027

Pr.1 - Ενισχυμένη συνεργασία για έναν πιο ανταγωνιστικό και πιο έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ		Pr2 - Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο πράσινη και χαμηλών εκπομπών άνθρακα περιοχή ΕΛ-ΙΤ			Pr3 - Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς περιοχή ΕΛ-ΙΤ			Pr4 - Ενισχυμένη διακυβέρνηση για συνεργασία στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ		
ΣΠ1 – Μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη Ευρώπη με την προώθηση καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού		ΣΠ2 – Μια πιο πράσινη μετάβαση με χαμηλές εκπομπές άνθρακα προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη με την προώθηση της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, την κυκλική οικονομία, τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή σε αυτήν, την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων			ΣΠ4 - Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη που εφαρμόζει τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων			ΕΣ1- 1– Καλύτερη διακυβέρνηση συνεργασίας		
Ειδικός Στόχος Interreg (SO1.1): Ανάπτυξη και Ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών	ΕΣ 1.2: Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις	ΣΠ1.3. Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ	ΣΠ2.4 - προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη των κινδύνων, και την ανθεκτικότητα λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες σε οικοσυστήματα	ΣΠ 2.6 Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων οικονομία	ΣΠ 2.7- Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της ποικιλομορφίας και των μπλε υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των αστικών περιοχών, και μείωση όλων των μορφών	ΣΠ4.2- Βελτίωση της ίσης πρόσβασης σε χωρίς αποκλεισμούς υπηρεσίες στον τομέα της εκπαίδευσης, κατάρτισης και διαβίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης υποδομών, μέσω, μεταξύ άλλων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας για εξ αποστάσεως και	ΕΣ4.5 - Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προώθηση της μετάβασης από	ΕΣ4.6 - Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αειφόρου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική	ΕΣ1 1.1- Βελτίωση της θεσμικής υποδομής των δημόσιων αρχών, ιδίως εκείνων που έχουν την εντολή να διαχειρίζονται ένα συγκεκριμένο έδαφος, και των ενδιαφερόμενων μερών	ΕΣ1 1.4: Βελτίωση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών να εφαρμόσουν μακροπεριφερειακές στρατηγικές και εδαφικές στρατηγικές

					μόλυνσης.	διαδικτυακή εκπαίδευση και κατάρτιση	τη θεσμική φροντίδα στην φροντίδα σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων	καινοτομία		
--	--	--	--	--	-----------	--	---	------------	--	--

Συνολικά, τα **αναμενόμενα αποτελέσματα** του προγράμματος είναι (μη εξαντλητική λίστα):

- Έρευνα και καινοτομία για την εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών με σκοπό τον έξυπνο οικονομικό μετασχηματισμό της περιοχής του Προγράμματος και σε βασικούς τομείς.
- Δυνατότητα μεταφοράς καλών πρακτικών και πρόσβασης των ΜΜΕ στην καινοτόμο έρευνα και τεχνολογίες σε βασικούς τομείς, μέσω διατομεακής συνεργασίας, μεταφοράς τεχνολογίας και συντονισμού, καθιστώντας τις πιο ανταγωνιστικές
- Ψηφιοποίηση και εφαρμογή σχετικών τεχνολογιών για τον έξυπνο οικονομικό μετασχηματισμό της περιοχής του Προγράμματος σε βασικούς τομείς.
- Δυνατότητα μεταφοράς ορθών πρακτικών μεταξύ των δημόσιων αρχών, των επιχειρήσεων και των οργανισμών υποστήριξης επιχειρήσεων, καθώς και των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των πολιτών, μέσω διατομεακής συνεργασίας, μεταφοράς γνώσης και συντονισμού
- Με αποτέλεσμα να ενισχυθούν οι ΜΜΕ
- Συνεισφορά σε μεγαλύτερη οικολογική ανθεκτικότητα και λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής
- Βελτίωση των μέτρων προσαρμογής και πρόληψης όσον αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με φυσικά γεγονότα
- Προώθηση των ενισχυμένων ικανοτήτων διασυνοριακής έρευνας και καινοτομίας
- Προώθηση της υιοθέτησης προηγμένων τεχνολογιών στην κυκλική οικονομία
- Με αποτέλεσμα πιο ενισχυμένες ικανότητες για ενισχυμένη διατήρηση και προστασία των φυσικών οικοτόπων και της βιοποικιλότητας
- Αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ανεργίας καθώς και των υψηλών επιπέδων ΕΕΑΚ της περιοχής και των συνεπειών που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού
- Με αποτέλεσμα πιο ενισχυμένες ικανότητες και πιο ανθεκτικά συστήματα υγείας στην περιοχή του Προγράμματος, ώστε να μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά και να αντιδρούν σε πιθανές μελλοντικές πανδημίες και όχι μόνο
- Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού για μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς περιοχή ΕΛ-ΙΤ

1.4 Εναλλακτικές

Παρουσιάζονται και αξιολογούνται ρεαλιστικές εναλλακτικές λύσεις ως προς τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.

Η επιλογή της προτεινόμενης εναλλακτικής λύσης γίνεται με βάση τα περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια προς την κατεύθυνση των αρχών της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η αιτιολόγηση της επιλογής παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 5 της παρούσας έκθεσης. Σύμφωνα με την Οδηγία ΣΠΕ 2001/42/ΕΚ, οι εναλλακτικές θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές, δηλαδή να είναι εφικτές και επιλέξιμες με βάση τα συγκεκριμένα δεδομένα και τους κανονισμούς του πλαισίου του προγράμματος.

Οι εναλλακτικές που παρουσιάζονται είναι:

- Μηδενική εναλλακτική λύση ή σενάριο «απραξίας», στο οποίο εξετάζεται η μη υλοποίηση του προγράμματος που συνιστά την υπόθεση μηδενικής εναλλακτικής.
- Προταθείσα εναλλακτική, η οποία πληροί καλύτερα τις απαιτήσεις που συνιστούν την προτεινόμενη λύση.

1.5 Περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος

Βασικό στοιχείο της διασυνοριακής περιοχής Ελλάδας - Ιταλίας είναι η θαλάσσια περιοχή του Ιονίου και της Αδριατικής. Η περιοχή αυτή μαζί με την παράκτια περιοχή διαθέτει μια ιδιαίτερα σημαντική βιοποικιλότητα που αφορά:

- Ενδημικά ζώα και φυτά που ευδοκούν κυρίως σε παράκτιες περιοχές.
- Τα πουλιά χρησιμοποιούν την περιοχή ως μεταναστευτικό μονοπάτι και ως μέρος των τόπων αναπαραγωγής και διαχείμασης, ιδιαίτερα των πολλών και πλούσιων υγροτόπων.
- Θαλάσσια πανίδα, όπου για μια σειρά απειλούμενων ή ευάλωτων ειδών η περιοχή αποτελεί σημαντικό βιότοπο. Τα είδη αυτά περιλαμβάνουν τη μεσογειακή φώκια *monachus monachus*, τη χελώνα *caretta caretta* και ορισμένα είδη ψαριών που απειλούνται από την υπεραλίευση ή από τις πιέσεις που ασκεί ο άνθρωπος στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- Το οικολογικό τοπίο, που σε συνδυασμό με το μεσογειακό κλίμα και τη γεωλογική ιστορία των περιοχών συνθέτει μερικά μοναδικά οικολογικά πρότυπα όπως αυτά της Πίνδου, της χερσονήσου του Γκάργκανο, του Αίνου κ.α.
- Η μεσογειακή αγροτική - πεδινή περιοχή, στην οποία κυριαρχούν οι ελιές και οι αμπελώνες.

Ο κύριος παράγοντας που διαμορφώνει τα προαναφερθέντα είναι το μεσογειακό κλίμα που κυριαρχεί στην περιοχή και χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες και ξηρά (αλλά όχι άνυδρα) καλοκαίρια. Η αλλαγή αυτού του κλίματος αποτελεί σημαντική απειλή όχι μόνο για την οικολογία της περιοχής, αλλά και για την οικονομία και την ποιότητα ζωής. Σημαντικές απειλές αποτελούν επίσης η αύξηση του κινδύνου δασικών πυρκαγιών και διάβρωσης των ακτών. Ένας άλλος σημαντικός κίνδυνος σχετίζεται με την υψηλή σεισμικότητα της περιοχής, η οποία έχει ιστορικά στοιχεία, και άλλους πρόσφατους σεισμούς.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα στην περιοχή αφορά τη διαχείριση των εσωτερικών υδάτων. Τα

προβλήματα σχετίζονται είτε με ποσοτικές είτε με ποιοτικές παραμέτρους και είναι κυρίως τοπικά προβλήματα (καθώς υπάρχουν δεν υπάρχει διασυνοριακή λεκάνη απορροής ποταμού).

Στην θαλάσσια περιοχή, η ρύπανση είναι σημειακά εντοπισμένη και σε ορισμένες άλλες περιοχές, παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες ποιοτικές μεταβλητές δείχνουν μια σχετικά καλή κατάσταση του περιβάλλοντος (πολύ καλύτερη από αυτές της Βόρειας Αδριατικής).

Όσον αφορά το θέμα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, παρά την απουσία μεγάλων αστικών περιοχών (περισσότεροι από 1 εκατομμύριο κάτοικοι), τα προβλήματα αστικής ρύπανσης εντοπίζονται κυρίως λόγω αστικών πηγών εκπομπών. Κάποια από αυτά αφορούν την ατμοσφαιρική ρύπανση που προκαλείται από τα συστήματα θέρμανσης, την κυκλοφορία αυτοκινήτων και τη ρύπανση που προκαλούν τα πλοία στις πόλεις-λιμάνια.

Η οικολογική κατάσταση των ποταμών και των λιμνών στην περιοχή του προγράμματος είναι λιγότερο από καλή μόνο σε λιγότερο από 10% στην Ήπειρο, 10%-30% στα Ιόνια Νησιά και στη Δυτική Ελλάδα και 30%-50% στην Απουλία. Όσον αφορά τις προστατευόμενες περιοχές, τα ποσοστά αυτά είναι 22,8% στην Basilicata και 26,6% στην Calabria.

Η Ελλάδα έχει κορυφαίες επιδόσεις στην οικολογική κατάσταση των μεταβατικών και παράκτιων υδάτων, ενώ η απόδοση της Ιταλίας είναι στον μέσο όρο. Όσον αφορά τις ακτές κατάλληλες για μπάνιο, η Basilicata έχει ποσοστό 90,8% και η Calabria 85,3%.

Όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων, το 2015, η Ιταλία ήταν 16% πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ και η Ελλάδα 22% κάτω. Σε σύγκριση με το 2011, η εικόνα παραμένει λίγο-πολύ η ίδια και θεωρείται μια επίμονη κοινή πρόκληση.

Το ποσοστό πιθανής τρωτότητας των περιοχών στην κλιματική αλλαγή είναι πάνω από το μέσο όρο της ΕΕ με τη Δυτική Ελλάδα να είναι η πλέον πληττόμενη περιοχή, κα την περιοχή των Ιονίων Νήσων να συγκαταλέγεται στις λιγότερο ευάλωτες περιοχές στην ΕΕ. Στην περίπτωση της Ιταλίας, οι εκπομπές των συνολικών ΑτΘ αναμένεται να μειωθούν έως το έτος 2035. Το ίδιο ισχύει σε εθνικό επίπεδο για την Ελλάδα. Στην περίπτωση της Ιταλίας, οι τομείς που συμβάλλουν περισσότερο στις συνολικές εκπομπές είναι ο τομέας μεταφορών και ενέργειας, ενώ στην Ελλάδα είναι κυρίως ο τομέας των μεταφορών.

Όσον αφορά την ποιότητα του αέρα στην περίπτωση της Ελλάδας για το έτος 2020, το μεγαλύτερο μέρος του όζοντος (O₃) και του διοξειδίου του αζώτου (NO₂) συγκεντρώνεται στις μητροπολιτικές περιοχές και τη Δυτική Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην πόλη της Πάτρας. Στην περίπτωση της Απουλίας υπάρχει υψηλή συγκέντρωση κυρίως Όζοντος (O₃). Τα ταχύπλοα πλοία και η διεθνής ναυτιλία ευθύνονται επίσης για τη σημαντική ατμοσφαιρική ρύπανση. Στο πλαίσιο αυτό, όπως προαναφέρθηκε, η ποιότητα του αέρα επηρεάζεται κυρίως από τον τομέα των μεταφορών και στις δύο χώρες. Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί επίσης αιτία της φθοράς των μνημείων και της υποβάθμισης των κτιρίων και επηρεάζει την προβολή σε πολλές περιοχές τουριστικού συμφέροντος, επομένως η δράση για την ατμοσφαιρική ρύπανση θα έχει οφέλη για την υγεία αλλά και για οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την αλιεία και τον τουρισμό.

Μέτρια έως πολύ υψηλή περιβαλλοντική ευαισθησία στην κλιματική αλλαγή και, επομένως, αυξημένο επίπεδο κινδύνων λόγω ακραίων καιρικών συνθηκών παρατηρείται σε περιοχές της

Ηπείρου, της Δυτικής Ελλάδας και των Ιονίων Νήσων. Πιο συγκεκριμένα, από τα 16.300 km ακτογραμμής της χώρας, τα 1.000 χλμ είναι περιοχές ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή. Αυτή η ευπάθεια συνδέεται με την άνοδο της μέσης στάθμης της θάλασσας στην Ελλάδα

-
- 1 EC, 7η έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, 2017
  - 2 COWI, Μελέτη για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές και τους δεσμούς τους με την πολιτική συνοχής, 2017
  - 3 www.eea.europa.eu
  - 4 <https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2020-country-fact-sheets/greece>
  - 5 https://www.bankofgreece.gr/RelatedDocuments/National_Adaptation_Strategy_Excerpts.pdf

εκτιμάται σε 0,2-2 m έως το έτος 2100, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη να επικεντρωθούμε στη βιώσιμη διαχείριση των ακτών.

Όσον αφορά τον αντίκτυπο του COVID-19 στην ποιότητα του αέρα, οι συγκεντρώσεις του διοξειδίου του αζώτου (NO₂) - ενός ρύπου που εκπέμπεται κυρίως από τις οδικές μεταφορές - έχουν μειωθεί σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις όπου εφαρμόστηκαν lockdowns. Στην Απουλία, καθώς και στις περιοχές της Calabria και της Basilicata, σε όλες οι πόλεις παρατηρήθηκε σημαντική μείωση μεταξύ Μαρτίου - Αυγούστου 2020 σε σύγκριση με τους ίδιους μήνες του 2019. Σημαντική μείωση παρατηρείται μόνο τον Απρίλιο στην Πάτρα, στη Δυτική Ελλάδα ενώ σημειώθηκε νέα άνοδος τους καλοκαιρινούς μήνες.

Όσον αφορά την ανακύκλωση και τη διαχείριση των απορριμμάτων, η περιοχή του Προγράμματος παρουσιάζει δυνατότητες και ταυτόχρονα αντιμετωπίζει σε κάποιο βαθμό και προκλήσεις. Τα στοιχεία σε εθνικό επίπεδο δείχνουν ότι στην Ελλάδα σημαντικά υψηλότερο ποσοστό απορριμμάτων καταλήγει σε ΧΥΤΑ (81%), ενώ στην Ιταλία, το αντίστοιχο ποσοστό είναι 21% (κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ). Το ποσοστό των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων στις δύο χώρες είναι ελαφρώς υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 1.717 kg κατά κεφαλήν. Σε ό,τι αφορά την ανακύκλωση των αστικών απορριμμάτων, η Ελλάδα (με 17,2%) είναι σημαντικά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 45,8%, ενώ η Ιταλία ευθυγραμμίζεται, παρουσιάζοντας διαφορά ως προς αυτό.

Υπάρχει μεγάλη δυνατότητα αξιοποίησης των πρακτικών της κυκλικής οικονομίας που μπορούν επίσης να κεφαλαιοποιήσουν την προηγούμενη εμπειρία και να βασιστούν στην ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ των περιφερειών. Ο ρόλος της κυκλικής οικονομίας στην πράσινη οικονομική μετάβαση τονίζεται επίσης από την Πράσινη Συμφωνία και την Εδαφική Ατζέντα 2030:

- Η στρατηγική θέση της Ιταλίας στην κυκλική οικονομία (σύμφωνη με τις δεσμεύσεις που εγκρίθηκαν βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού, της Ατζέντας του ΟΗΕ 2030, του ανακοινωθέντος της G7 και εντός της ΕΕ) ορίζεται στο έγγραφο με τίτλο «Προς ένα μοντέλο κυκλικής οικονομίας για την Ιταλία - Επισκόπηση και στρατηγικό πλαίσιο». Το έγγραφο ζητά μια «αλλαγή του παραδείγματος» για την οικονομία της Ιταλίας, για έναν νέο τρόπο κατανάλωσης, παραγωγής και επιχειρηματικής δραστηριότητας. Υπάρχει ανάγκη για μια νέα βιομηχανική πολιτική με στόχο τη βιωσιμότητα και την καινοτομία, ικανή να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων και της μεταποίησης.
- Η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, αποδοτική σε πόρους και την κυκλική οικονομία είναι υψίστης σημασίας για την Ελλάδα για να διασφαλίσει την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και να τονώσει την πράσινη ανάπτυξη, να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, να καταπολεμήσει την ανεργία και να υποστηρίξει την καινοτομία στην παραγωγή, την κατανάλωση, την αξιακή αλυσίδα των υλικών, την κοινή χρήση μεθόδων χρήσης και την μείωση, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των απορριμμάτων, προκειμένου να επεκταθεί ο κύκλος ζωής των προϊόντων και να βελτιστοποιηθούν οι πόροι, το νερό και η ενέργεια. Η ελληνική κυβέρνηση θεωρεί την επίτευξη των στόχων κυκλικής οικονομίας, μέσω ενός Επιχειρηματικού Σχεδίου Κυκλικής

Μετάβασης της Ελλάδας, ως μία από τις βασικές διατομεακές της προτεραιότητες.

Όσον αφορά τις Φυσικές Περιοχές και τη Βιοποικιλότητα, η περιοχή του Προγράμματος παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), ο δείκτης φυσικών και προστατευόμενων περιοχών στη θαλάσσια συνοριακή περιοχή Ιταλίας-Ελλάδας είναι μέτριος έως υψηλός και ιδιαίτερα υψηλός στις παράκτιες περιοχές. Υπάρχει μεγάλος αριθμός περιοχών Natura 2000 και εθνικά προστατευόμενων περιοχών, καθώς και αρκετοί τόποι

---

6 <https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-and-covid19>

7 <https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-and-covid19>

8 Έγγραφο Προσανατολισμού της Επιτροπής, Μάιος 2019

και περιοχές Ramsar (υγρότοποι). Ωστόσο, δεν υπάρχουν διασυνοριακά οικοσυστήματα μεταξύ των περιφερειών της περιοχής του προγράμματος. Η περιοχή περιλαμβάνει ταξινομημένα υδατικά συστήματα που επηρεάζονται από σημειακές ή/και διάχυτες πιέσεις σε ποτάμια και λίμνες και που έχουν λιγότερο από καλή οικολογική κατάσταση. Σύμφωνα με την έκθεση για την ποιότητα των υδάτων κολύμβησης για το έτος 2019 όπως δημοσιεύτηκε από τον ΕΟΠ, σε εθνικό επίπεδο στην Ιταλία, το 88,4% των υδάτων κολύμβησης χαρακτηρίζεται ως άριστα ενώ το αντίστοιχο ελληνικό ποσοστό είναι 95,7%.

Η περιοχή διαθέτει ένα ιδιαίτερα σημαντικό πολιτιστικό κεφάλαιο που πιστοποιεί τη σύνδεση μεταξύ των δύο επιμέρους πλευρών. Η ιστορία της περιοχής είναι ιδιαίτερα πλούσια και περιλαμβάνει όλες τις ιστορικές και προϊστορικές περιόδους, όπως ήταν ο πρώτος ανθρώπινος αποικισμός των Μερών στην Ευρώπη. Η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι η κύρια πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα ενός βιώσιμου τουριστικού προϊόντος στην περιοχή. Οι κύριοι πόλοι είναι: τέσσερα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO (Castle del Monte, Trulli Alberobello, ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας, η παλιά πόλη της Κέρκυρας) και πολλοί άλλοι αρχαιολογικοί χώροι όπως η Αρχαία Δωδώνη, ο αρχαίος ναός της Canosa, η πόλη Λέτσε, η Πάργα κ.λπ.

Μια αναλυτική περιγραφή της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος της επιλέξιμης περιοχής, παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 6 της παρούσας έκθεσης.

1.6 Εκτίμηση, Αξιολόγηση και Διαχείριση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του προγράμματος

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων βασίζεται στις περιβαλλοντικές παραμέτρους που προτείνονται μέσω της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όπως προσαρμόστηκε με την ΚΥΑ 107017/2006 της Ελληνικής Νομοθεσίας, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων στο περιβάλλον. Μέσα από την εξέταση αυτή, η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 7 της παρούσας έκθεσης, εντοπίζονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται όλες οι πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν κατά την υλοποίηση του προγράμματος. Η σωστή επιλογή αυτών των παραμέτρων είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση να είναι ουσιαστική.

Οι παράμετροι που έχουν επιλεγεί είναι οι εξής:

1. Βιοποικιλότητα-πανίδα-χλωρίδα
2. Πληθυσμός- Ανθρώπινη υγεία
3. Έδαφος
4. Νερό
5. Αέρας, Κλιματικοί παράγοντες και κλιματική αλλαγή
6. Υποδομή-υλικά περιουσιακά στοιχεία
7. Πολιτιστική κληρονομιά

8. Τοπίο
9. Θόρυβος
10. Βιώσιμη ανάπτυξη
11. Αλληλεξάρτηση

Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων γίνεται σύμφωνα με τη μεθοδολογία των κατευθυντήριων ερωτήσεων. Σύμφωνα με αυτή τη μεθοδολογία, διαμορφώνεται ένα δίκτυο ερωτήσεων αξιολόγησης, λαμβάνοντας υπόψη τους περιβαλλοντικούς στόχους της μελέτης, προκειμένου να προσδιοριστούν όλες οι πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο. Οι ερωτήσεις διαμορφώνονται με τρόπο ώστε η απάντηση να είναι ναι ή όχι.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε κάθε παράμετρο θα εξετάζονται ανά Προτεραιότητα και ανά Ειδικό Στόχο (ΕΣ) με βάση ορισμένα επιλεγμένα κριτήρια όπως η πιθανότητα, η κλίμακα, η διάρκεια, η αναστρεψιμότητα, η διασυννοριακή διάσταση, η ακολουθία μιας επίπτωσης και η αλληλεπίδραση .

Από την αξιολόγηση των επιπτώσεων των προτεινόμενων δράσεων προέκυψαν τα ακόλουθα:

- Η πλειονότητα των δράσεων του Προγράμματος θα έχει θετικό αντίκτυπο στην κατάσταση του περιβάλλοντος τόσο σε τοπικό-περιφερειακό όσο και (όπου είναι δυνατόν) σε διασυννοριακό επίπεδο.
- Σημαντικό μέρος των δράσεων καλύπτει τις ανάγκες χρηματοδότησης κοινών δράσεων για την επίτευξη των στόχων της περιφερειακής, εθνικής και ευρωπαϊκής πολιτικής για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη.
- Οι θετικές επιπτώσεις αφορούν τόσο το τεχνητό όσο και το φυσικό περιβάλλον, ιδίως τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών στα αστικά κέντρα, τη διαχείριση των υδάτων, τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών, την επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής και την πρόωση της μπλε και πράσινης ανάπτυξης.
- Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στο σχεδιασμό δραστηριοτήτων περιλαμβάνεται σε όλους τους στόχους του προγράμματος και δεν περιορίζεται αυστηρά στα μέτρα (συγκεκριμένοι στόχοι) που σχετίζονται αποκλειστικά με την προστασία.
- Τυχόν αρνητικές επιπτώσεις, που προκύπτουν από το έργο, αξιολογούνται ως τοπικές και χαμηλού αντίκτυπου. Οι επιπτώσεις αυτές συνδέονται με τη φάση κατασκευής των έργων που περιλαμβάνονται στην περιοχή του προγράμματος και έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα. Συνολικά, για αυτές τις επιπτώσεις του προγράμματος προτείνονται κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη ή τη μείωση της έκτασης και της έντασής τους.

Με βάση τα προαναφερθέντα, εκτιμάται ότι η υλοποίηση του προγράμματος θα δημιουργήσει ισχυρή θετική συνέργεια με τους στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής. Προκειμένου όμως να μεγιστοποιηθεί ο βαθμός αυτής της συνέργειας και να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις, λαμβάνονται ορισμένα μέτρα για την πρόληψη και τον έλεγχο των περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπως περιγράφονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 8 της παρούσας έκθεσης.

1.7 Η αρχή της «Μη πρόκλησης σημαντικής ζημιάς (DNSH)».

Το Πρόγραμμα έχει αξιολογηθεί σύμφωνα με την αρχή «Μη πρόκλησης σημαντικής ζημιάς (DNSH)».

Σύμφωνα με τον **κανονισμό περί Ταξινόμησης**, «*Τα Ταμεία θα πρέπει να υποστηρίζουν δραστηριότητες που θα τηρούν τα κλιματικά και περιβαλλοντικά πρότυπα και προτεραιότητες της Ένωσης και δεν θα προκαλούν σημαντική ζημιά στους περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 2020/852*».

Η αξιολόγηση του προγράμματος σύμφωνα με την αρχή «Μη πρόκλησης σημαντικής ζημιάς», παρουσιάζεται αναλυτικά στο κεφάλαιο 7.3 της παρούσας έκθεσης.

Για την εφαρμογή της αρχής αυτής, εξετάστηκαν οι ακόλουθοι περιβαλλοντικοί στόχοι, όπως ορίζονται στο άρθρο 17 του Κανονισμού περί Ταξινόμησης 2020/852 (ΕΕ).

1. Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής
2. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
3. Βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων
4. Κυκλική οικονομία
5. Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης
6. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και

των οικοσυστημάτων Σύμφωνα με την παραπάνω εξέταση, το

Πρόγραμμα:

- Το Πρόγραμμα δεν αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (Ατθ) και ως εκ τούτου δεν θα επηρεάσει τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής.
- Το Πρόγραμμα δεν αναμένεται να οδηγήσει σε αυξημένες αρνητικές επιπτώσεις του τρέχοντος κλίματος και του αναμενόμενου μελλοντικού κλίματος, στην ίδια τη δραστηριότητα ή στους ανθρώπους, τη φύση και τα αγαθά. Ως αποτέλεσμα, δεν θα επηρεάσει αρνητικά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
- Το Πρόγραμμα δεν πρόκειται να είναι επιζήμιο για την καλή κατάσταση ή το καλό οικολογικό δυναμικό των υδάτινων μαζών, συμπεριλαμβανομένων των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, ή για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων. Κατά συνέπεια, δεν θα επηρεάσει τη βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων οικοσυστημάτων.
- Το Πρόγραμμα δεν αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική αναποτελεσματικότητα στη χρήση υλικών ή στην άμεση ή έμμεση χρήση των φυσικών πόρων. Με αυτόν τον τρόπο δεν αντιβαίνει στις αρχές της κυκλικής οικονομίας.
- Το Πρόγραμμα δεν αυξάνει σημαντικά τη δημιουργία, την αποτέφρωση ή τη διάθεση απορριμμάτων και η μακροπρόθεσμη διάθεση των απορριμμάτων δεν προκαλεί

σημαντική και μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική ζημιά. Το πρόγραμμα δεν λειτουργεί κατά της πρόληψης και της ανακύκλωσης των απορριμμάτων.

- Το Πρόγραμμα δεν αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση των εκπομπών ρύπων στον αέρα, το νερό ή το έδαφος. Κατά συνέπεια, δεν θα λειτουργήσει ενάντια στην πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης των προαναφερθέντων περιβαλλοντικών παραμέτρων.
- Το πρόγραμμα δεν πρόκειται να είναι σημαντικά επιζήμιο για την καλή κατάσταση και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων, ούτε επιζήμιο για την κατάσταση διατήρησης των οικοτόπων και των ειδών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ενδιαφέρουν την Ένωση. Ως εκ τούτου, δεν θα λειτουργήσει κατά της προστασίας και της αποκατάστασης της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

Κατά συνέπεια, το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να μην βλάπτει κανέναν από τους προαναφερθέντες περιβαλλοντικούς στόχους και είναι σύμφωνο με την αρχή μη πρόκλησης σημαντικής ζημίας.

1.8 Μέτρα μετριασμού

Η πρόληψη, η μείωση και ο μετριασμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του προγράμματος πραγματοποιείται μέσω δύο βασικών μηχανισμών: α) της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων, όπως ισχύει και β) της θέσπισης ειδικών διατάξεων ή/και προϋποθέσεων που θα εφαρμοστούν στην υλοποίηση του προγράμματος και θα ενσωματωθούν στις διαδικασίες διαχείρισης (εγκρίσεις έργων κ.λπ.).

α) Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων.

Οι επιπτώσεις κάθε έργου ελέγχονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης όπως ισχύει στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και εξειδικεύεται στις διαδικασίες υλοποίησης του θεσμικού πλαισίου των δύο χωρών. Η έγκριση ενός έργου στο πρόγραμμα δεν τροποποιεί τις απαιτήσεις του σύμφωνα με την Περιβαλλοντική Άδεια, υπό την οποία προβλέπονται οι ειδικοί όροι και προϋποθέσεις εκτέλεσης. Σε σχέση με τις κύριες δραστηριότητες, μέσω των σχετικών Εκθέσεων Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων θα πρέπει να αναφέρονται (όχι αποκλειστικά) τα ακόλουθα θέματα:

- Συμμόρφωση με τις ειδικές οριακές τιμές εκπομπών ρυπογόνων φορτίων και συγκεντρώσεων για τον αέρα, το νερό και το έδαφος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Συγκεκριμένες οριακές τιμές θορύβου.
- Συμμόρφωση με τον εθνικό ή περιφερειακό σχεδιασμό για το περιβάλλον, όπως το σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων, τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής της ΟΠΥ κ.λπ.
- Καταλληλότητα χωροθέτησης σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης και τους περιορισμούς δόμησης.
- Συνεκτίμηση όλων των απαραίτητων μέτρων που προβλέπονται από τη νομοθεσία σε σχέση με την πρόληψη και τη μείωση της ρύπανσης των προστατευόμενων περιοχών, της θάλασσας και των δασών.
- Τα έργα που βρίσκονται σε περιοχές Natura 2000 (Τόποι Κοινοτικής Σημασίας ή Ζώνες Ειδικής Προστασίας), θα πρέπει να συμμορφώνονται με το άρθρο 6.3 της Οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΕΚ, δηλαδή: « Κάθε σχέδιο [ή έργο], μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού

με άλλα έργα, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του».

b) Ειδικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

- Προτάσεις που χρηματοδοτούν επιχειρήσεις (καινοτομία - επιχειρηματικότητα - ανταγωνιστικότητα) και που περιλαμβάνουν (πέρα από τους υποχρεωτικούς κανόνες της περιβαλλοντικής νομοθεσίας) επενδύσεις σε «πράσινες υποδομές και τεχνολογίες», βιοκλιματικές αρχές ή/και προωθούν τη μείωση και επαναχρησιμοποίηση υλικών (σύμφωνα με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας και την ιεραρχία της διαχείρισης των απορριμμάτων), πρέπει να προτάσσονται κατά τη διαδικασία επιλογής έργων.
- Στη διαδικασία προσδιορισμού και επιλογής clusters, θα πρέπει να συμπεριληφθούν επιχειρήσεις που διαχειρίζονται προϊόντα ή απόβλητα που παράγονται σε όλη την αλυσίδα αξίας.
- Οι δράσεις τουριστικής ανάπτυξης ή ενίσχυσης των φυσικών πόρων εντός των περιοχών Natura 2000 θα πρέπει να συνάδουν με τα σχέδια διαχείρισης των περιοχών. Σε περιπτώσεις που τα έργα είναι ταξινομούνται σε περιοχές με Φορέα Διαχείρισης, απαιτείται η γνώμη του. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να τεκμηριωθεί ότι η αύξηση των επισκέψεων στα προστατευόμενα οικοσυστήματα για τουριστικούς ή άλλους σκοπούς δεν έχει αντίκτυπο στην κατάσταση διατήρησής τους.
- Πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τεχνικά έργα που υλοποιούνται εντός της παράκτιας θαλάσσιας περιοχής και ενδέχεται να προκαλέσουν είτε ρύπανση της ποιότητας του νερού είτε διαταραχή του βενθικού υποστρώματος. Τέτοια μέτρα θα πρέπει να αποτρέπουν και να μειώνουν την πιθανή ρύπανση των υδάτων και των ιζημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, τα προαναφερθέντα μέτρα μετριασμού θα πρέπει να αφορούν όλες τις περιβαλλοντικές παραμέτρους που ενδέχεται να επηρεαστούν από τα έργα του Προγράμματος, σύμφωνα με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Τα προτεινόμενα μέτρα επιλέγονται και παρουσιάζονται σε μορφή πίνακα για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο στο κεφάλαιο 8 της παρούσας.

1.9 Σύστημα Παρακολούθησης

Σύμφωνα με το άρθρο 10 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του Προγράμματος είναι απαραίτητο, προκειμένου να εντοπιστούν σε πρώιμο στάδιο απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να είναι δυνατή η λήψη κατάλληλων διορθωτικών μέτρων.

Η παρούσα Έκθεση είναι μια πρώτη προσπάθεια προσδιορισμού του αντίκτυπου ενός

προγράμματος που δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί πλήρως. Οι δράσεις και τα είδη των παρεμβάσεων που έχουν εξεταστεί καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη φύση των αναμενόμενων επιπτώσεων, αλλά μπορεί να παρέχουν λίγες ευκαιρίες για την έντασή τους και συνεπώς την αποδοχή τους ή όχι. Έτσι, λόγω έλλειψης συγκεκριμένων στοιχείων που προκύπτουν από τη σταδιακή εφαρμογή και εξειδίκευση του προγράμματος, η Έκθεση προσδιορίζει πρωτίστως θεωρητικά τις επιπτώσεις του προγράμματος. Η Έκθεση έχει μέχρι στιγμής εντοπίσει τις αρνητικές επιπτώσεις και έχει προτείνει μέτρα για την ελαχιστοποίησή τους. Το σύστημα παρακολούθησης, επομένως, θα πρέπει αρχικά να επικυρώνει ή να διορθώνει τα θεωρητικά αποτελέσματα της αξιολόγησης της Έκθεσης σε σύγκριση με τις πραγματικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή και, δεύτερον, να αξιολογεί εάν τα προτεινόμενα μέτρα έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά.

Το προτεινόμενο Σύστημα Παρακολούθησης περιλαμβάνει όλους τους σχετικούς περιβαλλοντικούς δείκτες ανά περιβαλλοντική παράμετρο (π.χ. βιοποικιλότητα, ποιότητα αέρα και κλιματική αλλαγή, έδαφος, νερό, τοπίο και πολιτισμός κ.λπ.) και προσδιορίζει τις αρχές που διενεργούν την παρακολούθηση καθώς και τη συχνότητα της παρακολούθησης .

Τέλος, σε όλο το σύστημα παρακολούθησης, προσδιορίζεται το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του προγράμματος. Για παράδειγμα, ενέργειες που προωθούν τη μείωση των εκπομπών ΑτΘ μειώνουν το αποτύπωμα άνθρακα του προγράμματος.

2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

2.1 Το θέμα της ΣΠΕ

Σύμφωνα με τη σύμβαση, το αντικείμενο της ΣΠΕ, που εκπονείται στο πλαίσιο του έργου με τίτλο «Τεχνική Συμβουλευτική Υποστήριξη: Έκθεση για τη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREG Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027», είναι η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) του νέου προγράμματος Interreg «Ελλάδα - Ιταλία 2021-2027».

Αυτή η ΣΠΕ αξιολογεί τις πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προγράμματος, όπως περιγράφεται στο παραδοτέο Δ.3, (έκδοση 1.1 όπως παραδόθηκε στις 14.10.2021 από την «TREK development») του τελικού Προγράμματος Συνεργασίας που θα υποβληθεί στα μέλη του επιτροπή προγραμματισμού για περαιτέρω σχόλια, πριν από την τελική υποβολή στο ΕΣ. Αυτό το παραδοτέο παρουσιάζει την τελική έκδοση του Προγράμματος Συνεργασίας που περιλαμβάνει όλα τα κεφάλαια του Προγράμματος Συνεργασίας, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα του πρώτου και του δεύτερου γύρου των Δημοσίων Διαβουλεύσεων καθώς και τις αποφάσεις που ελήφθησαν από την Επιτροπή Προγραμματισμού και άλλες διαδικασίες.

Το κύριο παραδοτέο της ΣΠΕ αποτελείται από την Περιβαλλοντική Έκθεση σύμφωνα με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ όπως αυτή έχει προσαρμοστεί από την Ελληνική Νομοθεσία και συγκεκριμένα την Κοινή Υπουργική Απόφαση ΚΥΑ 107017/2006.

Η τελική έκθεση ΣΠΕ θα ενσωματώσει τις απαντήσεις των συντακτών της ΣΠΕ και τη σχετική τεκμηρίωση που απαιτείται για τα ζητήματα και τις απόψεις που τέθηκαν κατά τη δημόσια διαβούλευση από περιβαλλοντικές και άλλες σχετικές υπηρεσίες και το ενδιαφερόμενο κοινό, όπως ορίζεται στην Οδηγία 2001/42/ΕΚ.

Ο συνολικός στόχος της ΣΠΕ, που συντάσσεται για το Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027 διαμορφώνεται από τις ακόλουθες κατευθυντήριες γραμμές:

- τον καθορισμό περιβαλλοντικών παραμέτρων βάσει των οποίων θα λειτουργεί το πρόγραμμα.
- τον εντοπισμό, την περιγραφή και την αξιολόγηση των πιθανών σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή του προγράμματος.
- εύλογες εναλλακτικές λύσεις.

2.2 Η αναθέτουσα αρχή

Αρχή σύνταξης του προγράμματος είναι η Διαχειριστική Αρχή Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας, του Ελληνικού Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η οποία ενεργεί για λογαριασμό της Μικτής Επιτροπής Προγραμματισμού του προγράμματος. Οι ελληνικές και ιταλικές αρχές

συμφώνησαν να συγκροτήσουν μια Κοινή Επιτροπή Προγραμματισμού (ΚΕΠ) για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Ιταλία 2021 – 2027, αποστολή της οποίας είναι να προετοιμάσει το πρόγραμμα για έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Με βάση τις απαιτήσεις των κανονισμών της ΕΕ, η Κοινή Επιτροπή Προγραμματισμού ενέκρινε τη δημοσίευση πρόσκλησης υποβολής προτάσεων. Η Διαχειριστική Αρχή Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας διαχειρίζεται και παρακολουθεί Προγράμματα INTERREG που στοχεύουν στην αντιμετώπιση κοινών διασυνοριακών και διακρατικών προκλήσεων, στη στήριξη συνεργιών μέσω κοινών εταιρικών σχέσεων και στη δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων με σκοπό την ισόρροπη οικονομική, κοινωνική και χωρική ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

2.3 Οι αναθέτοντες φορείς

Οι αναθέτοντες φορείς της παρούσας ΣΠΕ είναι οι εξής:

- η Διαχειριστική Αρχή Προγραμμάτων Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας για λογαριασμό του Ελληνικού Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων, η οποία ανέθεσε την ΣΠΕ στην
- Ανεξάρτητη εταιρεία συμβούλων EEO Group, η οποία αναλαμβάνει την ανάθεση από την προαναφερθείσα αρχή και διενεργεί την ΣΠΕ του προτεινόμενου προγράμματος.

2.3.1 Ομάδα Έργου

Για την προετοιμασία αυτού του παραδοτέου, η ομάδα του έργου απαρτιζόταν από τους ακόλουθους επιστήμονες:

	Όνομα	Προσόντα	Ρόλος στο Έργο
1	Ιωάννης Φραντζής	Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc	Γενικός Συντονιστής
2	Δημήτρης Αργυρόπουλος	Πολιτικός Μηχανικός, Υγειονομικός Μηχανικός	Συντονιστής της ομάδας ΣΠΕ
3	Λάζαρος Ντοανίδης	Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
4	Ιωάννα Ελευθερίου	Περιβαλλοντολόγος Msc	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
5	Μαρσέλα Κατσανεβάκη	Περιβαλλοντολόγος	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
6	Ρεβέκα Μπατμάνογλου	Χημικός	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
7	Κωνσταντίνος Παχυγιαννάκης	Ηλεκτρολόγος Μηχανολόγος MSc	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
8	Amani-Christiana Saint	Χημικός Μηχανικός MSc, PhD	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
9	Σωκράτης Τσιγάρδας	Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc	Μέλος της ομάδας ΣΠΕ
10	Άγγελος Τσάκωνας	Project Manager	Επικοινωνιακή Υποστήριξη της ομάδας ΣΠΕ

3 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Σε αυτό το Κεφάλαιο θα εξεταστούν οι σκοποί του προγράμματος και οι ευρύτεροι στόχοι του, καθώς και η σύνδεση και η συμβατότητά τους με το θεσμικό πλαίσιο και τους περιβαλλοντικούς στόχους που ακολουθούν οι ευρωπαϊκές χώρες. Τέλος, σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθεί και η σχέση με άλλα σχετικά προγράμματα. Θα αναλυθούν μεταξύ άλλων τα ακόλουθα θέματα:

3.1 Σκοποί και στόχοι του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREG ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2021-2027

Η διασυνοριακή συνεργασία Ελλάδας-Ιταλίας ξεκίνησε επίσημα το 2000. Οι τρεις προκάτοχοι του Interreg Ελλάδα-Ιταλίας 2021-2027 προσφέρουν πολύτιμη εμπειρία πάνω στην οποία θα βασιστεί το τρέχον πρόγραμμα για την αντιμετώπιση τόσο των σχετικών όσο και των αναδυόμενων προκλήσεων και τάσεων. Αυτές οι προκλήσεις περιλαμβάνουν μεγάλες τάσεις όπως η κλιματική αλλαγή και η ψηφιοποίηση, ο μετασχηματισμός προς μια οικονομία βασισμένη στην καινοτομία, οι περιφερειακές ανισότητες και, τέλος, οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID19. Ο σχεδιασμός του Interreg Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027 περιλαμβάνει και θίγει όλες αυτές τις πτυχές.

Προκειμένου να αυξηθεί ο αντίκτυπος του Προγράμματος, δίνεται έμφαση στην κεφαλαιοποίηση των εκρών και των αποτελεσμάτων του έργου, τόσο από την τρέχουσα προγραμματική περίοδο όσο και από την προηγούμενη.

Ενθαρρύνεται η διασυνοριακή συνεργασία προκειμένου να αυξηθεί η ανθεκτικότητα των συμμετεχουσών περιοχών απέναντι στις κοινές προκλήσεις που είναι μεταξύ άλλων η οικονομική μετάβαση, η κλιματική αλλαγή και η ψηφιοποίηση. Ταυτόχρονα, η συνεργασία θα επιτρέψει στις περιφέρειες να εξαλείψουν τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που εντοπίστηκαν κατά την εδαφική ανάλυση.

Το πρόγραμμα θα φέρει σε επαφή διάφορους τύπους παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών, των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, των οργανισμών υποστήριξης επιχειρήσεων, των φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Η αποδοτικότητα των αναμενόμενων αποτελεσμάτων θα εξαρτηθεί επίσης από την ικανότητα των εμπλεκόμενων φορέων στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης και της ανάπτυξης των σχετικών δεξιοτήτων.

Για την επίτευξη των στόχων, το πρόγραμμα επέλεξε να παρέμβει σε τέσσερις

Προτεραιότητες:

Προτεραιότητα 1η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ

Προτεραιότητα 2η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο πράσινη και χαμηλών εκπομπών άνθρακα περιοχή

ΕΛ-ΙΤ

Προτεραιότητα 3η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ

Προτεραιότητα 4η: Ενισχυμένη διακυβέρνηση για συνεργασία στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ.

Κάθε προτεραιότητα αποτελείται από συγκεκριμένους στόχους όπως θα αναλυθούν στο κεφάλαιο 4.

Το πρόγραμμα υλοποιείται μεταξύ των δύο κρατών μελών της ΕΕ και στόχος του είναι να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της περιβαλλοντικής πολιτικής που ορίζονται τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε μακροπεριφερειακό επίπεδο (αναφέρονται είτε στην Περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου είτε στην ευρύτερη Μεσογειακή Περιφέρεια).

Στόχος της επισκόπησης των περιβαλλοντικών στόχων άλλων πολιτικών, στρατηγικών και σχεδίων στο πλαίσιο της ΣΠΕ είναι να διασφαλιστεί ότι οι απαιτήσεις, οι δεσμεύσεις και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτές, έχουν εξεταστεί και ληφθεί υπόψη στη διαδικασία προγραμματισμού.

Επιπλέον, στόχος του είναι να κατανοήσει πώς το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα εντάσσεται στο πλαίσιο εφαρμογής πολιτικών για την προστασία του περιβάλλοντος και εάν συμβάλλει επαρκώς στην επίτευξη των στόχων προστασίας του περιβάλλοντος. Επιπλέον, αυτή η επισκόπηση στοχεύει στον προσδιορισμό των περιβαλλοντικών στόχων της ΣΠΕ στους οποίους θα βασιστεί ο προσδιορισμός περιοχών και θεμάτων προκειμένου να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος του προγράμματος, όπως θα αναλυθεί στο Κεφάλαιο 7.

3.2 Θεσμικό πλαίσιο και περιβαλλοντικοί στόχοι

Το πλαίσιο, το οποίο εξετάζει αυτή η ΣΠΕ, συνίσταται στο ευρωπαϊκό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη της στρατηγικής των **Ηνωμένων Εθνών για το 2030**, καθώς και όλες τις διορθώσεις και προσθήκες που έχουν γίνει σε αυτό το διάστημα. Αυτή η στρατηγική εστιάζει στην προώθηση μιας πιο αποδοτικής από πλευράς πόρων, πιο πράσινης και πιο ανταγωνιστικής οικονομίας για την Ευρώπη. Το 2020, η στρατηγική E2030 συμπληρώθηκε από την «**Εδαφική Ατζέντα 2030**». Η συνθήκη αυτή πρόσθεσε μια τρίτη διάσταση: την εδαφική συνοχή στις υφιστάμενες διαστάσεις της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Οι κατευθυντήριες γραμμές αυτής της ατζέντας προσδιορίζονται κατά την εφαρμογή του Όγδου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (2021-2030).

Στο σχετικό πλαίσιο εντάσσεται και η πρόταση του Όγδου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (ΠΔΠ) και η σχέση με τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές. Η πρόταση του 8ου ΠΔΠ ζητά την ενεργό δέσμευση όλων των ενδιαφερομένων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για το κλίμα και το περιβάλλον.

Οι πολιτικές που πρέπει να ληφθούν υπόψη και περιέχουν στόχους που σχετίζονται με το πρόγραμμα παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πεδίο	Τίτλος Σχεδίου, Προγράμματος και Πολιτικής
Βιώσιμη Ανάπτυξη	Η Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ και οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
	Η Πράσινη Συμφωνία της ΕΕ (« <i>Μετασχηματισμός της οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον</i> »)
Βιοποικιλότητα	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τη βιολογική ποικιλότητα και τα Πρωτόκολλα της
	Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα για το 2030 COM (2020) 280 τελικό
	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας • Οδηγία 2009/147/ΕΚ περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών

	<ul style="list-style-type: none"> • ΠΔΠ - 2014-2020 Πλαίσια Δράσης Προτεραιότητας για το NATURA 2000 (για το ΚΜ)
Μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή/Ενέργεια	Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την αλλαγή του κλίματος - προσαρμογή στις κλιματικές μεταβολές
	Η Συμφωνία του Παρισιού
	Ενεργειακός Χάρτης πορείας για το 2050 (Λευκή Βίβλος)
	Σχέδιο κλιματικών στόχων, COM (2020) 562 τελικό
	Ευρωπαϊκός Νόμος για το Κλίμα/Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119
	Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή - COM(2013) 216 τελικό
	Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα
	Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
	Αναπτυξιακός Νόμος Δίκαιης Μετάβασης (Νόμος 4872/2021)
	Εθνικός Νόμος για το Κλίμα (υπό εκπόνηση, η διαβούλευση ολοκληρώθηκε στις 24/12/21)
<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση • Οδηγία 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές - Εθνικό Σχέδιο Δράσης της για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές 	
Προστασία-Διαχείριση Θαλάσσιας και Παράκτιας Ζώνης	Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική 2008/56 /ΕΚ
	<ul style="list-style-type: none"> • Θαλάσσια στρατηγική για την Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο πέλαγος COM(2012) 713
	Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Πόρων
	Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παρακτίων ζωνών της Μεσογείου (2008)
Χωρική και αστική ανάπτυξη	Χάρτης της Λειψίας για τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη
Νερό	Οδηγία-Πλαίσιο για τα Ύδατα 2000/60/ΕΚ
	Οδηγία 2007/60/ΕΚ για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας
Ατμοσφαιρική ρύπανση - Θόρυβος	Οδηγία 2008/50/ΕΚ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη
	Οδηγία 2002/49/ΕΚ σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου
Έδαφος	Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Προς μια θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους (COM (2006)

	231).
	Οδηγία 2008/98/ΕΚ σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων Σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, COM(2015) 614 τελικό.

Κυκλική οικονομία /Απόβλητα	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία
	Εθνική νομοθεσία (π.χ. Ν. 4042/2012 κ.λπ.)
	Εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων
	Εθνικό Σχέδιο Πρόληψης Απορριμμάτων
Πολιτιστική κληρονομιά και τοπίο	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το τοπίο (2004)

3.3 Ειδικό Πλαίσιο για την Περιφέρεια Αδριατικής – Ιονίου

Επιπλέον, από το προαναφερθέν βασικό θεσμικό πλαίσιο, θα ληφθούν υπόψη ειδικά πλαίσια στην ανάλυση της έκθεσης ΣΠΕ, όπως μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

Η Οδηγία-Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική

Η οδηγία καθιερώνει πλαίσιο εντός του οποίου τα κράτη μέλη θα λάβουν τα αναγκαία μέτρα για να επιτύχουν ή να διατηρήσουν καλή περιβαλλοντική κατάσταση για το θαλάσσιο περιβάλλον το αργότερο έως το έτος 2020.

Θαλάσσια στρατηγική για την Αδριατική θάλασσα και το Ιόνιο πέλαγος (COM(2012) 713)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια ανακοίνωση για τη θαλάσσια στρατηγική για την Αδριατική και το Ιόνιο, σε μια προσπάθεια να αξιολογήσει τις ανάγκες και τις δυνατότητες των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα στην περιοχή αυτή και να καθορίσει ένα πλαίσιο για τη μετάβαση προς μια συνεκτική θαλάσσια στρατηγική και ένα αντίστοιχο σχέδιο δράσης.

Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών - Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών στη Μεσόγειο Θάλασσα

Η Διεθνής Σύμβαση για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και της Παράκτιας Περιφέρειας της Μεσογείου και τα Πρωτόκολλά της, καθιέρωσαν ένα κοινό πλαίσιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στη Μεσόγειο, το οποίο περιλαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας για το σκοπό αυτό.

3.4 Σχέση με άλλα προγράμματα

Η περιοχή του προγράμματος καλύπτεται από:

- (i) Μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ EUSAIR

- (ii) Δύο προγράμματα διακρατικής συνεργασίας: ADRION και MED
- (iii) Δύο θαλάσσια προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας: Ιταλία-Κροατία και Ελλάδα-Ιταλία (και άλλα προγράμματα χερσαίων συνόρων στην περιοχή: Ιταλία-Σλοβενία και Σλοβενία-Κροατία),
- (iv) Τρία Προγράμματα διασυνοριακής συνεργασίας IPA με θαλάσσια διάσταση: Κροατία - Βοσνία και Ερζεγοβίνη - Μαυροβούνιο, Ελλάδα - Αλβανία και Ιταλία - Αλβανία - Μαυροβούνιο, και
- (v) Ένα πολυμερές πρόγραμμα διασυνοριακής συνεργασίας: ENI CBC Med.
- (vi) Erasmus for Young Entrepreneurs, ένα πρόγραμμα διασυνοριακών ανταλλαγών για νέους επιχειρηματίες.

Η συμπληρωματικότητα και οι συνέργειες με τέτοια χρηματοδοτικά προγράμματα και εργαλεία λήφθηκαν υπόψη κατά τη φάση διαβούλευσης και κατά τη διαδικασία προγραμματισμού μελλοντικών δράσεων στην περιοχή, προκειμένου να διασφαλιστεί η ευθυγράμμιση με τους κύριους άξονες και προτεραιότητες με βάση τις τρέχουσες ανάγκες και προκλήσεις της περιοχής του προγράμματος. Όπως προτείνει το Έγγραφο Προσανατολισμού της Επιτροπής, τα προγράμματα Interreg 2021-2027 στην περιοχή Αδριατικής-Ιονίου πρέπει να συντονίζονται τις ενέργειές τους σε πρώιμο στάδιο όπως και κατά την περίοδο προγραμματισμού. Οι πρόσφατες (2019) εκθέσεις για τη Γαλάζια Οικονομία και το Κενό Εκπομπών ελήφθησαν επίσης υπόψη μαζί με όλα τα σχετικά αποτελέσματα σε εθνικό επίπεδο καθώς και σε σχέση με την περιοχή Αδριατικής-Ιονίου.

Η μακροπεριφερειακή στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR) λήφθηκε υπό εξέταση, βασισμένη σε τέσσερις βασικούς πυλώνες:

1. Γαλάζια Ανάπτυξη

- Προώθηση της έρευνας, της καινοτομίας και των επιχειρηματικών ευκαιριών στους τομείς της γαλάζιας οικονομίας, διευκολύνοντας την κυκλοφορία των εγκεφάλων μεταξύ ερευνητικών και επιχειρηματικών κοινοτήτων και αυξάνοντας την ικανότητα δικτύωσης και ομαδοποίησης τους (clustering).

⁹ <https://www.adrioninterreg.eu/>

¹⁰ <https://interreg-med.eu/>

¹¹ <https://www.italy-croatia.eu/>

¹² <https://greece-italy.eu/>

¹³ <https://www.ita-slo.eu/en>

¹⁴ <http://www.si-hr.eu/en2/>

¹⁵ <https://www.interreg-hr-ba-me2014-2020.eu/>

¹⁶ <https://greece-albania.eu/>

¹⁷ <https://www.italy-albania-montenegro.eu/>

¹⁸ <http://www.enicbcmed.eu/>

¹⁹ <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php?lan=en>

²⁰ [2021-2027: available the Adrion orientation paper - Greece Italy \(greece-italy.eu\)](#)

²¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/676bbd4a-7dd9-11e9-9f05-01aa75ed71a1/language-en/>

²² <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30797/EGR2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Προσαρμογή στη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση θαλασσινών, μέσω της ανάπτυξης κοινών προτύπων και προσεγγίσεων για την ενίσχυση αυτών των δύο τομέων και την παροχή ανταγωνισμού ίσων όρων στη μακροπεριφέρεια.
- Βελτίωση της διακυβέρνησης της θαλάσσιας λεκάνης, με την ενίσχυση των διοικητικών και θεσμικών ικανοτήτων στον τομέα της θαλάσσιας διακυβέρνησης και υπηρεσιών.

2. Σύνδεση της περιφέρειας

- Ενίσχυση της θαλάσσιας ασφάλειας και ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού περιφερειακού συστήματος διατροφικών λιμένων.
- Ανάπτυξη αξιόπιστων δικτύων μεταφορών και διατροφικών συνδέσεων με την ενδοχώρα, τόσο για εμπορεύματα όσο και για επιβάτες.
- Διασφάλιση μιας καλά διασυνδεδεμένης και εύρυθμης εσωτερικής αγοράς ενέργειας που υποστηρίζει τους τρεις στόχους ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ – ανταγωνιστικότητα, ασφάλεια του εφοδιασμού και βιωσιμότητα.

3. Ποιότητα του περιβάλλοντος

- Εξασφάλιση καλής περιβαλλοντικής και οικολογικής κατάστασης του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος έως το 2020 σύμφωνα με το σχετικό κεκτημένο της ΕΕ και την οικοσυστημική προσέγγιση της Σύμβασης της Βαρκελώνης.
- Συμβολή στον στόχο της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, φρένο στην απώλεια της βιοποικιλότητας και την υποβάθμιση των υπηρεσιών οικοσυστήματος στην ΕΕ έως το 2020 και να αποκατάστασή τους στο μέτρο του δυνατού μέσω της αντιμετώπισης απειλών για τη θαλάσσια και τη χερσαία βιοποικιλότητα.
- Βελτίωση της διαχείρισης των απορριμμάτων με τη μείωση των ροών αποβλήτων στη θάλασσα και τη μείωση των ροών θρεπτικών ουσιών και άλλων ρύπων στα ποτάμια και τη θάλασσα.

4. Βιώσιμος τουρισμός

- Διαφοροποίηση των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών της μακροπεριφέρειας σε συνδυασμό με την αντιμετώπιση της εποχικότητας της ζήτησης εσωτερικού, παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού.
- Βελτίωση της ποιότητας και της καινοτομίας της τουριστικής προσφοράς και ενίσχυση των βιώσιμων και υπεύθυνων τουριστικών ικανοτήτων των τουριστικών παραγόντων σε όλη τη μακροπεριφέρεια.

Μαζί με την ανακοίνωση COM(2014) σχετικά με τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου, το σχέδιο δράσης EUSAIR25 καθώς και τα εμβληματικά έργα EUSAIR 2021-2027 που εγκρίθηκαν στη 12η έκτακτη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου της EUSAIR στις

10 Ιουνίου 2020, όλα με βάση τις ανάγκες και τις προκλήσεις της περιοχής.

---

²³ <https://www.adriatic-ionian.eu/about-eusair/>

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0357&from=EN>

²⁵ <https://www.adriatic-ionian.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSAIR-SWD-2020.pdf>

²⁶ <https://www.adriatic-ionian.eu/wp-content/uploads/2020/06/EUSAIR-->

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην περαιτέρω ενίσχυση της ευθυγράμμισής του με τις θεματικές προτεραιότητες του EUSAIR και τη συμβολή του στην υλοποίηση των εμβληματικών έργων, σε συντονισμό με τα άλλα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας της περιοχής Αδριατικής-Ιονίου. Οι προτεραιότητες και τα εμβληματικά έργα της EUSAIR ενσωματώνονται οριζόντια στο Πρόγραμμα στο πλαίσιο κάθε Προτεραιότητας και συγκεκριμένου στόχου.

Το επίπεδο συνεισφοράς των έργων στα εμβληματικά έργα της EUSAIR θα αξιολογηθεί βάσει κριτηρίων επιλογής. Το Πρόγραμμα θα προωθήσει δράσεις και παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν το επίπεδο ολοκλήρωσης και συνδεσιμότητας της διασυνοριακής περιοχής με βασικούς τομείς του EUSAIR διασφαλίζοντας πλήρη συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα Interreg της περιοχής της Αδριατικής και του Ιονίου. Οι τρόποι συντονισμού μεταξύ προγραμμάτων (για παράδειγμα, κοινές εκδηλώσεις επικοινωνίας ανά στοχευμένο θέμα/πολιτική, δραστηριότητες κεφαλαιοποίησης σε διαφορετικά προγράμματα, όπως με το ADRION, ευθυγράμμιση των κριτηρίων επιλογής έργων και καθοδήγηση προς την κεφαλαιοποίηση και EUSAIR στους αιτούντες έργου) μπορούν να καθοριστούν στο πλαίσιο άτυπων εργαλείων συντονισμού μεταξύ Κοινής Γραμματείας/Διαχειριστικής Αρχής, τα οποία τελικά θα καθιερωθούν σε επίπεδο EUSAIR την περίοδο 2021-2027.

Το πρόγραμμα θα εξετάσει επίσης τη συμμετοχή σε συντονισμένα έργα που αναλαμβάνονται σε μεσογειακό επίπεδο, σε ιδιαίτερα στρατηγικούς τομείς συνεργασίας (όπως, για παράδειγμα, ο βιώσιμος τουρισμός).

Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι το Πρόγραμμα έχει μεγάλες δυνατότητες προώθησης της εφαρμογής εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων που υποστηρίζονται από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΘΑ, δίνοντας τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις και ανάγκες πέρα από τα διοικητικά σύνορα.

Η συμπληρωματικότητα με άλλα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την Πολιτική Συνοχής είναι κρίσιμης σημασίας, ιδίως όσον αφορά τον επενδυτικό σχεδιασμό και την προετοιμασία, που μπορούν να επιτευχθούν σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και να έχουν την στήριξη του Προγράμματος ΕΛ-ΙΤ.

Κατά συνέπεια, το Πρόγραμμα θα επιδιώξει συμπληρωματικότητα και συνέργειες με τις παρεμβάσεις άλλων τομεακών ή περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων εντός της επιλέξιμης περιοχής διασυνοριακής συνεργασίας. Επιπλέον, θα προγραμματιστούν δράσεις συντονισμού, όπως η ενθάρρυνση εκπροσώπων των ΔΑ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία των εμπλεκόμενων περιοχών να συμμετάσχουν στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος.

4 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

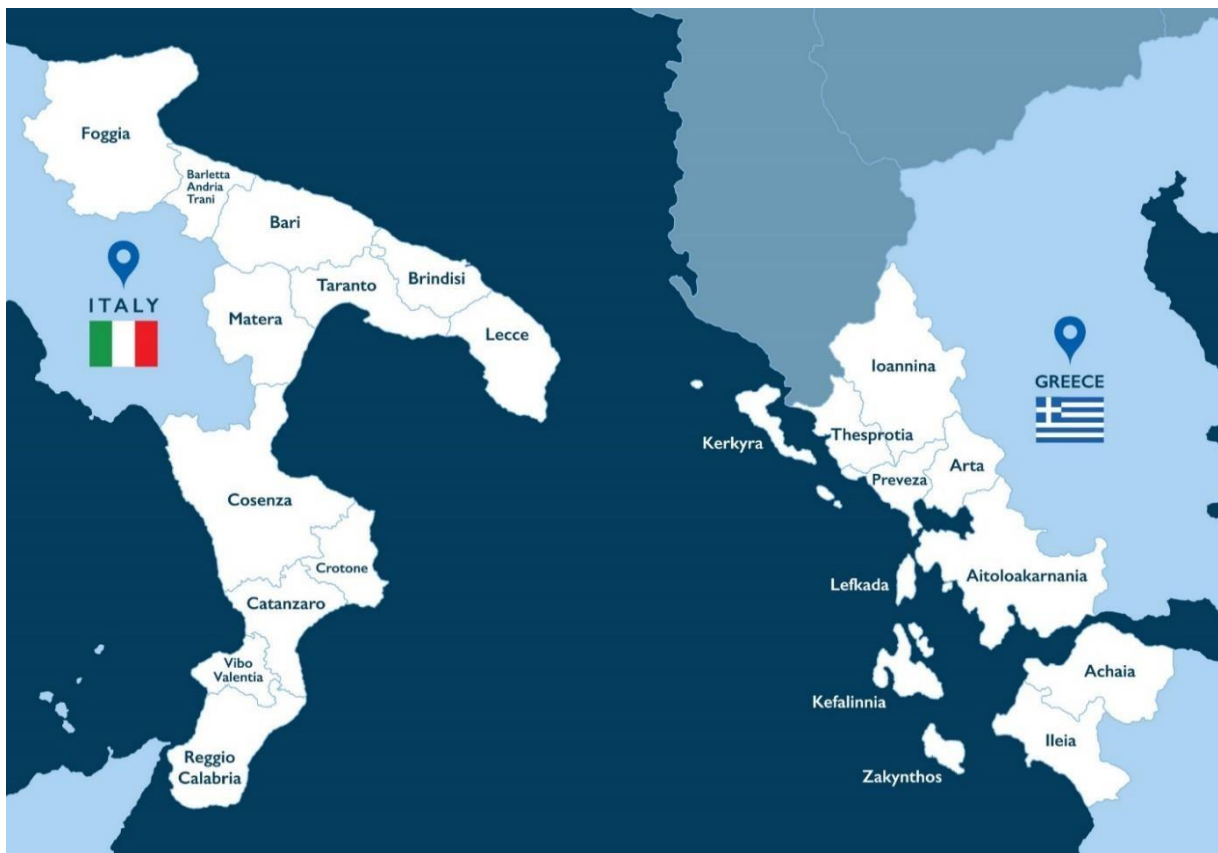
Αυτό το κεφάλαιο περιέχει την περιγραφή του προγράμματος με ιδιαίτερη αναφορά στα εξής:

- a) Το γεωγραφικό του εύρος
- b) Τα περιεχόμενά του
- c) Τα έργα και τις δραστηριότητες που μπορεί να προκύψουν από την υλοποίησή του.

4.1 Χάρτης της Περιοχής του Προγράμματος

Η διασυνοριακή συνεργασία Ελλάδας-Ιταλίας εδραιώνεται με την πάροδο των ετών. Η Περιοχή του Προγράμματος έχει διευρυνθεί συνδέοντας τις τρέχουσες έντεκα (11) περιφερειακές ενότητες από την ελληνική πλευρά με τις έντεκα (11) επαρχίες από την ιταλική πλευρά. Πιο συγκεκριμένα, καλύπτει:

- τρεις (3) Ελληνικές Περιφέρειες:
  - **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**, συμπεριλαμβανομένων: Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας, Ηλείας
  - **Περιφέρεια Ιονίων Νήσων**, συμπεριλαμβανομένων: Ζάκυνθου, Κέρκυρας, Κεφαλονιάς, Λευκάδας, και
  - **Περιφέρεια Ηπείρου**, συμπεριλαμβανομένων: Άρτας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας
- Τρεις (3) Ελληνικές Περιφέρειες:
  - **Περιφέρεια της Απουλίας**, συμπεριλαμβανομένων: Foggia, Bari, Brindisi, Lecce, Barletta-Andria-Trani (BAT) και Taranto
  - **Περιφέρεια της Basilicata**, συμπεριλαμβανομένων: Matera, και
  - **Περιφέρεια της Καλαβρίας**, συμπεριλαμβανομένων: Catanzaro, Cosenza, Crotona και Reggio Calabria.

Σχήμα 4-1: Χάρτης της Περιοχής του Προγράμματος

Η περιοχή του Προγράμματος βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καλύπτει μια περιοχή 59.950,83 km² με συνολικό πληθυσμό 7,1 εκατομμύρια κατοίκους, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Η περιοχή του Προγράμματος είναι σαφώς παράκτια, αλλά διαθέτει και ορισμένες αγροτικές περιοχές στην Απουλία (Murgia, Caripanata και αγροτική περιοχή Salento), στη Matera (όπου η ακτογραμμή καλύπτει μόλις 35 km από τη συνολική έκταση των 3.479 km²). Η Καλαβρία είναι μια πολύ ορεινή περιοχή όπως η Ήπειρος κι ένα τμήμα της Περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας (Αιτωλοακαρνανία). Άλλο στοιχείο που συνδέει την Καλαβρία και την Ήπειρο είναι η ιστορική μετανάστευση Ελλήνων Ηπειρωτών στην Καλαβρία (Cosenza).

Στην περιοχή του Προγράμματος υπάρχουν επίσης ορισμένα νησιά: μεγάλα νησιά στην Ελλάδα (Κέρκυρα, Λευκάδα, Κεφαλονιά, Ζάκυνθος), καθώς και μικρά νησιά στην Ελλάδα και την Ιταλία (Tremiti στην Απουλία, Dino και Cirella στην Καλαβρία – Επαρχία Cosenza).

Η γεωγραφική μορφολογία των περιοχών που περιλαμβάνονται στην περιοχή του προγράμματος είναι η αιτία για τις δυσκολίες που υπάρχουν στην ομοιογενή οικονομική ανάπτυξη σε μια περιοχή που χαρακτηρίζεται από την παρουσία νησιών, βουνών και αγροτικών περιοχών με χαμηλή πληθυσμιακή

πυκνότητα και δυσκολίες στις συνδέσεις (μεταφορές και σύνδεση internet υψηλής ταχύτητας). Αυτό απαιτεί μεγαλύτερο συντονισμό του προγράμματος Interreg Ελλάδα-Ιταλία με τις εθνικές (ελληνικές και ιταλικές) και ευρωπαϊκές πολιτικές για τις αγροτικές περιοχές και τα νησιά. Είναι επίσης απαραίτητο να συνδεθεί η Περιοχή του προγράμματος και το Πρόγραμμα INTERREG Ελλάδα-Ιταλία με τις εθνικές (ελληνικές και ιταλικές) και ευρωπαϊκές πολιτικές σχετικά με τις αγροτικές περιοχές και τα νησιά.

4.2 Στρατηγική του Προγράμματος

Στο πλαίσιο των πολιτικών προσανατολισμών της νέας Πολιτικής Συνοχής, η ανάλυση καταδεικνύει τις επίμονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η περιοχή του προγράμματος σε διάφορους τομείς (οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό) και περιορίζουν περαιτέρω τις δυνατότητές της για έξυπνο οικονομικό μετασχηματισμό, πράσινη μετάβαση (συμπεριλαμβανομένου του αποτυπώματος άνθρακα, κυκλικότητα, διατήρηση της βιοποικιλότητας) και κοινωνική ένταξη επίσης λόγω του υψηλού επιπέδου ανεργίας και της πανδημίας.

Είναι σημαντικό να ενισχυθεί περαιτέρω η ανταγωνιστικότητα και η έξυπνη ανθεκτικότητα των ΜΜΕ σε βασικούς τομείς της περιοχής του Προγράμματος. Η σημασία της διατήρησης ισχυρών τομέων όπως ο τουρισμός και ο πολιτισμός είναι επίσης σημαντική στο πλαίσιο της διασφάλισης μιας χωρίς αποκλεισμούς και πιο κοινωνικής περιοχής ΕΛ-ΙΤ, λαμβάνοντας πάντα υπόψη τη θαλάσσια διάσταση και τη βιωσιμότητα των παράκτιων ζωνών.

Ενθαρρύνεται η διασυνοριακή συνεργασία προκειμένου να αυξηθεί η ανθεκτικότητα των συμμετεχουσών περιοχών απέναντι στις κοινές προκλήσεις που είναι μεταξύ άλλων η οικονομική μετάβαση, η κλιματική αλλαγή και η ψηφιοποίηση. Ταυτόχρονα, η συνεργασία θα επιτρέψει στις περιφέρειες να εξαλείψουν τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που εντοπίστηκαν κατά την εδαφική ανάλυση.

Το πρόγραμμα θα φέρει σε επαφή διάφορους τύπους παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών, των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, των οργανισμών υποστήριξης επιχειρήσεων, των φορέων και της κοινωνίας των πολιτών. Η αποδοτικότητα των αναμενόμενων αποτελεσμάτων θα εξαρτηθεί επίσης από την ικανότητα των εμπλεκόμενων φορέων στο πλαίσιο της ψηφιοποίησης και της ανάπτυξης των σχετικών δεξιοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο, το Πρόγραμμα προβλέπει ενισχυμένη συνεργασία στον περιοχή ΕΛ-ΙΤ προκειμένου να καταστεί η περιοχή:

- πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη, συμπεριλαμβανομένης της συνεχούς υποστήριξης των ΜΜΕ σε βασικούς τομείς της περιοχής για να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και να καταστεί δυνατή η ανθεκτικότητα και η έξυπνη μετάβασή τους (ψηφιακές δεξιότητες, πρόσβαση στην έρευνα και την καινοτομία),
- πιο οικολογική, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, συμπεριλαμβανομένου του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, της κυκλικότητας των δραστηριοτήτων, της πολυτροπικότητας,
- πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς, με καλύτερες συνθήκες απασχόλησης, ενισχυμένες υπηρεσίες υγείας και ενισχυμένους τους τουρισμού και του πολιτισμού,
- με καλύτερη διακυβέρνηση για τη συνεργασία στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ μέσω της βελτιωμένης θεσμικής υποδομής των δημόσιων αρχών και της ικανότητας εφαρμογής μακροπεριφερειακών και άλλων συναφών στρατηγικών.

4.3 Προτεραιότητες

Οι Στόχοι Πολιτικής, οι Ειδικόι Στόχοι Interreg, οι αντίστοιχες Προτεραιότητες, οι Ειδικόι Στόχοι και οι μορφές υποστήριξης παρουσιάζονται στην Τελική Έκδοση του Προγράμματος Συνεργασίας (TREK, 14/10/21).

Γενικά, το πρόγραμμα, προκειμένου να επιτύχει τους παραπάνω στόχους, επέλεξε να πραγματοποιήσει παρεμβάσεις σε τέσσερις Προτεραιότητες, καθεμία από τις οποίες περιλαμβάνει Ειδικούς Στόχους (ΕΑ) για κάθε Προτεραιότητα. Οι στόχοι κάθε Ειδικού Στόχου παρουσιάζονται παρακάτω, όπως αναφέρονται στην Τελική Έκδοση του Προγράμματος Συνεργασίας Interreg VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027.

4.3.1 Προτεραιότητα 1η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη περιοχή ΕΛ-ΙΤ

ΕΣ 1.1.: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και της υιοθέτησης προηγμένων τεχνολογιών

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων Ε&Α και ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο κύριος στόχος είναι η βελτίωση και η ενίσχυση των ικανοτήτων καινοτομίας των ενδιαφερομένων, καθώς και η αύξηση του επιπέδου συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των βασικών παραγόντων και των συστημάτων σε διασυνοριακό επίπεδο. Σε αυτό το πλαίσιο, η θαλάσσια έρευνα και καινοτομία για την προστασία και την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων πρέπει επίσης να προωθηθεί σύμφωνα με τη μακροπρόθεσμη στρατηγική του 2050, μαζί με τις προτεραιότητες του EUSAIR στο πλαίσιο του Πυλώνα 1 - Γαλάζια Ανάπτυξη. Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν τη δημιουργία ερευνητικών πλατφορμών και άλλων μορφών δικτύων που θα καθιστούν δυνατή τη μεταφορά γνώσης και θα επιτρέπουν επίσης την ανάπτυξη εργαλείων, πιλοτικών δράσεων καθώς και κοινών στρατηγικών και σχεδίων δράσης σε αυτό το πλαίσιο. Οι αναμενόμενες ενέργειες αυτού του ΕΣ λαμβάνουν επίσης υπόψη το υψηλό επίπεδο ανεργίας στην περιοχή.

ΕΣ 1.2: Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο προκειμένου να προωθήσει και να ενισχύσει την εφαρμογή τέτοιων τεχνολογιών σε βασικούς τομείς της περιοχής, όπως ο τουρισμός, οι δημιουργικές βιομηχανίες και ο πολιτισμός, ο τομέας της γεωργίας και της αλιείας, το περιβάλλον κλπ. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι επίσης σημαντικό να καταστεί δυνατή και να προωθηθεί η συλλογή δεδομένων και μεγάλων δεδομένων, όπως των διασυνοριακών θαλάσσιων δεδομένων σε όλους τους βασικούς παράγοντες, προκειμένου να επιτευχθεί η τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής. Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν περαιτέρω την υποστήριξη πρωτοβουλιών ψηφιοποίησης και παρεμβάσεων στον τομέα της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning), της ηλεκτρονικής υγείας (e-health), της ηλεκτρονικής κυβέρνησης (e-government) κ.λπ., καθώς και την

ανάπτυξη και προώθηση εργαλείων εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης σχετικά με τέτοιες εφαρμογές και τα οφέλη τους από οικονομική και κοινωνική άποψη. Οι δράσεις πρέπει επίσης να προωθούν τις διατομεακές διασυνδέσεις βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων με παρόμοιες προκλήσεις και σε διατομεακό επίπεδο, με στόχο τη διασφάλιση μεγάλου επιπέδου ανθεκτικότητας.

ΕΣ 1.3: Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο μεταξύ ΜΜΕ, άλλων αναδυόμενων επιχειρήσεων και νέων επιχειρηματιών. Ο κύριος στόχος είναι να τους δοθεί η δυνατότητα να εφαρμόζουν έξυπνες τεχνολογίες και έξυπνες γαλάζιες τεχνολογίες μέσω αυξημένου επιπέδου συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των βασικών παραγόντων σε διασυνοριακό επίπεδο, με βάση επίσης την προηγούμενη εμπειρία και τις υπάρχουσες δομές.

Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν τη δημιουργία clusters και έξυπνων clusters και δικτύων που προσφέρουν χώρο για μεταφορά γνώσης και επιτρέπουν την ανάπτυξη εργαλείων, πιλοτικών δράσεων καθώς και κοινών στρατηγικών και σχεδίων δράσης σε αυτό το πλαίσιο. Είναι σημαντικό να δημιουργηθούν επιχειρηματικά οικοσυστήματα που θα υποστηρίζουν επίσης τη δημιουργία καινοτόμων, έξυπνων, ανταγωνιστικών και ανθεκτικών θερμοκοιτίδων και νεοφυών επιχειρήσεων στην περιοχή του Προγράμματος.

4.3.2 Προτεραιότητα 2η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο πράσινη και χαμηλών εκπομπών άνθρακα περιοχή ΕΛ-ΙΤ

ΕΣ 2.4: Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων, προαγωγή της ανθεκτικότητας λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις βασισμένες σε οικοσυστήματα.

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες για την προσαρμογή των μέτρων για την κλιματική αλλαγή καθώς και την πρόληψη και διαχείριση των σχετικών κινδύνων που αντιμετωπίζει η περιοχή (που συνδέονται κυρίως με τις καταιγίδες και την ξηρασία). Πρέπει να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση σε αυτό το θέμα και να ληφθούν διασυννοριακές δράσεις για την πολιτική προστασία και τη διαχείριση καταστροφών μέσω της προώθησης εφαρμογής συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης.

Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν τη δημιουργία πλατφορμών και άλλων μορφών δικτύων που θα επιτρέπουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων για την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών.

Πρέπει να προωθηθεί η υιοθέτηση προηγμένων και νέων τεχνολογιών και λύσεων. Οι δράσεις πρέπει επίσης να προωθούν τις διατομεακές διασυνδέσεις βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ βασικών παραγόντων και τομέων με παρόμοιες προκλήσεις. Όλα θα ευθυγραμμιστούν με τις προτεραιότητες της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ καθώς και με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές πολιτικές και στρατηγικές

ΕΣ 2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυννοριακό επίπεδο προκειμένου να ενισχυθεί η εφαρμογή των πολιτικών και των προσεγγίσεων της κυκλικής οικονομίας στην περιοχή του Προγράμματος. Οι δράσεις συνεργασίας μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν κοινά σχέδια δράσης και στρατηγικές, εκστρατείες εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, κατάρτιση και ανάπτυξη σχετικών εργαλείων, πιλοτικές δράσεις και άλλες σχετικές λύσεις. Η αλλαγή συμπεριφοράς όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων (παραγωγοί / καταναλωτές) είναι σημαντική από αυτή την άποψη. Λαμβάνοντας υπόψη τη θαλάσσια διάσταση που είναι σημαντική για το Πρόγραμμα, θα πρέπει να προωθηθούν και ενέργειες για την προώθηση της γαλάζιας κυκλικής οικονομίας από αυτή την άποψη και στο πλαίσιο των θαλάσσιων τεχνολογιών και των γαλάζιων βιοτεχνολογιών. Οι ενέργειες αυτές πρέπει να προωθήσουν επίσης την υιοθέτηση προηγμένων και καινοτόμων τεχνολογιών και λύσεων. Οι δράσεις θα πρέπει επίσης να προωθούν τις διατομεακές διασυνδέσεις βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων με παρόμοιες προκλήσεις.

ΕΣ 2.7: Ενίσχυση της προστασίας και διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, όπως των αστικών περιοχών, και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο προκειμένου οι πρακτικές και οι δραστηριότητες προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Κύριος στόχος είναι η βελτίωση και η ενίσχυση των ικανοτήτων για την προστασία της βιοποικιλότητας με σκοπό τη μετάβαση σε μια πράσινη περιοχή ΕΛ-ΙΤ χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στα παράκτια οικοσυστήματα που επηρεάζουν και το περιβάλλον (ποιότητα αέρα, απορρίμματα κ.λπ.) με την ανάπτυξη κοινών διαχειριστικών σχεδίων και θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος. Είναι επίσης σημαντικό να κεφαλαιοποιηθούν επιτυχημένα έργα που χρηματοδοτήθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

4.3.3 Προτεραιότητα 3η: Ενισχυμένη συνεργασία για μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς περιοχή ΕΛ-ΙΤ

ΕΣ 4.2: Βελτίωση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές και χωρίς αποκλεισμού υπηρεσίες στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας για εξ αποστάσεως και διαδικτυακή εκπαίδευση και κατάρτιση

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνεργασίες/πρωτοβουλίες για ενισχυμένη πρόσβαση στην απασχόληση για ομάδες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν περιορισμούς (γυναίκες, νέοι, μετανάστες κ.λπ.).

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να προωθηθούν διασυνοριακές δράσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, την παροχή πληροφοριών και την ενίσχυση των επιχειρηματικών και άλλων δεξιοτήτων. Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν επίσης τη δικτύωση και την ανταλλαγή πληροφοριών και καλών πρακτικών όπου απαιτείται.

Οι δράσεις θα πρέπει επίσης να προωθούν τις διατομεακές διασυνδέσεις βελτιώνοντας τη συνεργασία μεταξύ ατόμων με παρόμοιες προκλήσεις. Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό επίπεδο ανεργίας, ειδικά για τους νέους, καθώς και τον υψηλό αριθμό των ατόμων ΕΕΑΚ στην περιοχή του προγράμματος, θα πρέπει επίσης να ληφθούν μέτρα με στόχο αυτές τις ομάδες.

ΕΣ 4.5: Διασφάλιση ίσης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προώθηση της μετάβασης από τη θεσμική φροντίδα στην φροντίδα σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει κοινές συνέργειες για την ενίσχυση του τομέα της υγείας και των υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερη πρόσβαση σε τέτοια συστήματα στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ. Είναι επίσης σημαντικό σε αυτό το πλαίσιο να υποστηριχθεί η αύξηση

του αριθμού των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (ΥΚΩ - για παράδειγμα νοσοκομεία, δημοτικά σχολεία και σιδηροδρομικοί σταθμοί) που βρίσκονται επίσης σε μειονεκτικές περιοχές (π.χ. ορεινές περιοχές) με σκοπό τη μετάβαση σε μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς περιοχή ΕΛ-ΙΤ, αξιοποιώντας επίσης προηγούμενα έργα και δράσεις.

ΕΣ 4.6: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του αιεφόρου τουρισμού την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο για την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού με έμφαση στον αιεφόρο τουρισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις προηγμένες τεχνολογίες και τις δυνατότητες που προσφέρονται στο πλαίσιο της νέας πραγματικότητας που έχει προκύψει μετά την έλευση της πανδημίας. Οι προτεινόμενες δράσεις θα στοχεύουν σε αυτό το πλαίσιο στην προώθηση βιώσιμων και θεματικών πολιτιστικών διαδρομών σε περιφερειακό αλλά και μακροπεριφερειακό επίπεδο με περαιτέρω κατανομή των τουριστικών ροών.

4.3.4 Προτεραιότητα 4η: Ενισχυμένη διακυβέρνηση για συνεργασία στην περιοχή ΕΛ-ΙΤ

ΕΣΙ 1.1: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών, ιδίως εκείνων που έχουν εντολή να διαχειρίζονται μια συγκεκριμένη περιοχή, και όλων των ενδιαφερομένων

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο προκειμένου με σκοπό την ενισχυμένη θεσμική ικανότητα των δημόσιων αρχών. Στόχος είναι η βελτίωση και ενίσχυση των υφιστάμενων ικανοτήτων των δημόσιων αρχών, καθώς και η αύξηση του επιπέδου συντονισμού και συνεργασίας σε διασυνοριακό επίπεδο λαμβάνοντας πάντα υπόψη τη θαλάσσια διάσταση της περιοχής του Προγράμματος. Οι δράσεις θα περιλαμβάνουν την υποστήριξη των δημόσιων αρχών, ιδιαίτερα των μικρών Δήμων, προκειμένου να εξαλειφθούν τυχόν ζητήματα που συνδέονται με τη διοίκηση (π.χ. γραφειοκρατία) και, επομένως, να συμβάλουν σε πιο απλουστευμένες διαδικασίες που θα αυξήσουν την ευελιξία. Οι ενέργειες πρέπει να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της πολυδιακυβέρνησης και της δικτύωσης, προκειμένου να αντιμετωπιστεί επίσης το ζήτημα του γλωσσικού φραγμού.

ΕΣΙ 1.4: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερομένων για την εφαρμογή μακροπεριφερειακών στρατηγικών και στρατηγικών για τη θαλάσσια λεκάνη, καθώς και άλλες εδαφικές στρατηγικές

Στο πλαίσιο αυτού του ΕΣ, το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει δράσεις που θα ενισχύσουν την ικανότητα των ιδρυμάτων να διαχειρίζονται τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές (EUSAIR) λόγω της διασύνδεσης με άλλους τομείς (φύση, διαχείριση κινδύνου, πράσινες υποδομές, βιώσιμος τουρισμός κλπ).

4.4 Αναμενόμενα αποτελέσματα

Οι δράσεις συνεργασίας σε διασυνοριακό επίπεδο αναμένεται να οδηγήσουν σε πιο ενισχυμένες ικανότητες και δεξιότητες όσον αφορά τα ακόλουθα:

- Έρευνα και καινοτομία για την εφαρμογή προηγμένων τεχνολογιών με σκοπό τον έξυπνο οικονομικό μετασχηματισμό της περιοχής του Προγράμματος και σε βασικούς τομείς.
- Δυνατότητα μεταφοράς καλών πρακτικών και πρόσβασης των ΜΜΕ στην καινοτόμο έρευνα και τεχνολογίες σε βασικούς τομείς, μέσω διατομεακής συνεργασίας, μεταφοράς τεχνολογίας και συντονισμού, καθιστώντας τις πιο ανταγωνιστικές

- Ψηφιοποίηση και εφαρμογή σχετικών τεχνολογιών για τον έξυπνο οικονομικό μετασχηματισμό της περιοχής του Προγράμματος σε βασικούς τομείς.
- Ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων σχετικά με τα μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή σε διασυνοριακό επίπεδο
- Με αποτέλεσμα πιο ενισχυμένες ΜΜΕ, άλλες αναδυόμενες επιχειρήσεις (start-ups, θερμοκοιτίδες) και νέους επιχειρηματίες στη διαδικασία έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού
- Δυνατότητα μεταφοράς ορθών πρακτικών και πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση
- Δυνατότητα δημιουργίας επιχειρηματικών οικοσυστημάτων και δικτύων
- Συνεισφορά σε μεγαλύτερη οικολογική ανθεκτικότητα και λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής
- Βελτίωση των μέτρων προσαρμογής και πρόληψης όσον αφορά τους κινδύνους που συνδέονται με φυσικά γεγονότα
- Αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων και της ανακύκλωσης απορριμμάτων σε όλους τους τομείς
- Προώθηση των ενισχυμένων ικανοτήτων διασυνοριακής έρευνας και καινοτομίας
- Προώθηση της υιοθέτησης προηγμένων τεχνολογιών στην κυκλική οικονομία
- Διασυνοριακές δράσεις, συμπεριλαμβανομένων πιλοτικών δράσεων για την πολιτική προστασία και τη διαχείριση καταστροφών, που προωθούν την εφαρμογή συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης
- Ενίσχυση των δεξιοτήτων στον τομέα της κυκλικής οικονομίας σε όλους τους τομείς
- Αύξηση της γνώσης και της ευαισθητοποίησης σχετικά με την αλλαγή συμπεριφοράς των μεμονωμένων παραγόντων
- Με αποτέλεσμα πιο ενισχυμένες ικανότητες για ενισχυμένη διατήρηση και προστασία των φυσικών οικοτόπων και της βιοποικιλότητας
- Βελτίωση των πολιτικών διαχείρισης αποβλήτων και των αρμοδιοτήτων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, όπως της πρόληψης, επεξεργασίας και ανακύκλωσης αποβλήτων για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων τύπων αποβλήτων (θαλάσσια, μικροπλαστικά, υφάσματα, απόβλητα που σχετίζονται με εξοπλισμό πανδημίας, κατασκευές κ.λπ.)
- Βελτιωμένη πρόσβαση στην απασχόληση για ομάδες που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν περιορισμούς
- Αύξηση των αντίστοιχων δυνατοτήτων και συνεργιών έργων κεφαλαιοποίησης
- Αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ανεργίας καθώς και των υψηλών επιπέδων ΕΕΑΚ της περιοχής και των συνεπειών που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού
- Με αποτέλεσμα πιο ενισχυμένες ικανότητες και πιο ανθεκτικά συστήματα υγείας στην περιοχή του Προγράμματος, ώστε να μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά και να αντιδρούν σε πιθανές μελλοντικές πανδημίες και όχι μόνο
- Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του τουρισμού για μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς περιοχή ΕΛ-ΙΤ
- Δυνατότητα μέτρησης της βιωσιμότητας των ΜΜΕ στον τουριστικό τομέα

- Επίσης, δυνατότητα διατήρησης και ενίσχυσης των υφιστάμενων κόμβων καθώς και ανάπτυξης νέων με τη συμμετοχή ενδιαφερόμενων μερών και ατόμων διαφορετικού υπόβαθρου

4.5 Σχέδιο Χρηματοδότησης

Οι δημοσιονομικές πιστώσεις ανά έτος παρουσιάζονται στον επόμενο πίνακα:

Πίνακας 4-1 Χρηματοδοτικές πιστώσεις ανά έτος

Ταμείο	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Σύνολο
ΕΤΠΑ	0,00	4.774.975,69	7.958.292,81	14.324.927,07	17.508.244,19	17.508.244,19	17.508.244,19	79.582.928,13
Σύνολο	0,00	4.774.975,69	7.958.292,81	14.324.927,07	17.508.244,19	17.508.244,19	17.508.244,19	79.582.928,13

Η Εθνική (δημόσια) συνεισφορά είναι προς καθορισμό.

5 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 9 της Οδηγίας 42/2001/ΕΚ, απαιτείται ανάλυση των εναλλακτικών δυνατοτήτων και αιτιολόγηση των επιλογών που έγιναν. Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ. 1 της Οδηγίας 2001/42/ΕΕ «Σε περίπτωση που απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3, εκπονείται περιβαλλοντική μελέτη στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος».

Ο κίνδυνος σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων σημαίνει ότι πρέπει να εξεταστούν εναλλακτικές δυνατότητες στο πλαίσιο του Προγράμματος για να δοθεί στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων η ευκαιρία να προβούν σε επιλογές που θα εξαλείψουν ή θα μειώσουν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και θα βελτιώσουν το παγκόσμιο περιβαλλοντικό αποτύπωμα του προγράμματος.

Σύμφωνα με την Οδηγία για τη ΣΠΕ, οι εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές, δηλαδή να είναι εφικτές και πληρούν συγκεκριμένα δεδομένα και τους κανονισμούς του πλαισίου του προγράμματος. Το Πρόγραμμα εδαφικής συνεργασίας δεν προσφέρεται για εξαντλητική μελέτη των εναλλακτικών δυνατοτήτων, κυρίως επειδή δεν περιλαμβάνει πρωτογενή έργα μεγάλης κλίμακας με σημαντικές δυνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Επομένως, εξετάστηκαν δύο (2) ρεαλιστικές εναλλακτικές δυνατότητες:

- Η Μηδενική Λύση (do nothing scenario), στην οποία εξετάζεται η μη υλοποίηση του προγράμματος και η οποία συνιστά το σενάριο εφαρμογής καμίας λύσης.
- Η προτεινόμενη εναλλακτική δυνατότητα, η οποία ενσωματώνει καλύτερα τις απαιτήσεις που συνιστούν την προτεινόμενη λύση

Για αυτές τις δύο εναλλακτικές δυνατότητες, οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και την αειφορική ανάπτυξη παρουσιάζονται και αξιολογούνται, ως εξής.

5.1 Μηδενική Λύση (do nothing scenario):

Το σενάριο εφαρμογής καμίας λύσης ή «do nothing scenario», δηλαδή η μη εφαρμογή του προγράμματος, θα εμποδίσει την πραγματική σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες κάθε χώρας και της ΕΕ, με αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, στο βιοτικό επίπεδο στις επιλέξιμες περιοχές, στην προστασία και την ενίσχυση του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου και τη βελτίωση και προστασία των φυσικών πόρων. Ειδικότερα, θα είχε ως αποτέλεσμα την άμεση ακύρωση της χρηματοδότησης πολλών εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία θα έπρεπε να κατευθυνθούν σε δράσεις με θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Σε αυτή την περίπτωση, ωστόσο, η αναμενόμενη περιβαλλοντική επίδραση που θα χαθεί εκτιμάται ότι είναι πολύ μεγαλύτερη. Το βασικό στοιχείο που θα οδηγήσει στην απώλεια αυτής της προστιθέμενης αξίας είναι η απουσία του ίδιου του προγραμματικού πλαισίου που θα επέτρεπε τον συντονισμό των ενεργειών για την κοινή προστασία και διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, οι οποίοι απαιτούν ειδική υποστήριξη. Επιπλέον, θα μειωθεί η συνεργασία και η επαφή μεταξύ των δύο γειτονικών

χωρών. Επιπλέον, η μη εφαρμογή του Προγράμματος αντιτίθεται στη γενική αρχή της ΕΕ για τη συνοχή και την άμβλυνση των ανισοτήτων σε κρατικό και περιφερειακό επίπεδο.

5.2 Εναλλακτική Δυνατότητα: Προετοιμασία του Αναπτυξιακού Προγράμματος για την Περίοδο 2021-2027 με βάση έναν Κεντρικό Στρατηγικό Σχεδιασμό (Προγραμματισμένη Ανάπτυξη)

Η προτεινόμενη λύση, η οποία παρουσιάστηκε στο Κεφάλαιο 4, θεωρείται ότι ενσωματώνει καλύτερα τις απαιτήσεις της πραγματικής περιβαλλοντικής πολιτικής στην περιοχή και συμβάλλει στην επιδίωξη της αειφορικής ανάπτυξης όχι μόνο στη διασυνοριακή περιοχή, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή Ιονίου-Αδριατικής.

Η παρούσα εναλλακτική δυνατότητα στοχεύει στην αντιμετώπιση ελλείψεων και προβλημάτων που δεν έχουν αντιμετωπιστεί επαρκώς κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και να προσδώσει μεγαλύτερη έμφαση σε δράσεις που σχετίζονται με την αειφορική ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής. Κατά αυτόν τον τρόπο, η στρατηγική θα εξασφαλίσει τη συνοχή και τη συνέχεια στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος στη διασυνοριακή περιοχή.

Η νέα προγραμματισμένη ανάπτυξη στοχεύει στην αξιοποίηση των δυνατών σημείων και των πλεονεκτημάτων της διασυνοριακής περιοχής, στην αντιμετώπιση των αδυναμιών, στη δημιουργία νέων ευκαιριών για κοινωνικοοικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη και στην αντιμετώπιση των κινδύνων.

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην ανταλλαγή, τη δοκιμή και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών και πολιτικών. Η Αναπτυξιακή Στρατηγική του προγράμματος, όπως προσδιορίζεται στις προτεραιότητες και τους συγκεκριμένους στόχους, στο Πρόγραμμα Συνεργασίας INTERREG VI-A Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027, συνάδει με τις αναπτυξιακές ανάγκες της Διασυνοριακής Περιοχής και περιλαμβάνει την ανάγκη για:

- Προστασία του περιβάλλοντος και βιώσιμη χρήση των φυσικών πηγών και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Πρόληψη Κινδύνων και Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών.
- Προώθηση βιώσιμων υποδομών μεταφορών, δικτύων πληροφοριών και επικοινωνιών, διαχείρισης υδάτων και απορριμμάτων και ενεργειακής απόδοσης.
- Βελτίωση της διασυνοριακής δυνατότητας υποστήριξη της επιχειρηματικότητας, της αειφορίας των επιχειρήσεων και της ανταγωνιστικότητας.
- Διατήρηση των πολιτιστικών και φυσικών πόρων ως προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουρισμού.

Όσον αφορά τη Μηδενική Λύση, η μη εφαρμογή του προγράμματος, θα εμποδίσει την πραγματική σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες κάθε χώρας, με αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, στο βιοτικό επίπεδο στις επιλέξιμες περιοχές, στην προστασία και την ενίσχυση του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου και τη βελτίωση και προστασία των φυσικών πόρων.

Επιλέγεται η Εναλλακτική Δυνατότητα, καθώς πρόκειται να βελτιώσει το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους, αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τα δυνατά σημεία και μειώνοντας ή/και εξαλείφοντας τις αδυναμίες, επιτυγχάνοντας έτσι τον στόχο της Αειφορικής Ανάπτυξης.

Συνεπώς, η αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων για την υλοποίηση και τη μη υλοποίηση του Προγράμματος (μηδενική λύση), για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, βασίζεται σε κριτήρια, τα οποία σχετίζονται με τις προτεραιότητες της ΕΕ υπέρ της αειφορικής ανάπτυξης, της προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, της ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης.

6 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Αυτή η ενότητα παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για την τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος, επισημαίνοντας τα βασικά περιβαλλοντικά ζητήματα και προσδιορίζοντας τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά εντός της περιοχής της μελέτης.

6.1 Βιοποικιλότητα - χλωρίδα-πανίδα

6.1.1 Ζώνες βλάστησης – χλωρίδα

Τα μεσογειακά οικοσυστήματα περιλαμβάνουν διάφορες δομές βλάστησης όπως δάση, θαμνώδεις εκτάσεις και ποώδη φυτά. Ενδεικτικά, στην Ελλάδα σε μεγάλο υψόμετρο κυριαρχούν οι βελανιδιές, οι καστανιές, οι καρυδιές και σε χαμηλότερο υψόμετρο κυρίως τα πευκοδάση.

Σύμφωνα με μελέτη που διεξήχθη από τη μη κυβερνητική οργάνωση WWF (GR), η περιοχή της Ηπείρου περιλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος του φάσματος των τύπων βλάστησης και ενδιαιτημάτων που συναντώνται σε ολόκληρη την Ελλάδα. Όσον αφορά τη χλωρίδα, εντοπίζονται περισσότερα από 2.000 είδη και υποείδη. Τα βουνά της βόρειας Πίνδου αποτελούν σημαντικό κέντρο ενδημισμού στα Βαλκάνια, ιδιαίτερα όσον αφορά τη χλωρίδα που απαντάται σε σερπεντινικά εδάφη. Αυτό συμβαίνει τόσο λόγω του μεγάλου αριθμού ενδημικών όσο και εξελικτικών προοπτικών, καθώς πολλά από αυτά τα ενδημικά είδη ανήκουν σε υπολειμματικές ή απομονωμένες ομάδες. Η πλούσια και σπάνια χλωρίδα του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου περιλαμβάνει περισσότερα από 1.200 είδη, όλα τα είδη βλάστησης από παρόχθια δάση και χασμοφυτική βλάστηση στα βράχια των φαραγγιών, καθώς και δάση μέχρι μεγάλο υψόμετρο και αλπικά λιβάδια. Πολλά τοπικά ενδημικά είδη αλλά και ενδημικά της Ελλάδας συγκεντρώνονται στις κορυφές της Τύμφης στο φαράγγι του Βίκου και του Αώου. Στον Εθνικό Δρυμό της Πίνδου έχουν καταγραφεί 415 είδη φυτών και τα κυρίαρχα δασικά είδη που παρουσιάζονται στα άλλα βουνά της Ηπείρου είναι η μαύρη πεύκη, το υβριδικό έλατο και το Robolis.

Οι υγρότοποι του Αμβρακικού Κόλπου αποτελούνται από διπλά δέλτα των ποταμών Λούρου και Άραχθου, λιμνοθάλασσες (Τσουκαλιό, Ροδιά και Λογαρού), υγρά λιβάδια και εκτεταμένες αλυκές. Ο ενδημισμός της χλωρίδας της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων δεν είναι ιδιαίτερα υψηλός, αν και έχουν βρεθεί περισσότερα από 160 ενδημικά είδη φυτών. Πολύ ενδιαφέρουσες περιοχές από άποψη χλωρίδας είναι η συνήθως τραχεία δυτική ακτή των Ιονίων Νήσων που φιλοξενεί εξειδικευμένα είδη χλωρίδας. Η κύρια κάλυψη της περιοχής είναι οι αγροτικές εκτάσεις (56% της συνολικής έκτασης) ενώ οι δασικές εκτάσεις και οι περιοχές χαμηλής βλάστησης καταλαμβάνουν το 23% και το 16,7% της συνολικής έκτασης των Ιονίων Νήσων.

Η Πελοπόννησος έχει δύο κυρίαρχους τύπους βλάστησης: α) τη μεσογειακή και β) την ορεινή. Το δάσος της Φολόης, που βρίσκεται στο νομό Ηλείας, είναι η πιο χαρακτηριστική περίπτωση εξάπλωσης πλατύφυλλης βελανιδιάς. Επίσης, στη δυτική Πελοπόννησο εντοπίζονται πευκοδάση. Σε περιοχές της

Στροφυλίας, του Καϊάφα και γύρω από τη λιμνοθάλασσα Κοτυχίου, εντοπίζεται το μεγαλύτερο πευκοδάσος (σε αμμόλοφους) στην Ελλάδα. Σύμφωνα με γενικές πληροφορίες για τη χλωρίδα, η Πελοπόννησος φιλοξενεί περισσότερα από 2.700 αυτοφυή φυτά, εκ των οποίων το 12,3% είναι ελληνικά ενδημικά και το 4,6% φύεται αποκλειστικά στην Πελοπόννησο, συχνά σε μία μόνο τοποθεσία.

Η περιοχή της Απουλίας στην Ιταλία περιλαμβάνει κυρίως αγροτικά οικοσυστήματα. Το βόρειο και κεντρικό τμήμα της περιοχής περιλαμβάνει καλλιεργήσιμη γη που παράγει δημητριακά και λαχανικά, ενώ στην κεντρική και νότια Απουλία απαντώνται κυρίως ελαιώνες, ποώδης βλάστηση και αμπελώνες, καθώς και ετερογενείς αγροτικές περιοχές. Στη χερσόνησο Γκαργκάνο, συγκεντρώνονται ανομοιόμορφα κατανομημένες δασικές εκτάσεις. Σε λοφώδεις περιοχές, εκτός από τους εκτεταμένους αμπελώνες, η δομή του Μεσογειακού μεγαοικοσυστήματος καθορίζεται από το βραχώδες έδαφος στο οποίο σχηματίζονται εκτεταμένα λιβάδια. Σε αυτά τα βραχώδη λιβάδια συναντώνται δέντρα τυπικής μεσογειακής βλάστησης, όπως πεύκα και περισσότερο ή λιγότερο εκτεταμένες εκτάσεις βελανιδιάς. Η Απουλία και ιδιαίτερα η περιοχή Γκαργκάνο θεωρείται πολύ σημαντική τοποθεσία για τη βιοποικιλότητα, λόγω της ύπαρξης περισσότερων από 80 διαφορετικών ειδών άγριας ορχιδέας, μερικά από τα οποία είναι ενδημικά. Ένας τεράστιος αριθμός βιοτόπων φυτικών και ζωικών ειδών χαρακτηρίζει την περιοχή. Η αυτοβλάστηση της Απουλίας ήταν κάποτε πλούσια σε δάση. Σήμερα στην περιοχή εντοπίζεται η μεσογειακή μακία και η λεγόμενη ganga (βραχώδης βοσκότοπος). Μεταξύ των δενδρόβιων ειδών, συναντάμε τη χαλέπιο πεύκη, ιδιαίτερα στην ακτή Γκαργκάνο και στην περιοχή του κόλπου του Τάραντο, και τη βελανιδιά, χαρακτηριστική του Σαλέντο. Στη λεγόμενη Μούρτζια, μπορούμε να θαυμάσουμε οξιές, βελανιδιές, καρπίνους και σφενδάμια.

Η οικοπεριοχή μεικτών δασών των Νοτίων Απεννίνων καλύπτει γεωγραφικά μια μικρή περιοχή που περιορίζεται στους ψηλούς ορεινούς όγκους των ιταλικών περιοχών Μπαζιλικάτα, Καλαβρία και του νησιού της Σικελίας. Το μεγάλο υψομετρικό εύρος αυτής της οικοπεριοχής έχει ως αποτέλεσμα την ύπαρξη πολλών δασικών ζωνών. Τα χαμηλότερα υψόμετρα χαρακτηρίζονται από την επικράτηση μικτών σκληρόφυλλων αειθαλών δρυών (αριά, δρύς η φελλοφόρος) και φυλλοβόλων (χνοώδης βελανιδιά, μελιάδι, μελιόγαυρος). Σε μεσαία υψόμετρα κυριαρχούν μικτά φυλλοβόλα δάση (τσέρο, χνοώδης βελανιδιά, πλατύφυλλη δρυς, Ευρωπαϊκή καστανιά, μελιόγαυρος).²⁷.

Η οικοπεριοχή της Νότιας Ιταλίας φιλοξενεί μια εξαιρετική φυτική ποικιλότητα και το ποσοστό ενδημισμού των βουνών της Καλαβρίας και της Μπαζιλικάτα είναι μεταξύ 10-20%. Το ιταλικό επιλέξιμο μέρος του προγράμματος έχει διατηρήσει το μεγαλύτερο μέρος της δασικής κάλυψής του. Εξαιρετικά και εκτεταμένα παλαιά δάση έχουν παραμείνει μέχρι σήμερα λόγω του ότι οι εν λόγω ορεινοί όγκοι είναι δυσπρόσιτοι. Μπορείτε ακόμη να βρείτε πολύ παλιά πεύκα Iagicio, μνημεία της φύσης περίπου 600 ετών, στα όρη Σίλα. Ωστόσο, η βόσκηση και η διαχείριση των δασών έχουν τροποποιήσει σημαντικά τη δομή των δασών.

6.1.2 Πτηνά

Η περιοχή ενδιαφέροντος χαρακτηρίζεται από σημαντικό αριθμό Περιοχών Ειδικής Προστασίας (27 περιοχές) για πτηνά σύμφωνα με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ «Περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών». 22 περιοχές βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια και οι πέντε (5) από αυτές στην ιταλική. Επιπλέον, οι Περιοχές Ειδικής Προστασίας (ΠΕΠ) στην ελληνική επικράτεια, ανήκουν επίσης στο Δίκτυο Σημαντικών Περιοχών για τα Πτηνά (ΣΠΠ) της Ελλάδας (Portolou et al., 2009).

Η θαλάσσια και παράκτια περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου Πελάγους χαρακτηρίζεται ως μία από τις κύριες οδούς μετανάστευσης πτηνών στη Μεσόγειο και είναι ένας φιλόξενος τόπος διαχείμασης και

αναπαραγωγής για πολλά είδη πτηνών. Ενδεικτική είναι η περίπτωση περιοχών NATURA 2000 στο νομό Κέρκυρας που αποτελούν παράκτια

---

²⁷ WWF Southern Europe: Southern Italy (<https://www.worldwildlife.org/ecoregions/pa1218>)

οικοσυστήματα. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που συνδέει αυτές τις περιοχές του Βορείου Ιονίου είναι η σύνδεσή τους μέσω μιας από τις κύριες οδούς μετανάστευσης που ακολουθείται από τα άγρια είδη πτηνών που πετούν από την Αφρική στην Ελλάδα και αντίστροφα.

Η ποικιλία των ενδιατημάτων που συναντάμε σε αυτούς τους παράκτιους υγροτόπους της Κέρκυρας περιλαμβάνει λιμνοθάλασσες, αλμυρούς βάλτους, γλυκά νερά και αμμόλοφους και ευνοεί την επίσκεψη πολλών ειδών πτηνών αναπαραγωγής. Με βάση τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι οι υγρότοποι της Κέρκυρας αποτελούν πιθανές περιοχές για την ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου τύπου εναλλακτικού τουρισμού για την παρατήρηση πτηνών, που είναι δημοφιλής ασχολία πολλών τουριστών από το εξωτερικό, οι οποίοι θέλουν να συνδυάσουν τις ανοιξιότικες διακοπές στα ελληνικά νησιά με την ευκαιρία να παρατηρήσουν μια τεράστια ποικιλία πτηνών.

Στην περιοχή μελέτης υπάρχουν συνολικά 11 θαλάσσιες Σημαντικές Περιοχές για τα Πτηνά (ΣΠΠ), δύο από τις οποίες αφορούν την περιοχή της Απουλίας (Αδριατική) και εννέα την περιοχή ενδιαφέροντος του Ιονίου.

6.1.3 Θαλάσσια ζωή

Μεσογειακή φώκια (Monachus monachus)

Στην Ελλάδα, το εν λόγω είδος που χαρακτηρίζεται ως είδος σε κρίσιμη απειλή σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας, παραμένει ευρέως διαδεδομένο σε όλη σχεδόν την παράκτια και νησιωτική χώρα, με εξαίρεση δύο «κλειστούς» κόλπους, τον Αμβρακικό και της Κορινθίας, όπου τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια δεν έχουν εντοπιστεί φώκιες. Μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης εντοπίζεται σε απομονωμένα, βραχώδη και δυσπρόσιτα νησιά, καθώς και παράκτιες περιοχές, λόγω αποφυγής της έντονης ανθρώπινης δραστηριότητας²⁸. Τα σημερινά δεδομένα δείχνουν, ωστόσο, ότι στις περισσότερες περιοχές οι πληθυσμοί είναι αρκετά περιορισμένοι σε μέγεθος.

Κητώδη

Σύμφωνα με τον Φραντζή κ.α. (2003), η παρουσία αρκετών κητωδών στην περιοχή του Ιονίου είναι σημαντική. Αξίζει να σημειωθεί ότι δύο (2) κητώδη που βρίσκονται στο Ιόνιο Πέλαγος χαρακτηρίζονται ως Απειλούμενα: ο φυσητήρας και το κοινό δελφίνι (Legakis & Carpenter, 2009).

Ψάρια

Η ιχθυοπανίδα του Ιονίου Πελάγους και των εσωτερικών υδάτινων οικοσυστημάτων είναι αρκετά σημαντική. Ως αποτέλεσμα, η αλιεία έχει αναπτυχθεί στο Ιόνιο Πέλαγος και στους παράκτιους υγροτόπους. Σε παράκτιους υγροτόπους υπάρχει σημαντικός βαθμός ενδημισμού ιχθυοπληθυσμών με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Ιονική Πέστροφα.

Το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων και των δύο κρατών μελών περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό κοινών θαλάσσιων ειδών.

Λάβετε υπόψη ότι η σημαντική πρωτογενής παραγωγικότητα κοντά σε παράκτιες περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας και της Ιταλίας προς το Ιόνιο, δημιουργεί κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη

της υδατοκαλλιέργειας π.χ. σπάρος και χέλι. Η έντονη αλιευτική πίεση οδηγεί σε ορισμένες περιπτώσεις στην παγίδευση και τη θανάτωση ειδών θαλάσσιας πανίδας όπως θαλασσοπούλια, θαλάσσιες

---

28 Movements of Mediterranean Monk Seals (*Monachus monachus*) in the Easter Mediterranean Sea, Adamantopoulou, September 2011

χελώνες και κητώδη. Αν και η λεκάνη του Ιονίου θεωρείται ιδιαίτερα παραγωγική για σκοπούς αλιείας, σημειώνεται ότι η εκμετάλλευση δεν είναι βιώσιμη και πολλά από τα εμπορικά είδη υπεραλιεύονται.

6.1.4 Αμφίβια – Ερπετά

Οι μεγαλύτερες απειλές για τα ερπετά που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας και της Ιταλίας είναι η ανθρωπογενής καταστροφή και υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων. Αυτό οφείλεται κυρίως στην ανεξέλεγκτη αστικοποίηση, την ανάπτυξη της γεωργίας, τα ορυχεία και τις δασικές πυρκαγιές. Οι πληθυσμοί των πολύ μικρών νησιών είναι εξαιρετικά ευάλωτοι σε κάθε μορφή πίεσης (όπως φυσικές καταστροφές, ανθρωπογενείς πιέσεις κ.λπ.).

Η θαλάσσια χελώνα Καρέτα Καρέτα (*Caretta caretta*) είναι ένα από τα σημαντικότερα είδη θαλάσσιας πανίδας στην περιοχή ενδιαφέροντος. Στη Μεσόγειο καταγράφονται κατά μέσο όρο περίπου 5.000 φωλιές ετησίως, εκ των οποίων η Ελλάδα φιλοξενεί περίπου το 60%.

Υπάρχουν περίπου 45²⁹ είδη ερπετών και αμφιβίων στην Ιταλία, συμπεριλαμβανομένων εισαγόμενων και φυσικοποιημένων ειδών. Τα κοινά ερπετά και οι σαύρες που βρίσκονται στη χώρα περιλαμβάνουν τριδάκτυλες σαλαμάνδρες, ιταλικούς λισσοστρίτωνα, ιταλικούς βατράχους, Σικελικές χελώνες γλυκού νερού και ιταλικούς λαφίτες Ασκληπιού.

Σήμερα, οι κύριες απειλές των ειδών και στα δύο κράτη μέλη είναι:

- Η υποβάθμιση των τόπων φωλεοποίησης και της παρακείμενης θαλάσσιας περιοχής λόγω παράκτιων κατασκευών (κτίρια, μαρίνες) και τουριστικών δραστηριοτήτων (φώτα, οχήματα, ομπρέλες, ταχύτητα κ.λπ.).
- Οι επιπτώσεις των αλιευτικών δραστηριοτήτων (κυρίως τραυματισμοί λόγω αλιευτικών εργαλείων και εσκεμμένη κατάχρηση)
- Η θήρευση (κυρίως αυγά). Στην περίπτωση της Ελλάδας, οφείλεται κυρίως στις αλεπούδες σε περιοχές φωλεοποίησης της Πελοποννήσου, σε αναλογία πάνω από το 40% των φωλιών.

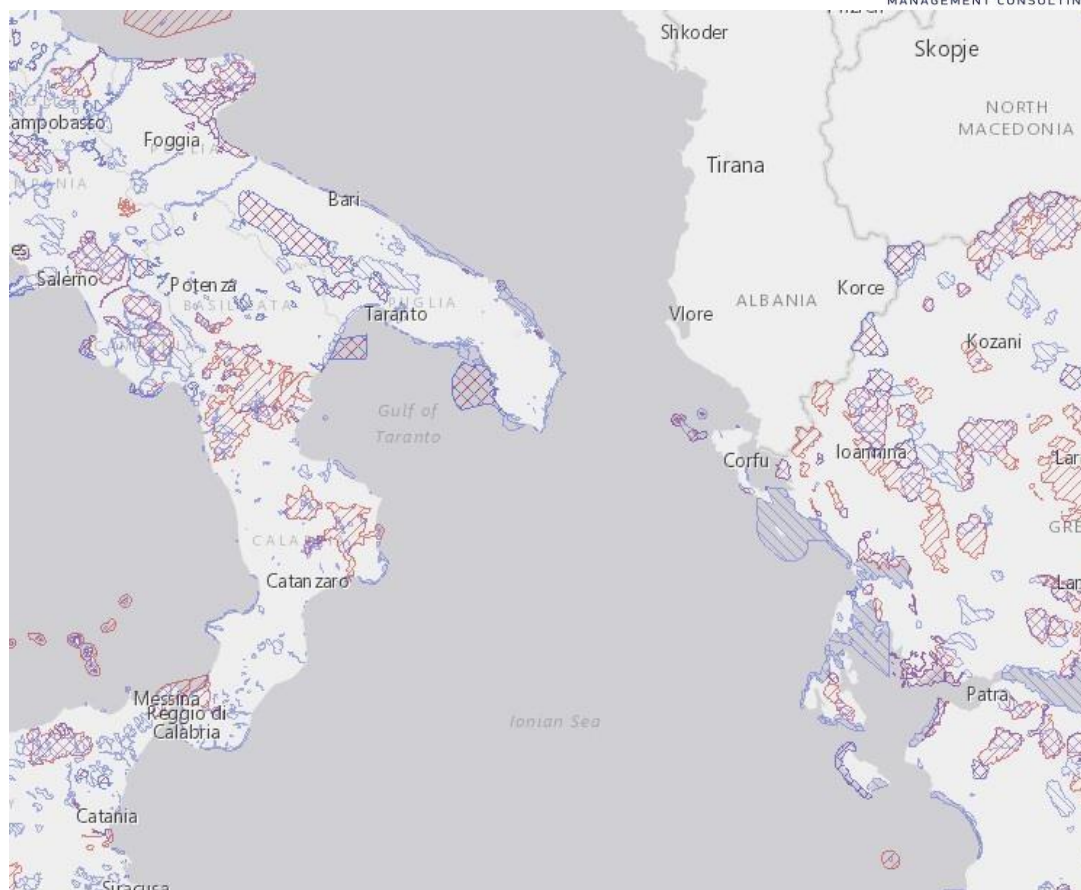
6.2 Προστατευόμενες περιοχές: Κατάσταση και Διαχείριση

Σημαντικό μέρος της περιοχής μελέτης αποτελείται από περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Natura 2000. Όλες αυτές οι περιοχές φαίνονται στον παρακάτω χάρτη, συμπεριλαμβανομένων των ΠΕΠ και των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ) της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Στην Απουλία υπάρχουν συνολικά 21 Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ), 18 από τους οποίους αναφέρονται σε παράκτιες και θαλάσσιες περιοχές και 3 αφορούν μόνο θαλάσσιες περιοχές. Από την άλλη, στον ελληνικό χώρο υπάρχουν 83 περιοχές³⁰ του Δικτύου Natura 2000 όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη.

²⁹ A-z animals in Italy <https://a-z-animals.com/animals/location/europe/italy/>

³⁰ <https://diavgeia.gov.gr/doc/6%CE%A4%CE%9F64653%CE%A08-%CE%A3%CE%A7%CE%97?inline=true>

Εικόνα 6-1: Προστατευόμενες Περιοχές ανά είδος προστασίας

6.2.1 Υγρότοποι της Συνθήκης Ramsar

Στην περιοχή του προγράμματος, προσδιορίζονται έξι προστατευόμενες περιοχές βάσει της Συνθήκης, τρεις σε κάθε κράτος μέλος, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 6-1: Υγρότοποι της Συνθήκης Ramsar που εντοπίζονται

Όνομα	Ημερομηνία ένταξης		Εμβαδόν
Torre Guaceto	21/07/81	Απουλία	940 εκτάρια
Saline di Margherita di Savoia	08/02/79	Απουλία	3.871 εκτάρια
Le Cesine	06/12/77	Απουλία	620 εκτάρια
Αμβρακικός κόλπος ^{MR}	21/08/75	Αιτωλοακαρνανία	23.649 εκτάρια
Λιμνοθάλασσα Κοτυχίου ^{MR}	21/08/75	Πρέβεζα, Άρτα Ηλεία	6.302 εκτάρια
Λιμνοθάλασσα	21/08/75	Αιτωλοακαρνανία	33.687 εκτάρια

6.2.2 Εθνικοί Δρυμοί – Πάρκα

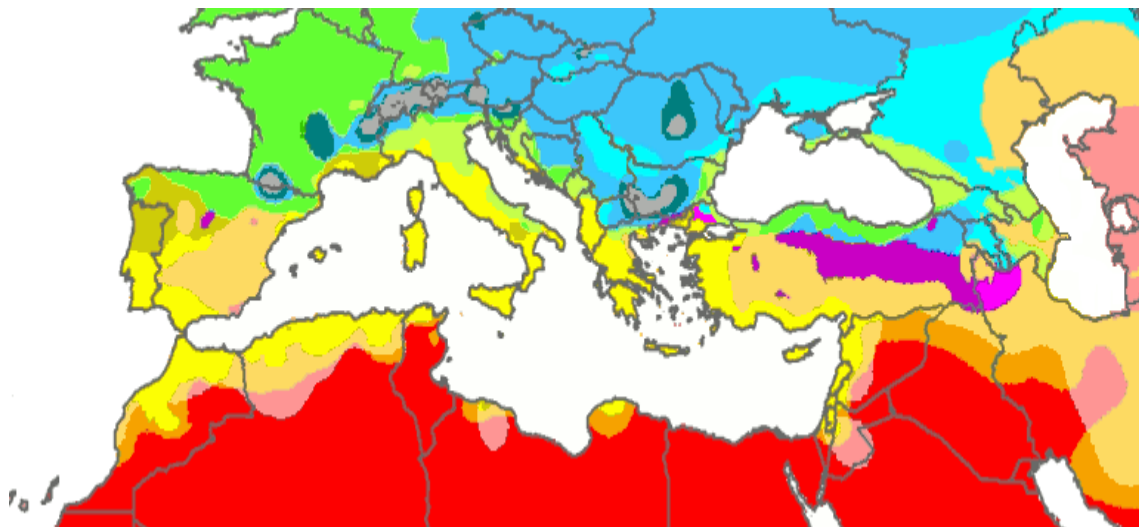
Η περιοχή διαθέτει μερικά από τα σημαντικότερα εθνικά πάρκα και των δύο κρατών μελών. Συγκεκριμένα, στην Περιφέρεια της Απουλίας υπάρχει το Εθνικό Πάρκο Gargano και το Εθνικό Πάρκο της Alta Murgia. Όσον αφορά το ελληνικό τμήμα της περιοχής μελέτης, εντοπίζονται ο Εθνικός Δρυμός Αίνου στην Κεφαλονιά, ο Εθνικός Δρυμός Πίνδου, γνωστός ως Βάλια Κάλντα και ο Εθνικός Δρυμός Βίκου Αώου. Σημαντικές περιοχές είναι επίσης το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου, το Εθνικό Πάρκο Λιμνοθαλασσών Μεσολογγίου- Αιτωλικού και το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου, Φαραγγιού Αράχθου & Κοιλιάδας Αχελώου. Τέλος, εντοπίζονται οι σύνθετοι υγρότοποι του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου - Στροφυλιάς, με μεγάλη ποικιλία πτηνών.

6.3 Αβιοτικό Περιβάλλον

6.3.1 Κλίμα

Το κλίμα της περιοχής χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, με εξαίρεση τις λοφώδεις και ορεινές περιοχές της Θεσπρωτίας και των Ιωαννίνων, όπου εντοπίζεται το Ηπειρωτικό κλίμα.

Το μεσογειακό κλίμα χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες, με σχετικά μικρό ετήσιο εύρος θερμοκρασιών και ζεστά καλοκαίρια. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα, οι βροχοπτώσεις είναι έντονες και οι χιονοπτώσεις είναι σπάνιες και μικρής διάρκειας. Τα καλοκαίρια είναι ζεστά και η θερμοκρασία φτάνει σε σημαντικά επίπεδα μετά τον Ιούνιο.

Εικόνα 6-2: Χάρτης της Μεσογείου με ταξινόμηση Κέππεν

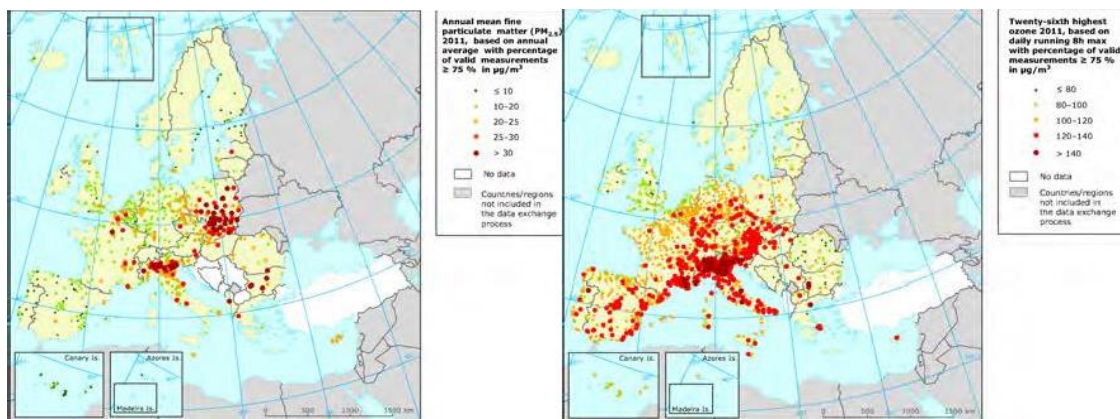
Οι βροχοπτώσεις συνιστούν τη σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των δύο περιοχών της διασυνοριακής περιοχής. Λόγω της ορογραφίας της περιοχής, η βροχόπτωση είναι πολύ μεγαλύτερη στην περιοχή της

Ηπείρου και των Ιονίων Νήσων σε σχέση με την Απουλία (όπως και το κλίμα της νότιας Πελοποννήσου).

6.3.2 Ποιότητα αέρα – Αέρια θερμοκηπίου

Όσον αφορά την ποιότητα του αέρα, τα δεδομένα του δικτύου παρακολούθησης ρύπων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) δείχνουν ικανοποιητική κατάσταση στις περισσότερες κατηγορίες ρύπων. Εξαιρέση αποτελεί η παρουσία αυξημένων ποσοτήτων όζοντος στην Απουλία και υψηλών τιμών ΑΣ10 στα Ιωάννινα. Σύμφωνα με την έκθεση για την ποιότητα του αέρα για το έτος 2020, που δημοσιεύτηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ)³¹, τα ημερήσια PM10 που μετρήθηκαν στον σταθμό των Ιωαννίνων, ξεπέρασαν το όριο 60 ημερών (πάνω από 35). Σημειώνεται επίσης υπέρβαση του ορίου PM2,5 στον σταθμό των Ιωαννίνων, σε σχέση με τον μέσο όρο των ετήσιων μετρήσεων. Στην περίπτωση της Ελλάδας, για το έτος 2020³², το μεγαλύτερο μέρος του όζοντος (O₃) και του διοξειδίου του αζώτου (NO₂) συγκεντρώνεται στις μητροπολιτικές περιοχές και στη Δυτική Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην Πάτρα και λιγότερο στο Αργίνο²⁹. Στην περίπτωση της Απουλίας, η περιοχή παρουσιάζει υψηλή συγκέντρωση ιδίως όσον αφορά το όζον (O₃). Τα ταχύπλοα και η διεθνής ναυτιλία ευθύνονται επίσης για τη σημαντική ατμοσφαιρική ρύπανση. Τα παραπάνω ενισχύουν το γεγονός ότι, όπως προαναφέρθηκε, η ποιότητα του αέρα επηρεάζεται κυρίως από τον τομέα των μεταφορών και στις δύο χώρες. Η ατμοσφαιρική ρύπανση είναι επίσης η αιτία της υποβάθμισης των μνημείων και των κτιρίων και επηρεάζει την ορατότητα σε πολλές περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος. Επομένως, η δράση για την ατμοσφαιρική ρύπανση θα έχει οφέλη για την υγεία αλλά και για τις οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με την αλιεία και τον τουρισμό. Όσον αφορά τον αντίκτυπο του COVID-19 στην ποιότητα του αέρα, οι συγκεντρώσεις του διοξειδίου του αζώτου (NO₂) - ενός ρύπου που εκπέμπεται κυρίως από τις οδικές μεταφορές - έχουν μειωθεί σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις στις οποίες έχουν εφαρμοστεί περιοριστικά μέτρα³³. Στην Απουλία, καθώς και στις περιοχές της Καλαβρίας και της Μπαζιλικάτα, όλες οι πόλεις παρουσίασαν σημαντική μείωση μεταξύ Μαρτίου - Αυγούστου σε σύγκριση με τους ίδιους μήνες του 2019³⁴. Η Πάτρα στη Δυτική Ελλάδα παρουσιάζει σημαντική μείωση μόνο τον Απρίλιο, ενώ παρουσίασε ξανά αύξηση κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Εικόνα 6-3: Χάρτης των μικροσωματιδίων στην ευρωπαϊκή επικράτεια

Σε σχέση με τη συμβολή στη διαμόρφωση της Κλιματικής Αλλαγής, τα εθνικά στοιχεία του ΟΗΕ δείχνουν ότι

---

³¹ <https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/06/%CE%95%CE%9A%CE%98%CE%95%CE%A3%CE%97-2020.pdf>

³² <https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/2020-country-fact-sheets/greece>

³³ <https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-and-covid19>

³⁴ <https://www.eea.europa.eu/themes/air/air-quality-and-covid19>

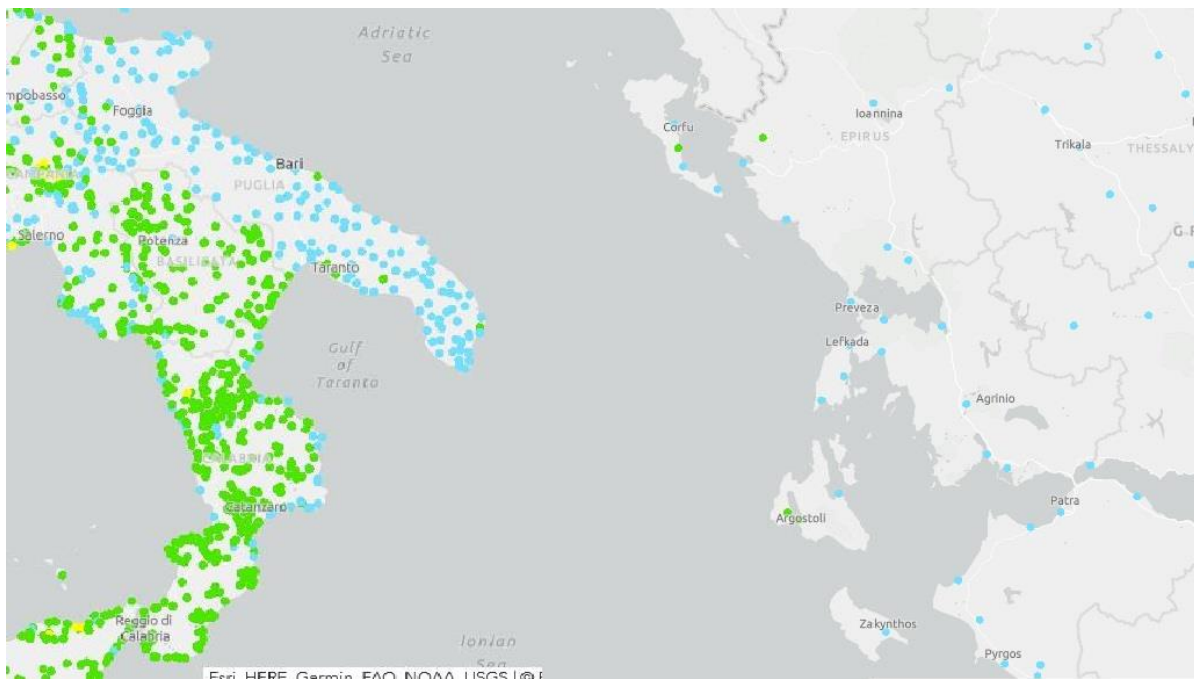
τα δύο κράτη μέλη έχουν τάσεις μείωσης των κατά κεφαλήν εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου σύμφωνα με τους καθορισμένους στόχους. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, από το 2005 και τα δύο κράτη μέλη έχουν μειώσει τις εκπομπές CO₂ τους, με την Ελλάδα να ακολουθεί την Ιταλία και να φτάνει τις ίδιες εκπομπές το 2020³⁵.

Πίνακας 6-2: Κατά κεφαλήν εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου (τόν. CO₂)

	2000	2005	2010	2015	2020
Ελλάδα	9,29	10,15	8,94	7,03	5,01
Ιταλία	8,3	8,62	7,35	5,96	5,02

6.3.3 Διαχείριση αποβλήτων

Τα λύματα της Απουλίας και των Ιονίων Νήσων συνήθως απορρίπτονται στη θάλασσα μετά από επεξεργασία όπως φαίνεται στις παρακάτω εικόνες. Στην ιταλική επιλέξιμη περιοχή, το 56% των λυμάτων υφίσταται επεξεργασία σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ και λειτουργούν περίπου 900 μονάδες επεξεργασίας. Στις περισσότερες διενεργείται βιολογική (δευτερεύουσα) κατεργασία³⁶.

Εικόνα 6-4: Χάρτης επεξεργασίας λυμάτων της επιλέξιμης περιοχής

³⁵ <https://ourworldindata.org/co2/country/greece?country=GRC-ITA>

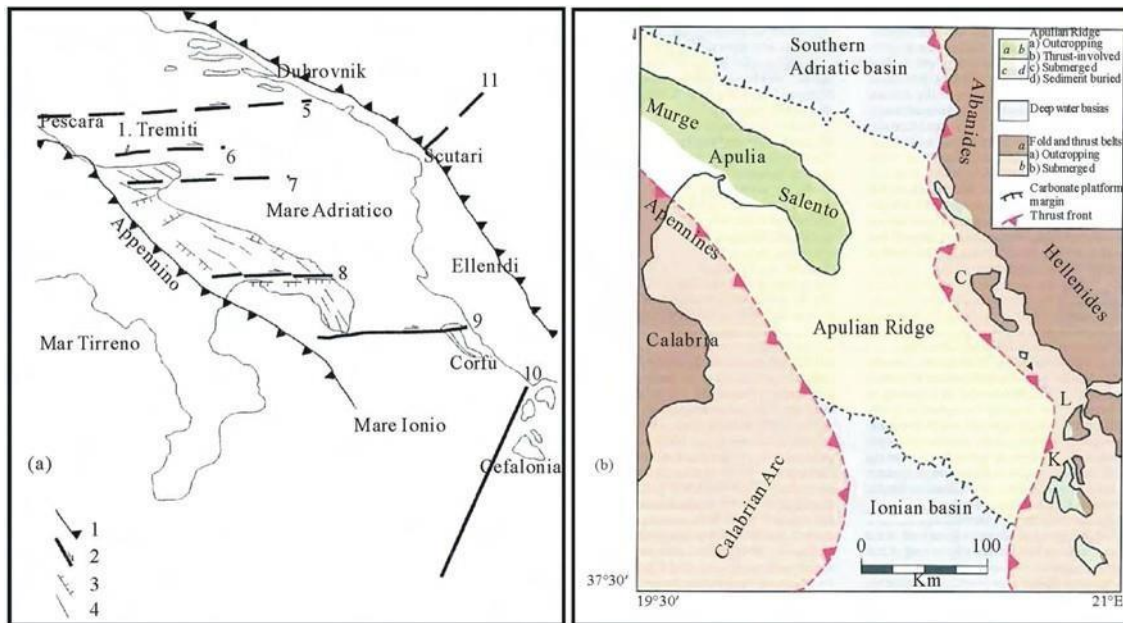
³⁶ <https://water.europa.eu/freshwater/countries/uwwt/italy>

Στην Ελλάδα το 96%³⁷ των λυμάτων υφίσταται επεξεργασία σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία. Στην επιλέξιμη περιοχή λειτουργούν 32 μονάδες βιολογικού καθαρισμού και οι περισσότερες από αυτές επεξεργάζονται τα απόβλητα με αφαίρεση αζώτου ή/και φωσφόρου.

Όσον αφορά την ανακύκλωση και τη διαχείριση απορριμμάτων, η περιοχή του Προγράμματος παρουσιάζει δυνατότητες και ταυτόχρονα αντιμετωπίζει προκλήσεις σε κάποιο βαθμό. Τα στοιχεία σε εθνικό επίπεδο δείχνουν ότι η Ελλάδα τοποθετεί σημαντικά υψηλότερο μερίδιο απορριμμάτων στους ΧΥΤΑ (81%), ενώ η Ιταλία βρίσκεται στο 21% (κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ). Η παραγωγή απορριμμάτων κατά κεφαλήν και στις δύο χώρες είναι ελαφρώς υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 1.717 kg κατά κεφαλήν. Σε ό,τι αφορά την ανακύκλωση των αστικών απορριμμάτων, η Ελλάδα (στο 17,2%) είναι σημαντικά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 45,8%, ενώ η Ιταλία βρίσκεται στον μέσο όρο, παρουσιάζοντας διαφορά ως προς αυτό.

6.3.4 Έδαφος

Κύριο χαρακτηριστικό του εδάφους (χερσαίου και υποθαλάσσιου) της διασυνοριακής περιοχής είναι η κορυφογραμμή της Απουλίας που περιλαμβάνει την περιοχή της Απουλίας, την Αδριατική - Ιόνιο πέλαγος, τα Ιόνια νησιά και τις ακτές της Ηπείρου, καθώς και το βόρειο τμήμα της Δυτικής Ελλάδας.

Εικόνα 6-5: Δομικός χάρτης της κορυφογραμμής της Απουλίας και του ρήγματος

Ιδιαίτερα ισχυρή είναι η σεισμικότητα στην περιοχή, με πιο ευάλωτη περιοχή τα Ιόνια νησιά, στα οποία ιστορικά και προσφάτως καταγράφονται σεισμοί με σημαντικές ανθρώπινες απώλειες και υλικές ζημιές.

Ένα άλλο θέμα που προκύπτει είναι η διάβρωση της παραλιακής ζώνης. Στην Περιφέρεια της Απουλίας, σύμφωνα με το πρόγραμμα

---

37 <https://water.europa.eu/freshwater/countries/wwwt/greece>

SHAPE, εντοπίζονται διάφορα σημεία με σημαντική διάβρωση κατά μήκος της ακτογραμμής τόσο στην παράκτια περιοχή του Λέτσε (Βόρεια και Νότια του Σαν Κατάλντο, όσο και στην Barleta και σε άλλες περιοχές του Εθνικού Πάρκου του Γκαργκάνο.

6.3.5 Ενέργεια – γεωθερμία

Στη νότια Αδριατική, νότια της χερσονήσου Γκαργκάνο, η γεωλογία αλλάζει σημαντικά και ακόμη και το βαθύτερο τμήμα άνθρακα έχει αποδειχθεί ότι περιέχει μια σειρά από κοιτάσματα βαρέος πετρελαίου. Έχουν ανακαλυφθεί ορισμένα κοιτάσματα πετρελαίου, τα οποία, με τις πρόσφατες αυξήσεις στις τιμές του πετρελαίου, μπορούν πλέον να θεωρηθούν εμπορικά εκμεταλλεύσιμα.

Η γεωλογική δομή της στενής και της ευρύτερης περιοχής των Ιονίων Νήσων περιέχει ισχυρές ενδείξεις κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Στον Πατραϊκό κόλπο, τα Ιωάννινα, την Κέρκυρα και το Κατάκολο, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, τα αποθέματα πετρελαίου είναι σχεδόν αποδεδειγμένα τουλάχιστον 300-500.000.000 βαρέλια. Επίσης, στο νοτιοανατολικό τμήμα της Ζακύνθου, έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχουν ίχνη πίδακα πετρελαίου σε σχετικά μικρό βάθος (200-500 μέτρα).

Μέχρι στιγμής, προηγούμενες ρηχές γεωτρήσεις δεν έχουν δείξει την ύπαρξη συγκεκριμένων πηγών υγρών ή αερίων υδρογονανθράκων, οι οποίοι είναι οικονομικά εκμεταλλεύσιμοι.

Η περιοχή του Προγράμματος παρουσιάζει δυνατότητες σε ορισμένες πτυχές αυτού του τομέα και αντιμετωπίζει προκλήσεις σε άλλες. Ενώ οι ελληνικές περιφέρειες φαίνεται να παράγουν περισσότερο από το 80% της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές το 2015 σύμφωνα με το Κοινό Κέντρο Ερευνών, η Απουλία παράγει μόνο το 29,5% (2016)³⁸, ενώ η Καλαβρία το 79,2% της συνολικής παραγωγής ενέργειας σε περιφερειακό επίπεδο και η Μπαζιλικάτα το 96,3% (2019).

Σε εθνικό επίπεδο, το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην ακαθάριστη εσωτερική κατανάλωση ενέργειας (στοιχεία 2017) είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ στην Ελλάδα (12%), αλλά υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ στην Ιταλία (18,1%). Τα βιοκαύσιμα και τα ανανεώσιμα απόβλητα είναι η μεγαλύτερη ενιαία πηγή με ποσοστό 48% στην Ιταλία και 41% στην Ελλάδα. Όσον αφορά την υδροηλεκτρική ενέργεια, η κατάσταση είναι παρόμοια στην Ελλάδα (12% των ΑΠΕ) και στην Ιταλία (11%). Αντιθέτως, το ποσοστό γεωθερμικής ενέργειας είναι 19% στην Ιταλία, αλλά μηδενικό στην Ελλάδα, ενώ το ποσοστό αιολικής ενέργειας είναι το 16% των συνολικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ελλάδα, αλλά μόλις το 5% στην Ιταλία. Η ηλιακή ενέργεια αποτελεί το 21% των συνολικών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην Ελλάδα και μόλις το 8% στην Ιταλία. Η Ιταλία έχει υψηλότερο μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μεταφορές από την Ελλάδα, αν και και οι δύο χώρες βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, ο οποίος είναι στο 7,6%. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ως προς τη θέρμανση και ψύξη είναι πάνω από ή στον μέσο όρο της ΕΕ και στις δύο χώρες. Το υψηλότερο ποσοστό το κατέχει η Ελλάδα με 24,6%, ενώ η Ιταλία βρίσκεται στο 18,9%.

---

³⁸ <http://www.comunirinnovabili.it/wp-content/uploads/2018/12/ComuniRinnovabili-Puglia.pdf>

6.4 Πληθυσμός – οικονομική ανάπτυξη

6.4.1 Πληθυσμός

Οι χώρες που συνορεύουν με την Αδριατική και το Ιόνιο Πέλαγος παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές ως προς το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης. Οι παράκτιες περιοχές της Απουλίας χαρακτηρίζονται από υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και αστικοποίηση, ενώ οι μη οικιστικές περιοχές είναι περιορισμένες. Η περιοχή του Προγράμματος βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και καλύπτει μια περιοχή 59.950,83 km² με συνολικό πληθυσμό 7,1 εκατομμύρια κατοίκους, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

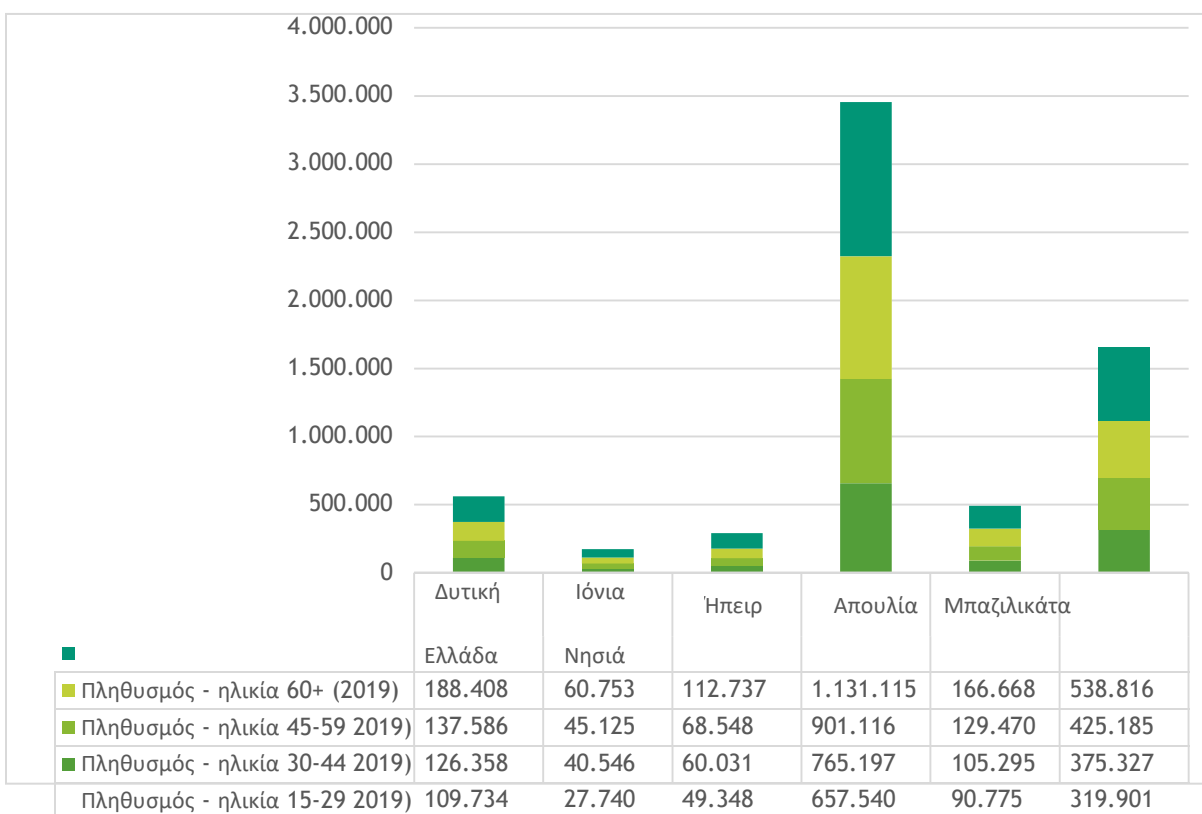
Πίνακας 6-3: Πληθυσμός της επιλέξιμης περιοχής ανά περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ/ΕΠ ΑΡΧΙΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
Δυτική Ελλάδα	Αιτωλοακαρνανία	210.802	679.796
	Αχαΐα	309.694	
	Ηλεία	159.300	
Ιόνια Νησιά	Ζάκυνθος	40.759	204.624
	Κέρκυρα	104.371	
	Κεφαλλονιά	35.801	
	Λευκάδα	23.693	
Ήπειρος	Άρτα	67.877	336.856
	Θεσπρωτία	43.587	
	Ιωάννινα	167.901	
	Πρέβεζα	57.491	
Απουλία	Φότζα	606.904	3.953.305
	Μπάρι	1.230.205	
	Μπρίντιζι	385.235	
	Λέτσε	782.165	
	Μπαρλέττα-Άντρια-Τράνι	384.801	
	Τάραντο	563.995	
Μπαζιλικάτα	Ματέρα	194.853	194.853
Καλαβρία	Καταντζάρο	349.344	1.739.395
	Κοζέντσα	690.503	

	Κρότωνας	168.581	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ/ΕΠ ΑΡΧΙΑ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
	Ρέτζο Καλάμπρια	530.967	
ΣΥΝΟΛΟ			7.108.829

6.4.2 Δημογραφικά στοιχεία

Η περιοχή του Προγράμματος δείχνει υψηλό επίπεδο γήρανσης του πληθυσμού, όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα.

Εικόνα 6-1: Πληθυσμός ανά Ηλικιακή Ομάδα στην Περιοχή Προγράμματος

Πηγή: EUROSTAT

Επιπλέον, όπως τονίζεται από το δίκτυο ESPON (2019)³⁹, η συρρίκνωση της υπαίθρου είναι ευρέως διαδεδομένη και μακροχρόνια στη μακροπεριφέρεια της Νότιας Ευρώπης. Αυτό συνδέεται εν μέρει με τη μείωση του αγροτικού εργατικού δυναμικού αλλά και με μια σειρά από επιζήμιες τάσεις, όπως η πτώση της οικονομικής δραστηριότητας, η υποβάθμιση των φυσικών χώρων, η εξασθένηση της

---

³⁹ ESPON (2019): ‘European Shrinking Rural areas. Challenges, actions and perspectives for Territorial Governance’. Inception Report.

τοπικής ταυτότητας, η απώλεια βασικών δημόσιων υπηρεσιών κ.λπ. Η περιοχή του Προγράμματος, η οποία παρουσιάζει μια κυρίαρχη αγροτική δραστηριότητα, αποτελεί μέρος αυτής της πραγματικότητας.

Όσον αφορά την εκπαίδευση, ο παρακάτω πίνακας δείχνει ότι το επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλότερο στην ηλικιακή ομάδα 30-34. Τα στοιχεία αποκαλύπτουν επίσης περιφερειακές ανισότητες, καθώς η Ήπειρος είναι η περιοχή με τα υψηλότερα ποσοστά και η Καλαβρία η περιοχή με τα χαμηλότερα.

Όσον αφορά την εκπαίδευση, ο παρακάτω πίνακας δείχνει ότι το επίπεδο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλότερο στην ηλικιακή ομάδα 30-34. Τα στοιχεία αποκαλύπτουν επίσης περιφερειακές ανισότητες, καθώς η Ήπειρος είναι η περιοχή με τα υψηλότερα ποσοστά και η Καλαβρία η περιοχή με τα χαμηλότερα.

Πίνακας 6-4: Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Περιοχή του Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης- ηλικία 25-64 (2019)	Ολοκλήρωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης- ηλικία 30-34 (2019)
Δυτική Ελλάδα	20,6%	32,8%
Ιόνια Νησιά	24,6%	42,5%
Ήπειρος	31,8%	46,7%
Απουλία	15,2%	20,0%
Μπαζιλικάτα	16,9%	27,4%
Καλαβρία	15,9%	19,9%

6.4.3 Οικονομική ανάπτυξη

Η περιοχή του Προγράμματος αντιμετωπίζει προκλήσεις που συνδέονται με οικονομικές διαφορές και ανισότητες. Ο παρακάτω πίνακας αποδεικνύει ότι το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε όλες τις περιφέρειες υστερεί σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ, με εξαίρεση δύο ελληνικές περιφέρειες που φτάνουν σχεδόν το μισό του μέσου όρου της ΕΕ (Δυτική Ελλάδα και Ήπειρος).

Πίνακας 6-5: Οικονομικά Στοιχεία Περιοχής Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ)	Μέσος όρος ΕΕ	Αύξηση κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ)	Μέσος όρος ΕΕ

Δυτική Ελλάδα	15.000	31.200	1,56	3,21
Ιόνια Νησιά	19.700		2,86	
Ήπειρος	14.600		1,60	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ)	Μέσος όρος ΕΕ	Αύξηση κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ)	Μέσος όρος ΕΕ
Απουλία	19.400		3,05	
Μπαζιλικάτα	23.500		2,97	
Καλαβρία	17.500		2,59	

Επιπλέον, οι περιοχές παρουσιάζουν διαφορετική δυναμική σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό για ορισμένους τομείς. Στην Καλαβρία, ο αγροτικός τομέας έχει περισσότερα οφέλη από οικονομική άποψη σε σύγκριση με τις άλλες ιταλικές περιφέρειες. Το ίδιο ισχύει και για την Ήπειρο. Ο αγροτικός τομέας (συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων πρωτογενούς και δευτερογενούς μεταποίησης αγροτικών προϊόντων) παρουσιάζει επίσης δυναμική στη Μπαζιλικάτα. Στη Μπαζιλικάτα (συμπεριλαμβανομένης της επαρχίας της Ματέρα), υπάρχουν ορισμένες περιοχές εξόρυξης πετρελαίου. Η διύλιση πετρελαίου γίνεται στη βιομηχανική περιοχή του Τάραντο και του Μπρίντζι. Ο τριτογενής τομέας (υπηρεσίες) είναι αυτός που συνεισφέρει περισσότερο στην οικονομία της περιοχή της Απουλίας, ακολουθούμενος από τη βιομηχανία (και τον αγροδιατροφικό κλάδο) και τον κατασκευαστικό τομέα. Οι περιοχές της Δυτικής Ελλάδας και της Απουλίας χαρακτηρίζονται και οι δύο από έντονες τάσεις αποβιομηχάνισης. Ως προς τον τουρισμό, τα Επτάνησα παρουσιάζουν μεγάλη δυναμική.

Η περιοχή του Προγράμματος παρουσιάζει θετικές τάσεις όσον αφορά τις νέες (νεοφυείς) επιχειρήσεις. Η Απουλία κατατάσσεται στις 10 κορυφαίες περιφέρειες της Ιταλίας όσον αφορά τις καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις και συγκεκριμένα διαθέτει 557. Αντίστοιχα, η Καλαβρία έχει 223 και η Ματέρα 29. Ταυτόχρονα, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αποτελεί επίσης στρατηγική προτεραιότητα για όλες τις ελληνικές περιφέρειες. Σε εθνικό επίπεδο οι νεοφυείς επιχειρήσεις υπολογίζονται σε περίπου 2.000. Επιπλέον, υπάρχουν ενθαρρυντικά αποτελέσματα σε επίπεδο Προγράμματος σχετικά με ορισμένα προηγούμενα έργα που αφορούν τις νεοφυείς επιχειρήσεις και τη νεανική επιχειρηματικότητα. Τέλος, υπάρχει ένα καλό επίπεδο δημιουργίας επιχειρήσεων στην Απουλία (7,7), στην Καλαβρία (7,5), στη Μπαζιλικάτα (6,6) και ένα επαρκές επίπεδο στην Ελλάδα (4,5).

6.4.4 Απασχόληση

Οι υπηρεσίες είναι ο κύριος τομέας απασχόλησης σε όλες τις περιφέρειες στην περιοχή του Προγράμματος, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Η απασχόληση στους άλλους οικονομικούς τομείς ποικίλλει σημαντικά μεταξύ των περιφερειών και αποκλίνει από τον μέσο όρο της ΕΕ, ιδίως στον πρωτογενή και δευτερογενή οικονομικό τομέα (με εξαίρεση δύο ιταλικές περιφέρειες, την Απουλία και

τη Μπαζιλικάτα, που είναι κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την απασχόληση στη μεταποιητική βιομηχανία).

Πίνακας 6-6: Απασχόληση στην Περιοχή Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Α	Ποσοστό απασχόλησης ανά κλάδο:				
	Γεωργία και Εξόρυξη	Μεταποιητική βιομηχανία	Κατασκευα στικός κλάδος	Υπηρεσί ες	Δημόσια διοίκηση
Δυτική Ελλάδα	26,3	7,1	6,2	51,2	9,3
Ιόνια Νησιά	9,6	3,2	6,7	74,5	6,0
Ήπειρος	14,2	6,1	6,2	64,3	9,3
Απουλία	8,7	13,8	8,3	62,2	7,0
Μπαζιλικάτα	9,1	15,1	10,2	58,5	7,1
Καλαβρία	12,5	5,7	8,9	65,1	7,8
ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΕ	4,6	16,4	8,2	62,9	7,1

Πηγή: Ευρωπαϊκός πίνακας αποτελεσμάτων για την καινοτομία 2021

Τον Σεπτέμβριο του 2020, η Ιταλία κατέλαβε την τρίτη θέση στην ταξινόμηση της ΕΕ των κρατών μελών με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας. Πρώτη χώρα στην κατάταξη ήταν η Ελλάδα, στην οποία πάνω από το 15% του συνόλου των δυνητικά εργαζομένων δεν είχε απασχόληση. Το συνολικό ποσοστό ανεργίας είναι αρκετά υψηλό στην περιοχή του Προγράμματος (με εξαίρεση τη Μπαζιλικάτα) όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Ο πίνακας δείχνει επίσης ότι τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στην ηλικιακή ομάδα 20-64 είναι στα Ιόνια Νησιά και την Ήπειρο ενώ τα χαμηλότερα στη Μπαζιλικάτα και την Απουλία.

Πίνακας 6-7: Ανεργία στην Περιοχή Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Ποσοστό ανεργίας - Συνολικά	Ποσοστό ανεργίας - ηλικία 15+ (2019)	Ποσοστό ανεργίας - ηλικία 20-64 2019)
Δυτική Ελλάδα	18,8%	24,7%	53,2%
Ιόνια Νησιά	16,4%	12,0%	64,7%
Ήπειρος	19,5%	17,7%	60,8%
Απουλία	15,1%	17,8%	50,2%
Μπαζιλικάτα	9,1%	10,9%	54,8%
Καλαβρία	16,5%	25,5%	45,3%

Ο αριθμός των NEET (ανθρώπων που δεν βρίσκονται ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην απασχόληση ή

την κατάρτιση) παραμένει ανησυχητικός, 295.000 στην Απουλία, έναντι 2.940.000 στην Ιταλία (EURES, 2019). Στη Ματέρα, οι NEET αντιπροσωπεύουν το 26% και στην Καλαβρία το 35,1%. Η Ελλάδα έχει επίσης το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό NEET σε επίπεδο ΕΕ και ακολουθεί η Ιταλία.

6.4.5 Καινοτομία

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό πίνακα αποτελεσμάτων για την καινοτομία 2021, η περιοχή του Προγράμματος περιλαμβάνει περιοχές που θεωρούνται ως επί το πλείστον μέτρια καινοτόμες. Η πλειοψηφία των περιοχών έχουν βελτιώσει τις επιδόσεις τους στην καινοτομία με την πάροδο του χρόνου. Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει τη μεταβολή του Περιφερειακού Δείκτη Καινοτομίας (RII) την περίοδο 2014-2021, καθώς και τα σχετικά δυνατά και αδύναμα σημεία κάθε περιοχής σε σύγκριση με την ΕΕ.

Πίνακας 6-8: Καινοτομία στην Περιοχή Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΠΟΔΟΣΗ	RII 2021 ΕΝΑΝΤΙ 2014	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
Δυτική Ελλάδα	Μέτρια καινοτόμος (-)	+23,9%	<ul style="list-style-type: none"> Συνεργαζόμενες καινοτόμες ΜμΕ Καινοτόμοι προϊόντων Δαπάνες του δημόσιου τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη 	<ul style="list-style-type: none"> Απασχόληση και δραστηριότητες έντασης γνώσης Αιτήσεις κατοχύρωσης σχεδίων Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ
Ιόνια Νησιά	Αναδυόμενη καινοτόμος (+/)	+35,6%	<ul style="list-style-type: none"> Έλλειψη δαπανών σε καινοτόμο έρευνα και ανάπτυξη Συνεργαζόμενες καινοτόμες ΜμΕ Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων 	<ul style="list-style-type: none"> Αιτήσεις κατοχύρωσης σχεδίων Αιτήσεις κατοχύρωσης εμπορικών σημάτων Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ
Ήπειρος	Μέτρια καινοτόμος (-)	+36%	<ul style="list-style-type: none"> Δαπάνες του δημόσιου τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη Διεθνείς επιστημονικές συνεκδόσεις Συνεργαζόμενες καινοτόμες ΜμΕ 	<ul style="list-style-type: none"> Δια βίου μάθηση Δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ

Απουλία	Μέτρια καινοτόμος (-)	+21,6%	<ul style="list-style-type: none"> Έλλειψη δαπανών σε καινοτόμο έρευνα και ανάπτυξη Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων Επιστημονικές δημοσιεύσεις με τις περισσότερες αναφορές 	<ul style="list-style-type: none"> Δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη Τριτοβάθμια εκπαίδευση Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ
Μπαζιλικάτα	Μέτρια καινοτόμος (-)	+30,1%	<ul style="list-style-type: none"> Έλλειψη δαπανών σε καινοτόμο έρευνα και ανάπτυξη Καινοτόμοι επιχειρησιακών διαδικασιών Καινοτόμοι προϊόντων 	<ul style="list-style-type: none"> Δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη Αιτήσεις κατοχύρωσης εμπορικών σημάτων Απασχόληση εξειδικευμένου προσωπικού ΤΠΕ
Καλαβρία	Αναδυόμενη καινοτόμος (+)	+20,1%	<ul style="list-style-type: none"> Καινοτόμοι επιχειρησιακών διαδικασιών 	<ul style="list-style-type: none"> Δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη Τριτοβάθμια εκπαίδευση
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΠΟΔΟΣΗ	RII 2021 VS 2014	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ
			<ul style="list-style-type: none"> Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων Έλλειψη δαπανών σε καινοτόμο έρευνα και ανάπτυξη 	<ul style="list-style-type: none"> Απασχόληση και δραστηριότητες έντασης γνώσης

Είναι προφανές από τον παραπάνω πίνακα ότι η ελληνική και η ιταλική περιφέρεια της περιοχής του Προγράμματος έχουν κοινά χαρακτηριστικά τόσο όσον αφορά τα σχετικά δυνατά σημεία (π.χ. Έλλειψη δαπανών σε καινοτόμο έρευνα και ανάπτυξη) όσο και τις αδυναμίες (π.χ. Δαπάνες του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και ανάπτυξη). Επομένως, η πρόκληση είναι να αξιοποιήσουμε περαιτέρω αυτά τα δυνατά σημεία, ενώ παράλληλα να επεξεργαστούμε τις αδυναμίες ώστε να τις αντιστρέψουμε.

Επιπλέον, οι στρατηγικές RIS3 θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, ειδικά σε τομείς στους οποίους οι περιφέρειες παρουσιάζουν μεγάλες δυνατότητες, όπως υποδηλώνει ο παρακάτω πίνακας.

Πίνακας 6-9: Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίας στην Περιοχή Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	RIS3 2014-2020
Δυτική Ελλάδα	<p>ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΤΠΕ και • Ενεργειακές εφαρμογές. ΚΑΘΕΤΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ: • Γεωργία - αλιεία - τρόφιμα • Τουρισμός - πολιτισμός και • Υλικά – μικροηλεκτρονική.
Ιόνια Νησιά	<ul style="list-style-type: none"> • Πρωτογενής τομέας - αγροδιατροφικός κλάδος και γαστρονομία • Θαλάσσια οικονομία - αλιεία - υδατοκαλλιέργεια και θαλάσσιος τουρισμός και • Βιομηχανία εμπειριών: τουρισμός, πολιτισμός και δημιουργική οικονομία
Ήπειρος	<ul style="list-style-type: none"> • Πρωτογενής τομέας - επεξεργασία τροφίμων • Βιομηχανία εμπειριών (τουρισμός- πολιτισμός - δημιουργική οικονομία) • Υγεία και ευεξία και • Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, ΤΠΕ και νεανική επιχειρηματικότητα.
Απουλία	<ul style="list-style-type: none"> • Αειφορική Βιομηχανία (έξυπνο εργοστάσιο, αεροδιαστημική, μηχανική). • Υγεία και περιβάλλον (πράσινη και γαλάζια οικονομία, επεξεργασία τροφίμων, βιώσιμες κατασκευές, πολιτιστική κληρονομιά και τουρισμός) και • Ψηφιακές, δημιουργικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινότητες (πολιτιστική και δημιουργική βιομηχανία, υπηρεσίες, κοινωνική καινοτομία, σχεδιασμός, καινοτομία εκτός έρευνας και ανάπτυξης).
Μπαζιλικάτα	<ul style="list-style-type: none"> • Αυτοκινητοβιομηχανία
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	RIS3 2014-2020
	<ul style="list-style-type: none"> • Αεροδιαστημική • Ενέργεια και • Πράσινη Οικονομία.

Καλαβρία	<p>ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ που υποστηρίζει την καινοτομία και την εξω-περιφερειακή προβολή ήδη αναπτυγμένων περιοχών/συστημάτων ή με αναδυόμενες δυνατότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αγροτοβιομηχανία • Οικολογικά κτίρια • Τουρισμός και πολιτισμός • Logistics και • ΤΠΕ και καινοτόμος τριτογενής τομέας. <p>ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ που ανταποκρίνεται στις κύριες κοινωνικές προκλήσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιβάλλον και φυσικοί κίνδυνοι και • Επιστήμες ζωής.
----------	--

Πηγή: EC Regional Innovation Monitor Plus

6.4.6 Ανταγωνιστικότητα

Η περιοχή του Προγράμματος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μια κοινή πρόκληση όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα. Σύμφωνα με τον Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (RCI) για το 2019, όλες οι περιφέρειες της περιοχής του προγράμματος βρίσκονται κάτω από τον Ευρωπαϊκό Δείκτη Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας (EURCI): το ποσοστό της Περιφέρειας Ηπείρου είναι -1,29 και ακολουθεί η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων με ποσοστό -1,33 και τελευταία η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με -1,43. Σχετικά καλύτερη επίδοση παρουσιάζει η Περιφέρεια της Απουλίας με -1,00, η Καλαβρία -1,11 και η Μπαζιλικάτα -0,91.

Σύμφωνα με τους πίνακες βαθμολογίας RCI για το 2019, οι κύριοι τομείς στους οποίους οι περιοχές του Προγράμματος παρουσιάζουν τη χαμηλότερη απόδοση είναι οι εξής:

- μακροοικονομική σταθερότητα (Ελλάδα)
- θεσμοί (Ιταλία)
- αποδοτικότητα της αγοράς εργασίας (και οι δύο χώρες) και
- τεχνολογική ετοιμότητα (και οι δύο χώρες)

6.4.7 Γαλάζια οικονομία

Η Γαλάζια Οικονομία είναι ένα πεδίο με δυνατότητες για την Περιοχή του Προγράμματος, λόγω της συμβολής του παράκτιου τουρισμού στην εθνική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία, του υψηλού ποσοστού απασχόλησης στις θαλάσσιες μεταφορές και στις λιμενικές δραστηριότητες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Έκθεση του 2019 για τη γαλάζια οικονομία της ΕΕ:

- Στην Ιταλία, το μερίδιο της γαλάζιας οικονομίας στην εθνική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) είναι 1,3%, ελαφρώς πάνω από το μερίδιο του 1,2% το 2009, αν και η συνολική συνεισφορά αυξήθηκε ελαφρώς στα 19,8 δισεκατομμύρια ευρώ το 2017 (17,2 ευρώ δισεκατομμύρια το 2009). Η συνολική συνεισφορά στη Μπαζιλικάτα ήταν 170,8 εκατομμύρια ευρώ και στην Καλαβρία 1.165,3 εκατομμύρια ευρώ. Ο παράκτιος τουρισμός είχε τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην ΑΠΑ στη γαλάζια οικονομία στην Ιταλία (7,1 δισεκατομμύρια ευρώ), ακολουθούμενος από τις θαλάσσιες μεταφορές (3,9 δισεκατομμύρια ευρώ), τους θαλάσσιους έμβιους πόρους, τις λιμενικές δραστηριότητες και τον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο (μεταξύ 2,7 και 2,1 δισεκατομμυρίων ευρώ). Όσον αφορά την απασχόληση, το 2017 περίπου το ήμισυ αφορούσε τον παράκτιο τουρισμό, ακολουθούμενο από την απασχόληση στους θαλάσσιους έμβιους πόρους, στις θαλάσσιες μεταφορές, στις λιμενικές δραστηριότητες και τον ναυπηγοεπισκευαστικό κλάδο.
- Στην Ελλάδα, το μερίδιο της γαλάζιας οικονομίας στην εθνική Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) είναι υψηλότερο στο 3,8%, ανερχόμενο σε κάτι παραπάνω από 6 δισ. ευρώ το 2017. Το μερίδιο έχει αυξηθεί σημαντικά από 2,2% σε σύγκριση με το 2009. Ο παράκτιος τουρισμός είχε τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην ΑΠΑ στη γαλάζια οικονομία στην Ελλάδα (3,34 δισεκατομμύρια ευρώ), ακολουθούμενος από τις θαλάσσιες μεταφορές (1,02 δισεκατομμύρια ευρώ), τις λιμενικές δραστηριότητες (767 εκατομμύρια ευρώ) και τους θαλάσσιους έμβιους πόρους (637 δισεκατομμυρίων ευρώ). Σημαντική αύξηση της απασχόλησης στη γαλάζια οικονομία σημειώθηκε και στην Ελλάδα, από 4% το 2009 σε 9,4% το 2017.

6.4.8 Μεταφορές

Λαμβάνοντας υπόψη τη θαλάσσια διάσταση της περιοχής του Προγράμματος, η οποία διαιρείται δια θαλάσσης, οι μεταφορές και οι υφιστάμενοι περιορισμοί αποτελούν κοινή πρόκληση από εδαφικής άποψης. Αυτό προστίθεται στο γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής είναι αγροτικό και υπάρχουν ορεινές και απομονωμένες περιοχές στις περιοχές που συμμετέχουν.

Όσον αφορά τον αριθμό των συνολικών εμπορευμάτων που φορτοεκφορτώθηκαν μεταξύ των ετών 2010-2016, σημαντική μείωση σημειώθηκε στις περιοχές της Απουλίας, κατά 30%, και της Δυτικής Ελλάδας, κατά 11%. Αντιθέτως, η Ήπειρος σημείωσε αύξηση 10% αλλά με χαμηλό συνολικό μερίδιο στην περιοχή του Προγράμματος και ιδιαίτερα στο σύνολο των εμπορευμάτων που φορτοεκφορτώθηκαν.

Οι αεροπορικές μεταφορές επιβατών στην περιοχή του Προγράμματος αυξήθηκαν συνολικά μεταξύ των ετών 2010-2019, κυρίως λόγω των αεροδρομίων των Ιονίων Νήσων και της περιοχής της Απουλίας. Επιπλέον, η σιδηροδρομική προσβασιμότητα ποικίλλει σημαντικά στην περιοχή του Προγράμματος, καθώς ο σιδηροδρομικός άξονας της Ελλάδας δεν παρέχει συνδέσεις με τα λιμάνια της Ηγουμενίτσας και της Πάτρας, εμποδίζοντας έτσι περαιτέρω τη δυνατότητα διατροπικών μεταφορών.

Η συνολική οδική υποδομή είναι σε καλή κατάσταση, με πρόσθετη συνδεσιμότητα χάρη στους Διευρωπαϊκούς Οδικούς Άξονες με την ύπαρξη της Εγνατίας και της Ιονίας Οδού.

Λαμβάνοντας υπόψη τη θαλάσσια διάσταση της περιοχής του Προγράμματος, ο τομέας της κρουαζιέρας διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο. Αυτό συνδέεται τόσο με οικονομικές όσο και με κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία και για το έτος 2019⁴⁰, οι Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Ηπείρου επηρεάστηκαν ως επί το

---

⁴⁰ Institute of the Association of Greek Tourism Enterprises (INSETE), October 2020

πλείστον αρνητικά. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις δεν σημειώθηκαν αρνητικά ποσοστά. Στην περίπτωση της Απουλίας⁴¹, για το έτος 2019, η περιοχή βρίσκεται στην 7η θέση σε εθνικό επίπεδο. Το μερίδιό της στο συνολικό αριθμό επιβατών σε εθνικό επίπεδο ήταν αντίστοιχα 6,3%.

6.4.9 Πολιτιστική Κληρονομιά και Τοπία

Η περιοχή Αδριατικής-Ιονίου υπήρξε ανέκαθεν ένας διάυλος ανταλλαγής πολιτιστικών αγαθών και στοιχείων της Μεσογείου, αρκετά από τα οποία περιλαμβάνονται σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

Η περιοχή της Απουλίας είναι ένας από τους πλουσιότερους αρχαιολογικούς χώρους της Ιταλίας και φιλοξενεί αρκετές μαρτυρίες προϊστορικών, ελληνικών και ρωμαϊκών οικισμών. Ένας μεγάλος αριθμός κάστρων χτίστηκαν τον 13ο αιώνα, συμπεριλαμβανομένου του Κάστρου del Monte, το οποίο είναι ένα από τα τρία μνημεία της UNESCO στην περιοχή της Απουλίας. Ένα άλλο χαρακτηριστικό μνημείο της UNESCO είναι τα ασβεστολιθικά σπίτια Trulli του Αλμπερομπέλο, που βρίσκονται στη νότια περιοχή.

Όσον αφορά τον ελλαδικό χώρο, ο αρχαιολογικός χώρος της Ολυμπίας του νομού Ηλείας είναι ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Η αρχαία Δωδώνη στην Ήπειρο ήταν το πιο διάσημο μαντείο του αρχαίου ελληνικού κόσμου και η παλιά πόλη της Κέρκυρας, που έχει τις ρίζες της στον 8ο αιώνα, ανήκει στον κατάλογο της πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO.

Σημαντικός είναι ο αριθμός των θαλάσσιων αρχαιολογικών χώρων στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, η χρήση των οποίων για τουριστικούς σκοπούς έχει απαγορευτεί από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Σε σχέση με το τοπίο, οι κύριες πιέσεις αναφέρονται στην παράκτια ζώνη και ιδιαίτερα στην υποβάθμισή της από τουριστικές χρήσεις και την ανάπτυξη κατοικιών/θέρετρων. Σημαντική αιτία υποβάθμισης είναι και οι μεγάλες δασικές πυρκαγιές που σημειώθηκαν το 2007 στο νομό Ηλείας. Προκειμένου να προστατευθεί το τοπίο στην περιοχή της Απουλίας, τέθηκε σε εφαρμογή ένα Περιφερειακό Σχέδιο Τοπίου. Αντίστοιχα στην Ελλάδα, με την αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, σε αυτή τη φάση διαμορφώνονται Περιφερειακές Στρατηγικές για την προστασία του τοπίου.

6.4.10 Τουρισμός

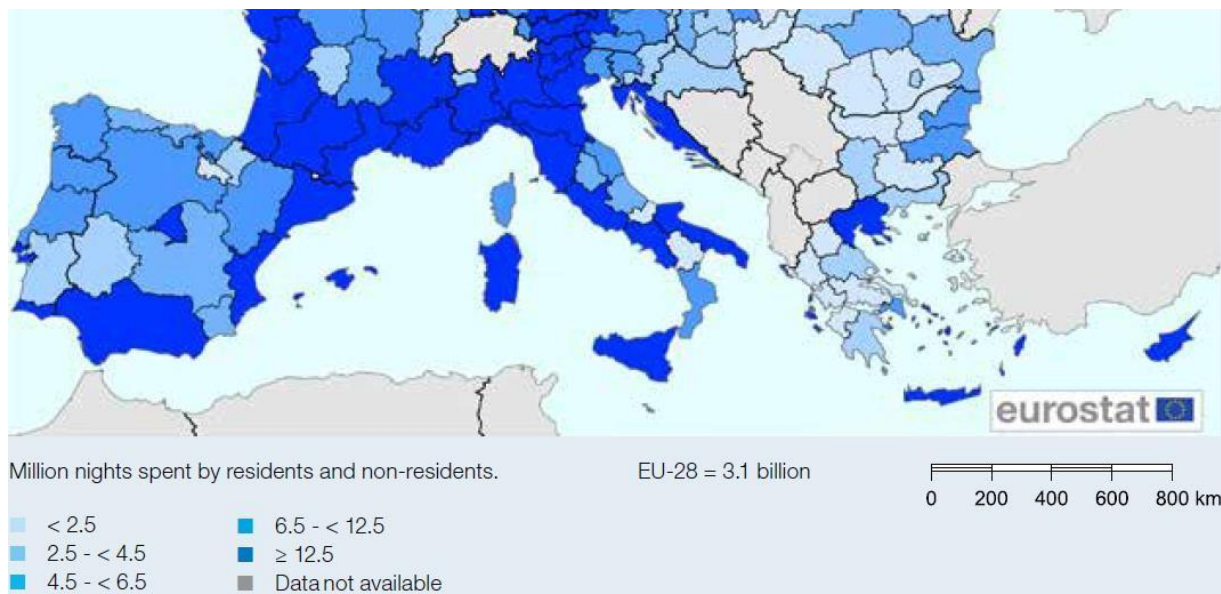
Ο τομέας του τουρισμού είναι βασικός για την περιοχή του Προγράμματος και συνδέεται με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές. Η σημασία του τομέα αναφέρθηκε επίσης από τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά τις δημόσιες διαβουλεύσεις.

Όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, ο τουρισμός είναι γεωγραφικά συγκεντρωμένος στις περιοχές των Ιονίων Νήσων και της Απουλίας.

---

⁴¹ <https://www.statista.com/statistics/623583/cruise-industry-italy-passenger-traffic-by-region/>

Εικόνα 6-6: Διανυκτερεύσεις σε καταλύματα κατά περιφέρειες NUTS 2, 2015

Πηγή: EUROSTAT

Αυτό επιβεβαιώνεται και από τους δείκτες απασχόλησης και οικονομίας. Με βάση τα στοιχεία του 2019 της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), τα ποσοστά απασχόλησης στον κλάδο φιλοξενίας και τροφίμων και ποτών στη Δυτική Ελλάδα και την Ήπειρο είναι πολύ χαμηλά (8,5%-9% της συνολικής απασχόλησης, αντίστοιχα), ενώ στα Ιόνια Νησιά 25%. Το 2018, η συνεισφορά του τουρισμού της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στο ΑΕΠ της περιοχής ήταν από τις χαμηλότερες σε εθνικό επίπεδο, στο 3%, ακολουθούμενη από την Περιφέρεια Ηπείρου με ποσοστό 7%. Αντιθέτως, ο τουρισμός στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων συνέβαλε στο ΑΕΠ της κατά 71%, το δεύτερο υψηλότερο σε εθνικό επίπεδο. Αντίστοιχα, στις περιφέρειες της Μπαζιλικάτα και της Καλαβρίας το 2019, η συνεισφορά ήταν 3,4% και 4,1% αντίστοιχα.

Η τουριστική ζήτηση ποικίλλει σημαντικά κατά τη διάρκεια του έτους. Τα ποσοστά πληρότητας σε καταλύματα σε παραθαλάσσιες περιοχές είναι υψηλότερα τους καλοκαιρινούς μήνες από οποιαδήποτε άλλη περίοδο του έτους. Το πρόβλημα της εποχικότητας παραμένει στην περιοχή του Προγράμματος.

Ο αειφόρος τουρισμός διαδραματίζει επίσης βασικό ρόλο για όλες τις περιφέρειες της περιοχής του Προγράμματος. Το στρατηγικό σχέδιο τουρισμού της Ελλάδας για την περίοδο 2021-2030 τοποθετεί το στοιχείο της ασφάλειας στον στρατηγικό σχεδιασμό μαζί με την αειφορική ανάπτυξη και την ψηφιακή μεταρρύθμιση⁴². Ομοίως, στην Ιταλία, ένα Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2017-2022⁴³, το οποίο ξεκίνησε το 2017, αναγνωρίζει την ανάγκη ύπαρξης μιας διαρκούς και βιώσιμης προσέγγισης της ιταλικής περιβαλλοντικής και πολιτιστικής κληρονομιάς με βάση: τη Βιωσιμότητα, την Καινοτομία και την Προσβασιμότητα. Επομένως, υπάρχει μια ξεκάθαρη

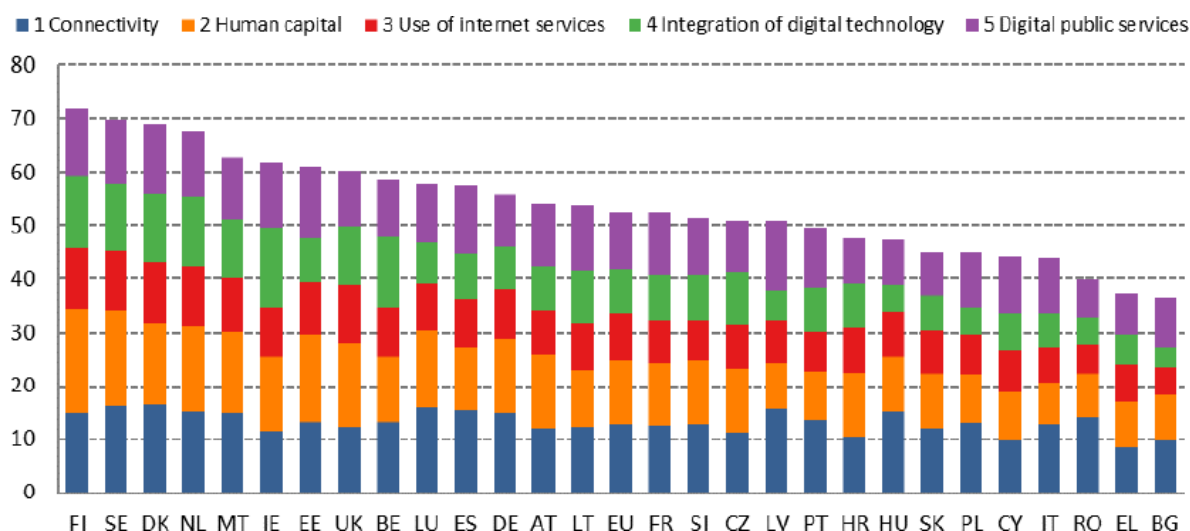
⁴² Greece's 4th International Hospitality Forum held on 23.11.2020
⁴³ turismo.beniculturali.it

κοινή πρόκληση στην περιοχή του Προγράμματος για την προώθηση παρεμβάσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης στον τουρισμό.

6.4.11 Ψηφιοποίηση

Η περιοχή του Προγράμματος εξακολουθεί να υστερεί όσον αφορά την εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών (καθημερινή χρήση διαδικτύου, χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής τραπεζικής, Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, ψηφιοποίηση στις επιχειρήσεις και το εμπόριο). Οι ιταλικές περιφέρειες φαίνεται να έχουν καλύτερες επιδόσεις, επιδεικνύοντας υψηλές ψηφιακές δεξιότητες αλλά, συνολικά, οι διαφορές είναι μικρές.

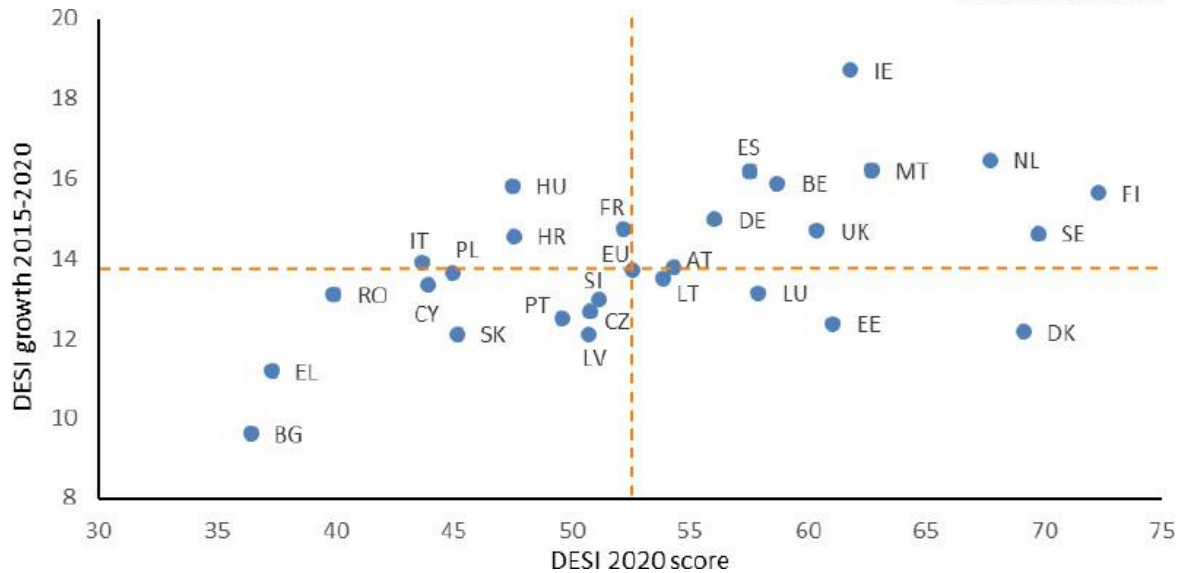
Σύμφωνα με τον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI) που συνοψίζει δείκτες για τις ψηφιακές επιδόσεις της Ευρώπης και παρακολουθεί την πρόοδο των χωρών της ΕΕ, το 2020 η Ιταλία και η Ελλάδα είχαν τις χαμηλότερες βαθμολογίες στον δείκτη.

Εικόνα 6-7: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας, 2020

Πηγή: DESI 2020, European Commission

Η παρακάτω εικόνα δείχνει την πρόοδο των κρατών μελών όσον αφορά το συνολικό επίπεδο ψηφιοποίησης της οικονομίας και της κοινωνίας τα τελευταία 5 χρόνια (2015-2020). Μετράται ως προς την πρόοδο της βαθμολογίας DESI τους κατά τη διάρκεια αυτής της χρονικής περιόδου. Είναι σημαντικό ότι η πλειονότητα των χωρών, οι οποίες βρίσκονται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ σε επίπεδο ψηφιοποίησης, δεν έχουν σημειώσει μεγάλη πρόοδο την τελευταία πενταετία. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ελλάδα.

Εικόνα 6-8: Δείκτης Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας – Πρόοδος των κρατών μελών, 2015-2020

Πηγή: DESI 2020, European Commission

Σε περιφερειακό επίπεδο, οι ιταλικές περιφέρειες φαίνεται να έχουν καλύτερες επιδόσεις, επιδεικνύοντας υψηλές ψηφιακές δεξιότητες αλλά, συνολικά, οι διαφορές είναι μικρές.

Επομένως, υπάρχει μια σαφής κοινή πρόκληση για την περιοχή του Προγράμματος σχετικά με την ανάπτυξη ψηφιακών τεχνολογιών, υπηρεσιών και εφαρμογών σε διάφορους τομείς που καλύπτει το Πρόγραμμα, με στόχο να συμβάλει στις περιφερειακές, εθνικές και ενωσιακές φιλοδοξίες, όπως αυτές συνοψίζονται παρακάτω:

- Το έγγραφο Ψηφιακής Στρατηγικής που δημοσιεύτηκε από την ΕΕ το 2020 καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο σκοπεύει να καταστήσει την Ευρώπη ηγέτη στον ψηφιακό κόσμο όσον αφορά τα δεδομένα, ειδικά μέσω βασικών στόχων που σχετίζονται με τις ψηφιακές τεχνολογίες τα επόμενα πέντε χρόνια. Τα έγγραφα που κυκλοφόρησαν περιλαμβάνουν τη Λευκή Βίβλο για την Τεχνητή Νοημοσύνη (AI), την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δεδομένα και την Ψηφιακή Στρατηγική. Η Ψηφιακή Στρατηγική της ΕΕ ακολουθεί μια φιλόδοξη προσέγγιση ως προς την ψηφιακή τεχνολογική ανάπτυξη, καθώς και προς τους τρόπους με τους οποίους θα χρησιμοποιηθεί η τεχνολογία για την επίτευξη των στόχων της κλιματικής ουδετερότητας.
- Η Ελλάδα ανέπτυξε την Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική 2016-2021, προκειμένου να υποστηρίξει την ψηφιακή ανάπτυξη της χώρας. Η εθνική στρατηγική εστιάζει ιδιαίτερα σε επτά τομείς παρέμβασης με συγκεκριμένες προτεραιότητες που αντιστοιχούν σε αναγνωρισμένα κενά στην ελληνική δημόσια διοίκηση, την οικονομία και την κοινωνία και αποτελούν ένα συνεκτικό πλαίσιο για παρεμβάσεις ΤΠΕ που εστιάζουν στην παραγωγή αποτελεσμάτων και στη βελτιστοποίηση της χρήσης των διαθέσιμων δημόσιων πόρων.

- Στην περίπτωση της Ιταλίας, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης 2019-2021⁴⁴, η Περιφέρεια της Απουλίας ορίζεται ως Τοπικός Συλλέκτης Δεδομένων Ψηφιοποίησης με στόχο την υποστήριξη των τοπικών αρχών στην υιοθέτηση ενός δημόσιου

---

⁴⁴ <https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/07/Italy-Action-Plan-2019-2021-English.pdf>

συστήματος ψηφιακής ταυτότητας που θα έχει πρόσβαση σε διαδικτυακές πύλες και ενθαρρύνει τη χρήση του από τους πολίτες για πρόσβαση σε τοπικές και εθνικές ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες. Επιπλέον, η Ψηφιακή Στρατηγική της Απουλίας 2020⁴⁵ υποστηρίζει τη δέσμευση για τις ΤΠΕ που τονίζεται στο σημείο S3 (έξυπνη εξειδίκευση), καθορίζοντας την περιφερειακή στρατηγική για την επίτευξη των στόχων που τίθενται στην Ψηφιακή Στρατηγική για την Ευρώπη. Η Ψηφιακή Στρατηγική εστιάζει σε δυο τομείς:

- Τις επενδύσεις σε ψηφιακές υποδομές, τη βελτίωση της πρόσβασης στις ΤΠΕ και της ποιότητάς τους, την επέκταση της ευρυζωνικής πρόσβασης και
- Τις επενδύσεις στην ψηφιακή ανάπτυξη, την ανάπτυξη των ΤΠΕ, το ηλεκτρονικό εμπόριο, τη ζήτηση για ΤΠΕ και την εφαρμογή τους στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση, την ηλεκτρονική μάθηση, την ηλεκτρονική ένταξη, τον ψηφιακό πολιτισμό και την ψηφιακή υγεία.

Μία από τις κύριες προτεραιότητες για την Καλαβρία είναι η ανάπτυξη της ψηφιακής στρατηγικής της περιοχής⁴⁶. Ομοίως, το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Μπαζιλικάτα θέτει ως προτεραιότητα τη βελτιωμένη χρήση και ποιότητα των ΤΠΕ και των εφαρμογών ΤΠΕ (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ψηφιακή υγεία και ηλεκτρονικές προμήθειες)⁴⁷.

6.4.12 Μετανάστευση

Όσον αφορά τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές, σημειώθηκε σημαντική άνοδος προς την Ευρώπη από το 2014/15, με κύρια σημεία εισόδου δια θαλάσσης την Ελλάδα και την Ιταλία, αποτελώντας έτσι μια κοινή πρόκληση και για την περιοχή του Προγράμματος.

Μεταξύ 2010 και 2016, περίπου 4.150.000 (εκτός ΕΕ 28) αιτήματα ασύλου καταγράφηκαν για πρώτη φορά στα κράτη μέλη της ΕΕ⁴⁸. Οι αιτούντες άσυλο για πρώτη φορά στην Ελλάδα και την Ιταλία αντιπροσώπευαν το 28% του συνολικού αριθμού της ΕΕ-28 το 2017 και το 20% το 2018.

Στην Ελλάδα, η κορύφωση ήταν το 2016 και στην Ιταλία το 2016 και το πρώτο εξάμηνο του 2017.

Σύμφωνα με το ESPRON⁴⁹, οι περιφέρειες του Προγράμματος χαρακτηρίζονται ως ελάχιστα ελκυστικές για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

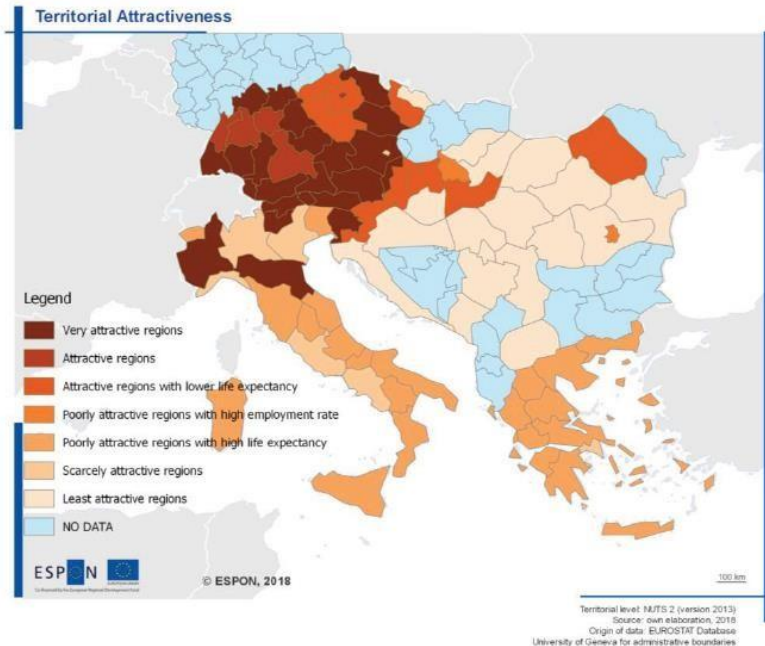
⁴⁵ www.innova.puglia.it

⁴⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/italy/2014it16m2op006

⁴⁷ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/italy/2014it16rfop022

⁴⁸ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

⁴⁹ ESPON, Topic Paper “Migration and asylum seekers: ESPON evidences”, August 2020

Εικόνα 6-9: Χάρτης εδαφικής ελκυστικότητας

Πηγή: ESPON

6.5 Πανδημία του COVID-19

Το ξέσπασμα της πανδημίας είναι ένας παράγοντας που έχει επηρεάσει και πρόκειται να επηρεάσει την περιοχή του Προγράμματος. Η Ιταλία ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία εμφανίστηκε.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, έως τον Απρίλιο 2020⁵⁰, η Ιταλία ήταν μεταξύ άλλων χωρών της ΕΕ που αναφέρθηκε ότι επηρεάστηκαν περισσότερο, παρουσιάζοντας μείωση των δαπανών σε όλες τις κατηγορίες ταξιδιωτικών δραστηριοτήτων. Υπήρξε μείωση στις πτήσεις εξωτερικού κατά 81% και μείωση 78% στις πτήσεις εσωτερικού. Όσον αφορά την κίνηση στον κλάδο της κρουαζιέρας, σημειώθηκε μικρότερη μείωση κατά 68%, ενώ μεγαλύτερη μείωση κατά 83% σημειώθηκε στις μετακινήσεις με ΙΧ. Όσον αφορά τη διαμονή, σημειώθηκε μείωση των δαπανών σε καταλύματα κατά 84%, ενώ αντίστοιχη μείωση στη βραχυχρόνια μίσθωση κατά 64%. Μείωση 74% αναμένεται να παρουσιάσουν και τα ταξίδια σε επίπεδο δαπανών.

Στην περίπτωση της Ελλάδας οι ταξιδιωτικές εισπράξεις της χώρας το 2020 μειώθηκαν κατά 76,5% σε σύγκριση με το 2019 και έφτασαν

τα 4.280 εκατ. ευρώ. Ο αριθμός των εισερχόμενων επισκεπτών στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 76,5% στις 7.375 χιλιάδες έναντι 31.348 χιλιάδων το 2019. Η μικρότερη μείωση καταγράφηκε στις αφίξεις από χώρες της Ευρωζώνης, με τον αριθμό των ταξιδιωτών και τα έσοδα να μειώνονται κατά 69%.

⁵⁰ <https://www.mckinsey.com/business-functions/marketing-and-sales/our-insights/survey-italian-consumer-sentiment-during-the-coronavirus-crisis>

Ταυτόχρονα, λαμβάνοντας υπόψη τις θετικές επιπτώσεις του COVID-19 στα περιβαλλοντικά μεγέθη, θα μπορούσε να δώσει την ευκαιρία να επανεξεταστεί και να επανασχεδιαστεί το ταξίδι και ο τουρισμός με βάση μια πιο βιώσιμη διάσταση.

7 ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

7.1 Εισαγωγή

Η αξιολόγηση των επιπτώσεων βασίζεται στις περιβαλλοντικές παραμέτρους που προτείνονται μέσω της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όπως προσαρμόστηκε με την ΚΥΑ 107017/2006 της Ελληνικής Νομοθεσίας, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων στο περιβάλλον. Η εξέταση αυτών των παραμέτρων θα αποκαλύψει τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από την εφαρμογή του προγράμματος. Η σωστή επιλογή αυτών των παραμέτρων είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση να έχει ουσία.

Οι παράμετροι που επιλέχθηκαν είναι οι εξής:

1. Βιοποικιλότητα
2. Πληθυσμός- Υγεία
3. Έδαφος
4. Νερό
5. Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή
6. Υποδομή
7. Πολιτιστική κληρονομιά
8. Τοπίο
9. Θόρυβος
10. Αειφορική ανάπτυξη
11. Αλληλεξάρτηση

Η επιλογή των παραπάνω παραμέτρων γίνεται σύμφωνα με το παράρτημα 3 της ΚΥΑ 107017/2006, με προσθήκη του θορύβου και της αειφορικής ανάπτυξης. Η σύνδεση μεταξύ των παραπάνω παραμέτρων είναι ένας παράγοντας που εκτιμά την αλληλεπίδραση και τη συσχέτιση των παραπάνω παραμέτρων σε σχέση με την αναμενόμενη επίδρασή τους.

7.2 Μεθοδολογία

Για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ακολουθείται η μεθοδολογία των **κατευθυντήριων ερωτήσεων**. Αυτή είναι μια ευρέως διαδεδομένη μεθοδολογία, η οποία εισάγεται μεταξύ άλλων στο «*Εγχειρίδιο ΣΠΕ για την Πολιτική Συνοχής 2007 - 2013*» του Δικτύου των Πράσινων Περιφερειακών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων. Σύμφωνα με αυτή τη μεθοδολογία, διαμορφώνεται ένα δίκτυο ερωτήσεων αξιολόγησης, λαμβάνοντας υπόψη τους περιβαλλοντικούς στόχους της ΣΠΕ, προκειμένου να προσδιοριστούν όλες οι πιθανές περιβαλλοντικές επιπτώσεις για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο. Οι ερωτήσεις διαμορφώνονται με τρόπο ώστε να λαμβάνεται είτε μια θετική είτε μια

αρνητική απάντηση. Επιπλέον, οι απαντήσεις μπορεί να δώσουν μια ένδειξη για το μέγεθος του αντίκτυπου.

Αυτή η επιλογή προάγει σημαντικά τη λεπτομερή διάγνωση, για τον ακόλουθο λόγο: ένας περιβαλλοντικός στόχος (π.χ. βελτιωμένη ποιότητα αέρα) εξαρτάται από μια σειρά περιβαλλοντικών παραμέτρων (π.χ. συγκεντρώσεις NO₂, SO₂, PM₁₀, εκπομπές αυτών των ρύπων ανά κλάδο κ.λπ.). Η εστίαση των κρίσιμων ερωτημάτων στις περιβαλλοντικές παραμέτρους μπορεί να καθορίσει όχι μόνο εάν το Πρόγραμμα Διασυνοριακής Συνεργασίας INTERREG «Ελλάδα-Ιταλία 2021 -2027» βοηθά στην επίτευξη του περιβαλλοντικού στόχου, αλλά και ποιες παράμετροι συμβάλλουν στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ώστε οι περαιτέρω αξιολογήσεις να μπορούν να επικεντρωθούν σε λεπτομερείς αιτιολογικούς παράγοντες επιπτώσεων και να προτείνουν κατάλληλα μέτρα.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε κάθε παράμετρο θα εξετάζονται ανά Προτεραιότητα και Ειδικό Στόχο (ΕΣ). Οι κατευθυντήριες ερωτήσεις που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα έκθεση ΣΠΕ παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Περιβαλλοντικές Παράμετροι	Κατευθυντήριες Ερωτήσεις
1. Βιοποικιλότητα - χλωρίδα και πανίδα	Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει: B1: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των προστατευόμενων περιοχών; B2: τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας; B3: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των δασικών οικοσυστημάτων; B4: τη διατήρηση της φυλετικής ή γενετικής ποικιλότητας, τον πλούτο και τη σύνθεση των πληθυσμών των ειδών της άγριας ζωής;
2. Πληθυσμός, δημόσια υγεία	Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει: P1: τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού; P2: την απασχόληση του πληθυσμού; P3: το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού; P4: το επίπεδο των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και την προστασία της δημόσιας υγείας; P5: την έκθεση των ατόμων σε νέες ή αυξημένες πηγές ρύπων, ακτινοβολιών ή άλλων ουσιών ή ενέργειας που μπορεί να είναι επιβλαβείς για τον άνθρωπο;
3. Έδαφος	Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει: G1: τη σταθερότητα και τη γεωμορφολογία του εδάφους; G2: την ποιότητα του εδάφους έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα; G3: την αποτελεσματική διαχείριση απορριμμάτων και τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις;
4. Νερό	Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει: W1: την υδρομορφολογία των εσωτερικών και των παράκτιων υδάτων; W2: την αποδοτικότητα των υδάτινων πόρων; W3: την ποιότητα του νερού έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;

5. Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>AC1: την ποιότητα του αέρα;</p> <p>AC2: την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή</p> <p>AC3: τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την αύξηση της απορρόφησης εκπομπών CO₂;</p> <p>AC4: την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση;</p>
6. Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία-Υποδομές	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>M1: την αξία της γης, τον δημόσιο χαρακτήρα και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά;</p> <p>M2: την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη (διατήρηση πληθυσμού και εισοδήματος) και τις σχέσεις πόλης - υπαίθρου;</p> <p>M3: την υποδομή;</p>
7. Πολιτιστική κληρονομιά	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>H1: την προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών χώρων – μνημείων;</p>
8. Τοπίο	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>L1: τον υπάρχοντα χαρακτήρα του τοπίου;</p> <p>L2: τη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού τοπίου;</p> <p>L3: τις δεσμεύσεις για την προστασία της παράκτιας ζώνης;</p>
9. Θόρυβος	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>N1: τα επίπεδα θορύβου;</p> <p>N2: την προστασία του κόσμου από την ηχορύπανση;</p>
10. Αειφορική ανάπτυξη	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:</p> <p>S1: την αύξηση του ΑΕΠ διατηρώντας παράλληλα χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα;</p> <p>S2: την προώθηση των ΣΒΑ της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη;</p>
11. Αλληλεξάρτηση	<p>Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει την αλληλεξάρτηση των παραπάνω παραμέτρων;</p>

Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για κάθε στοιχείο Προτεραιότητας ή Ειδικού Στόχου αξιολογείται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- 1. Πιθανότητα:** Εκφράζει το κατά πόσο αναμενόμενος ή όχι είναι ο αντίκτυπος. Η αξιολόγηση βασίζεται κυρίως στη συνεκτίμηση των:
  - (a) Επιπτώσεων που αναμένονται ιδιαίτερα από μια δράση, ένα είδος έργου ή μια δραστηριότητα σύμφωνα με την εμπειρία σε παρόμοια έργα και
  - (b) Της μοναδικότητας των συνθηκών υπό τις οποίες εφαρμόζεται το πρόγραμμα, όπως αυτές που προσδιορίζονται στην τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος.
- 2. Κλίμακα-Κατεύθυνση επιπτώσεων:** Κάθε ενέργεια μπορεί να έχει μηδενικές, θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις, οι οποίες μπορεί να έχουν διαφορετική Κλίμακα, από ισχυρή έως ασθενή ως προς τον βαθμό έντασης. Η διακύμανση της έντασης σχετίζεται με την κύρια κλίμακα του έργου, την αντίληψη των αλλαγών που αναμένεται να επιφέρει σε κρίσιμους παράγοντες και τη σημασία της παραμέτρου που επηρεάζει τον τύπο της περιοχής.

Σημειώνεται ότι, εκτός από σαφείς αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις, μπορεί να εντοπιστούν διφορούμενες ή μικτές επιπτώσεις και να έχουν ένα ή και τα δύο από τα ακόλουθα

χαρακτηριστικά:

- a) Να έχουν θετική επίδραση σε μια περιβαλλοντική παράμετρο, αλλά αρνητική σε μια άλλη. Αυτή η περίπτωση εμφανίζεται συχνά σε ενέργειες που περιλαμβάνουν διαφορετικές επιπτώσεις κατά τη φάση κατασκευής και λειτουργίας (-/+).
- b) Η κλίμακα και η επίπτωση εξαρτώνται από ορισμένες συνθήκες, οι οποίες θα καθοριστούν κατά κύριο λόγο από την ιδιαιτερότητα των ενεργειών. Σε αυτές τις

περιπτώσεις, πέρα από τον προσδιορισμό των δράσεων, οι συνθήκες αυτές θα διερευνηθούν προκειμένου να προταθούν ως μέτρα για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής απόδοσης του προγράμματος (βλ. Κεφάλαιο 8)

3. **Διάρκεια:** Αναφέρεται στο χρονικό διάστημα διάρκειας της επίπτωσης. Η βραχυπρόθεσμη επίπτωση συνήθως συμβαίνει κατά τη φάση της κατασκευής (π.χ. θόρυβος από μηχανήματα, σκόνη κ.λπ.), ενώ η μακροπρόθεσμη συνήθως συμβαίνει σε ορισμένες περιπτώσεις κατά τη φάση λειτουργίας. Ως μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις θεωρούνται οι επιπτώσεις που συμβαίνουν μετά από μια κρίσιμη συγκέντρωση ενός παράγοντα που δημιουργεί κάποιου είδους πίεση.
4. **Αντιστρεψιμότητα:** Αναφέρεται στην ικανότητα των στοιχείων Προτεραιότητας ή Ειδικού Στόχου να αποτρέπουν, να μειώνουν, να αντισταθμίζουν ή να επαναφέρουν την προηγούμενη κατάσταση του περιβαλλοντικού στόχου σε περίπτωση είτε τερματισμού/παύσης λειτουργίας της σχετικής δράσης είτε εφαρμογής κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης. Αυτό το κριτήριο δεν χρησιμοποιείται για θετικές επιπτώσεις.
5. **Διασυνοριακή διάσταση:** Αναφέρεται στη χωρική έκταση των επιπτώσεων, είτε επηρεάζουν και τις δύο χώρες (περιοχές) είτε μόνο μία χώρα (τοπικές επιπτώσεις).
6. **Αλληλουχία:** Αναφέρεται στον τύπο των αναμενόμενων επιπτώσεων, είτε πρόκειται για πρωτογενείς είτε για δευτερογενείς επιπτώσεις. Οι πρωτογενείς επιπτώσεις συμβαίνουν κοντά στην περιοχή υλοποίησης του Προγράμματος και ταυτόχρονα με την υλοποίηση. Οι δευτερογενείς επιπτώσεις του Προγράμματος μπορεί να προκύψουν λόγω της υλοποίησης του Προγράμματος αλλά σε μια μακρινή γεωγραφική περιοχή ή σε άλλη στιγμή.
7. **Αλληλεπίδραση:** Αναφέρεται στη σωρευτική ή συνεργιστική φύση της επίπτωσης και στις σωρευτικές επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από την υλοποίηση και τη συνύπαρξη δύο ή περισσότερων επιπτώσεων και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται η κλίμακα τους.

Τα παραπάνω κριτήρια, η βαθμολογία τους και τα σύμβολα που θα χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Προγράμματος «Ελλάδα – Ιταλία 2021-2027», απεικονίζονται στον Πίνακα 7-1.

Η εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που θα προκύψουν από την υλοποίηση του προγράμματος θα λάβουν υπόψη το περιεχόμενο του Προγράμματος «Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027» και την περιβαλλοντική κατάσταση της επιλέξιμης περιοχής, όπως περιγράφεται στο Κεφάλαιο 6. Η σχετική ανάλυση θα καταλήξει σε μια σειρά περιβαλλοντικών παραμέτρων, για τις οποίες έχει διαπιστωθεί ότι έχουν αρνητικό ή θετικό αντίκτυπο. Αυτά τα ευρήματα θα παρουσιαστούν στον Πίνακα 7-2.

Πίνακας 7-1: Κριτήρια και σύμβολα εκτίμησης επιπτώσεων

Κριτήριο		Συνομογραφία	Βαθμολογία αξιολόγησης	Σύμβολο
1	Πιθανότητα	Πιθ.	Πολύ πιθανό	++
			Πιθανό	+
			Μη πιθανό	0
2	Κλίμακα-Κατεύθυνση	Κλίμ.	Αρνητική επίπτωση μεγάλης κλίμακας	--
			Αρνητική επίπτωση μικρής κλίμακας	-
			Καμία επίπτωση	0
			Θετική επίπτωση μεγάλης κλίμακας	++
			Θετική επίπτωση μικρής κλίμακας	+
3	Διάρκεια	Διάρ.	Μακροπρόθεσμη ή μόνιμη επίπτωση	>>
			Βραχυπρόθεσμα ή προσωρινή επίπτωση	>
			Καμία επίπτωση	0
4	Αντιστρεψιμότητα	Αντιστρ.	Αντιστρέψιμη	+
			Μη αντιστρέψιμη	-
			Καμία επίπτωση	0
5	Διασυνοριακή ή διάσταση	Δ.Δ.	Διασυνοριακή επίπτωση	B
			Καμία διασυνοριακή επίπτωση-τοπικά	L
			Καμία επίπτωση	0
6	Αλληλουχία	Αλλη/χία	Πρωτογενής	P
			Δευτερογενής	S
			Καμία επίπτωση	0
7	Αλληλεπίδραση	Αλλη/ση	Σωρευτική	CU
			Συnergιστική	SY
			Καμία αλληλεπίδραση	n-I
			Καμία επίπτωση	0

7.3 Αρχή μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (DNSH)

Πριν από τη στρατηγική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία θα ακολουθήσει, το Πρόγραμμα θα αξιολογηθεί πρώτα σύμφωνα με την αρχή «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (DNSH)».

Σύμφωνα με τον κανονισμό Ταξινόμησης, «τα Ταμεία θα πρέπει να στηρίζουν δραστηριότητες που

τηρούν τα κλιματικά και περιβαλλοντικά πρότυπα και προτεραιότητες της Ένωσης και δεν βλάπτουν σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852».

Για την εφαρμογή της αρχής DNSH, θα εξεταστούν οι ακόλουθοι περιβαλλοντικοί στόχοι, όπως ορίζονται στο άρθρο 17 του Κανονισμού Ταξινόμησης.

1. Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής
2. Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
3. Βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων
4. Κυκλική οικονομία
5. Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης

6. Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

Η αξιολόγηση της αρχής DNSH παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα. Όπως φαίνεται, η αξιολόγηση βασίζεται στην απάντηση που δίνεται σε μια εξειδικευμένη ερώτηση, η οποία απευθύνεται σε κάθε περιβαλλοντικό στόχο.

Πίνακας 7-2: Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Προγράμματος με χρήση στόχων DNSH

	Περιβαλλοντικός στόχος	Ερώτηση	Απάντηση	Αιτιολόγηση ΜΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ
1	Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής	Αναμένεται το πρόγραμμα να οδηγήσει σε σημαντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου;	ΟΧΙ	Ο τομέας της ενέργειας αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη των ενεργειακών και κλιματικών πολιτικών του 2030 και για τις δύο χώρες. Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα και των δύο χωρών περιλαμβάνει στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου καθώς και την εξοικονόμηση ενέργειας, την ενίσχυση των ΑΠΕ, την αποφυγή της αλλαγής χρήσης γης σε περιοχές που μπορούν να λειτουργήσουν ως καταβόθρες εκπομπών (π.χ. δάσωση) και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Η υλοποίηση του προγράμματος είναι σύμφωνη με τις παραπάνω κατευθυντήριες γραμμές και δεν θα οδηγήσει σε σημαντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.
2	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	Αναμένεται το Πρόγραμμα να οδηγήσει σε αυξημένες αρνητικές επιπτώσεις του τρέχοντος κλίματος και του αναμενόμενου μελλοντικού κλίματος, στην ίδια τη δραστηριότητα ή στους ανθρώπους, τη φύση και τα περιουσιακά στοιχεία;	ΟΧΙ	Στο πλαίσιο της κλιματικής προσαρμογής, τα μέτρα πρόληψης και ετοιμότητας, οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τη διαχείριση κινδύνων καταστροφών, η προστασία από τις πλημμύρες και η ανάπτυξη συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, αποτελούν σημαντικές προκλήσεις στην επιλέξιμη περιοχή. Το πρόγραμμα είναι σύμφωνο με τις παραπάνω οδηγίες.

3	Βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και θαλάσσιων πόρων	Το πρόγραμμα πρόκειται να είναι επιζήμιο για την καλή κατάσταση ή το οικολογικό δυναμικό των υδάτινων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, ή για την καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων υδάτων;	ΟΧΙ	Στη διασυνοριακή περιοχή, θα πρέπει να εντοπιστούν επενδυτικές ανάγκες, για την ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων. Οι επενδύσεις και οι παρεμβάσεις θεωρούνται πολύ σημαντικές για την ανάπτυξη πράσινων υποδομών για τη διαχείριση των λυμάτων, συμπεριλαμβανομένων των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Μέσω του προγράμματος, μπορούν να υλοποιηθούν δράσεις συνεργασίας για την εξάλειψη της ρύπανσης του εδάφους, του αέρα και των υδάτων.
4	Κυκλική οικονομία	Αναμένεται το Πρόγραμμα να οδηγήσει σε σημαντικές αναποτελεσματικότητες στη χρήση υλικών ή στην άμεση ή έμμεση χρήση φυσικών πόρων ή αυξάνει σημαντικά τη δημιουργία, την αποτέφρωση ή τη διάθεση αποβλήτων ή η μακροπρόθεσμη διάθεση των αποβλήτων μπορεί να προκαλέσει σημαντική και μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική βλάβη;	ΟΧΙ	Η προστασία των περιβαλλοντικών πόρων, αποτελεί βασικό παράγοντα για τη συνολική ανάπτυξη της επιλέξιμης περιοχής. Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία μπορεί να ενισχυθεί με τη συνεργασία των δύο μελών
		έμμεση χρήση φυσικών πόρων ή αυξάνει σημαντικά τη δημιουργία, την αποτέφρωση ή τη διάθεση αποβλήτων ή η μακροπρόθεσμη διάθεση των αποβλήτων μπορεί να προκαλέσει σημαντική και μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική βλάβη;		στους συγκεκριμένους τομείς, όπως για παράδειγμα στη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση προϊόντων, στην παραγωγή λιγότερων αποβλήτων μεγαλύτερη αξία κ.λπ. που είναι ζωτικής σημασίας για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα της Περιφέρειας.
5	Πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης	Αναμένεται το Πρόγραμμα να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση των εκπομπών ρύπων στον αέρα, το νερό ή το έδαφος;	ΟΧΙ	Οι δράσεις συνεργασίας για τη μείωση της ρύπανσης του αέρα, του εδάφους, των υδάτων και του θορύβου αναμένεται να καλύψουν τις ανάγκες της επιλέξιμης περιοχής.
6	Προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων	Το πρόγραμμα θα είναι σημαντικά επιζήμιο για την καλή κατάσταση και την ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων ή για τη διατήρηση των οικοτόπων και των ειδών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ενδιαφέρουν την Ένωση;	ΟΧΙ	Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας είναι η βασική προτεραιότητα και των δύο χωρών, η οποία εναρμονίζεται με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και τη στρατηγική της ΕΕ για τα δάση. Δράσεις συνεργασίας και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών θα πρέπει να υλοποιούνται στο πλαίσιο της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος π.χ. στο δασικό περιβάλλον. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης και στην εμπλοκή της κοινωνίας

				στα παραπάνω θέματα.
--	--	--	--	----------------------

7.4 Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η εκτίμηση, η οποία πραγματοποιείται στον παρακάτω πίνακα, υποδεικνύει ότι το πρόγραμμα είναι σαφώς συμβατό με τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και του προτεινόμενου Όγδου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον της ΕΕ. Επιπλέον, το πρόγραμμα έχει υιοθετήσει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα ως οριζόντια αρχή.

Ακολουθεί η ανάλυση των Στόχων Πολιτικής και, στη συνέχεια, η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων σε μορφή πίνακα.

Σ.Π.Ο1: Μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη Ευρώπη με την προώθηση του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού και της περιφερειακής συνδεσιμότητας ΤΠΕ

- ΕΣ1.1: Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και υιοθέτηση προηγμένων τεχνολογιών
- ΕΣ1.2: Αξιοποίηση των θετικών στοιχείων της ψηφιοποίησης για πολίτες, εταιρείες και κυβερνήσεις
- ΕΣ1.3: Ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας στις ΜμΕ

Το Πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει τις συνέργειες σε διασυνοριακό επίπεδο μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αναμένονται θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό, την ανθρώπινη υγεία και τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, καθώς τα μέτρα αυτά ενισχύουν την επιχειρηματικότητα και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, ενώ οι δείκτες ανεργίας αναμένεται να βελτιωθούν και το ίδιο ισχύει για τη γενικότερη ποιότητα ζωής του πληθυσμού στη διασυνοριακή περιοχή. Τα θετικά αποτελέσματα αναμένεται να είναι μεγάλης κλίμακας και να έχουν διασυνοριακή διάσταση με άμεσα αποτελέσματα κατά την υλοποίηση των ενδεικτικών δράσεων. Η αλληλεπίδραση αναμένεται να είναι θετικά συνεργιστική.

Το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ βασικών παραγόντων και συστημάτων στη διασυνοριακή περιοχή πρόκειται να αυξηθεί όσον αφορά την προστασία των οικοσυστημάτων. Η θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα και καινοτομία θα βελτιώσει την προστασία και την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μία ακόμη θετική επίπτωση του προγράμματος σχετικά με την παράμετρο βιοποικιλότητας και την προστασία των ευαίσθητων περιοχών. Η εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών στον τουρισμό, τον πολιτισμό, την αλιεία και τις υδατοκαλλιέργειες θα προωθήσει τη γαλάζια οικονομία, την κυκλική οικονομία και φυσικά τη βιοοικονομία. Οι δράσεις αυτές θα αυξήσουν ενδεχομένως τον τουρισμό στην επιλέξιμη περιοχή, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σχετικά σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Αυτές οι έμμεσες επιπτώσεις μπορούν να αποφευχθούν ή να περιοριστούν, με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων. Σε γενικές γραμμές, για το έδαφος, τα ύδατα και τον αέρα, αναμένονται έμμεσες θετικές επιπτώσεις, καθώς οι δράσεις προωθούν και προστατεύουν το περιβάλλον.

Η προώθηση και εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών στους ανωτέρω τομείς αποτελεί το κλειδί για τη στήριξη της οικονομίας και της κοινωνίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Θα βελτιώσει τις δεξιότητες και τις ικανότητες των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και άλλων ενδιαφερόμενων μερών για την ενίσχυση της ανάπτυξης, ιδίως στους τομείς των περιφερειακών δεξιοτήτων και της εστίασης των ΜμΕ στη βιομηχανική μετάβαση. Η προώθηση και εφαρμογή ψηφιακών τεχνολογιών θα βελτιώσει την παρακολούθηση όλων των περιβαλλοντικών παραμέτρων. Θα υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα ενημέρωσης για τα είδη της πανίδας και της χλωρίδας, για την ποιότητα του αέρα, για τα επίπεδα θορύβου, καθώς και για όλες τις περιβαλλοντικές παραμέτρους. Ως αποτέλεσμα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος. Ταυτόχρονα, η υποστήριξη της ψηφιοποίησης καθώς και οι πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις στους τομείς της ηλεκτρονικής μάθησης και της ψηφιακής υγείας, θα αυξήσουν το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού που εκτιμάται σχετικά χαμηλό, ιδίως στις ιταλικές περιφέρειες, και θα βελτιώσουν τις υπηρεσίες δημόσιας υγείας. Τα ανωτέρω συνιστούν επίπτωση με οφέλη από οικονομική και κοινωνική άποψη.

Η ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας όσον αφορά τις νεοφυείς επιχειρήσεις, τη νεανική επιχειρηματικότητα και τις ΜμΕ αποτελεί βασικό στοιχείο για μια επιτυχημένη και έξυπνη

οικονομική μετάβαση σε όλους τους τομείς – τομείς κοινού ενδιαφέροντος και για την επίτευξη της γαλάζιας οικονομίας, της πράσινης οικονομίας και της βιοοικονομίας, με την κυκλικότητα στο επίκεντρό τους. Ο εκσυγχρονισμός των ΜμΕ με νέα, φιλική προς το περιβάλλον, τεχνολογία για την αποφυγή ή τη μείωση των εκπομπών, καθώς και η χρήση μηχανημάτων ενεργειακής απόδοσης θα μειώσει τις εκπομπές ρύπων και αερίων του θερμοκηπίου και θα αυξήσει την προστασία των υδάτων, του αέρα και όλων των περιβαλλοντικών παραμέτρων. Ως αποτέλεσμα, αναμένονται θετικές επιπτώσεις στις περιβαλλοντικές παραμέτρους.

Πίνακας 7-3: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.01

Εκτίμηση επιπτώσεων του ΕΣ 1.1, ΕΣ 1.2 και ΕΣ 1.3								
Περιβαλλοντικ ή παράμετρος	Περιβαλλοντικός Στόχος- Ερώτημα	Πιθ.	Κλίμ.	Διάρ.	Αντιστ ρ.	Δ.Δ.	Αλλη λ.	Αλλ/σ η
Βιοποικιλότητα - χλωρίδα- πανίδα	B1: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των προστατευόμενων περιοχών;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	B2: τη διατήρηση των ενδιατημάτων και των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας;	+	++	>>	0	B	P	n-l
	B3: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των δασικών οικοσυστημάτων;	0	0	0	0	0	0	0
	B4: τη διατήρηση της φυλετικής ή γενετικής ποικιλότητας, τον πλούτο και τη σύνθεση των πληθυσμών των ειδών της άγριας ζωής;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
Πληθυσμός- δημόσια υγεία	P1: τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	S	SY
	P2: την απασχόληση του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	P	SY
	P3: το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	P	SY
	P4: το επίπεδο των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και την προστασία της δημόσιας υγείας;	+	+	>>	0	B	S	SY
	P5: την έκθεση των ατόμων σε νέες ή αυξημένες πηγές ρύπων, ακτινοβολιών ή άλλων ουσιών ή ενέργειας που μπορεί να είναι επιβλαβείς για τον άνθρωπο;	0	0	0	0	0	0	0
Έδαφος	G1: τη σταθερότητα και τη γεωμορφολογία του εδάφους;	0	0	0	0	0	0	0
	G2: την ποιότητα του εδάφους έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	+	+	>>	0	B	S	CU
	G3: την αποτελεσματική διαχείριση απορριμμάτων και τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις;	++	++	>>	0	B	S	CU

Νερό	W1: την υδρομορφολογία των εσωτερικών και των παράκτιων υδάτων;	++	++	>	0	B	P	CU
	W2: την αποδοτικότητα των υδάτινων πόρων;	+	++	>>	0	0	S	CU
	W3: την ποιότητα του νερού έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	++	++	>>	0	B	P	SY
Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή	AC1: την ποιότητα του αέρα;	+	+	>	0	B	S	CU
Εκτίμηση επιπτώσεων του ΕΣ 1.1, ΕΣ 1.2 και ΕΣ 1.3								
Περιβαλλοντική παράμετρος	Περιβαλλοντικός Στόχος-Ερώτημα	Πιθ.	Κλίμ.	Διάρ.	Αντιστ. ρ.	Δ.Δ.	Αλλη λ.	ΑΛΛ/σ η
Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:								
	AC2: την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή;	++	++	>>	0	B	P	n-l
	AC3: τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την αύξηση της απορρόφησης εκπομπών CO ₂ ;	++	++	>>	0	B	P	CU
	AC4: την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση;	+	++	>>	0	B	P	CU
Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία - Υποδομή	M1: την αξία της γης, τον δημόσιο χαρακτήρα και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά;	++	++	>>	0	B	P	SY
	M2: την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη (διατήρηση πληθυσμού και εισοδήματος) και τις σχέσεις πόλης - υπαίθρου;	++	++	>>	0	B	P	SY
	M3: την υποδομή;	+	+	>	0	L	S	SY
Πολιτιστική κληρονομιά	H1: την προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών χώρων – μνημείων;	+	+	>>	0	L	S	0
Τοπίο	L1: τον υπάρχοντα χαρακτήρα του τοπίου;	0	0	0	0	0	0	0
	L2: τη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού τοπίου;	+	+	>	0	B	S	n-l
	L3: τις δεσμεύσεις για την προστασία	++	++	>>	0	B	P	CU

	της παράκτιας ζώνης;							
Θόρυβος	N1: τα επίπεδα θορύβου;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	N2: την προστασία του κόσμου από την ηχορύπανση;	+	+	>>	0	L	S	n-l
Αειφορική ανάπτυξη	S1: την αύξηση του ΑΕΠ διατηρώντας παράλληλα χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα;	++	++	>>	0	B	P	SY
	S2: την προώθηση των στόχων σύμφωνα με την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη;	++	++	>>	0	B	P	CU
Αλληλεξάρτηση	Την αλληλεξάρτηση των παραπάνω παραμέτρων;	+	+	>>	0	B	P	CU

Σ.Π.02: Μια πιο πράσινη μετάβαση, με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, προς μια καθαρή οικονομία μηδενικών εκπομπών άνθρακα και μια ανθεκτική Ευρώπη, προωθώντας την καθαρή και δίκαιη ενεργειακή μετάβαση, τις πράσινες και γαλάζιες επενδύσεις, την κυκλική οικονομία, τον μετριασμό και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων

- ΕΣ2.4: Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης κινδύνων καταστροφών και της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα
- ΕΣ2.6: Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική οικονομία, με εξοικονόμηση πόρων
- ΕΣ2.7: Ενίσχυση της προστασίας και διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των αστικών περιοχών, και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης

Το πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνέργειες για την προσαρμογή των μέτρων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής καθώς και την πρόληψη και διαχείριση των σχετικών κινδύνων που αντιμετωπίζει η περιοχή. Οι δράσεις αυτές θα οδηγήσουν πρωτίστως σε θετική επίπτωση όσον αφορά την κλιματική αλλαγή και την προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων. Η διατήρηση των προστατευόμενων ειδών θα ενισχυθεί, με θετική επίπτωση, εμμέσως αν και σε σημαντικό βαθμό για την προστασία της βιοποικιλότητας. Η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση σχετικά με την πολιτική προστασία και τη διαχείριση καταστροφών, καθώς και η εφαρμογή συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, θα έχουν θετική επίπτωση στο φυσικό περιβάλλον όσον αφορά τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του αέρα, του εδάφους και των υδάτων. Οι στόχοι θα ευθυγραμμιστούν με τις προτεραιότητες της Πράσινης Συμφωνίας της ΕΕ και η εφαρμογή τους θα προωθήσει τους στόχους της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Το πρόγραμμα θα περιέχει δράσεις που περιλαμβάνουν τη δημιουργία πλατφορμών και άλλων μορφών δικτύων. Για παράδειγμα, θα υλοποιηθούν δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης σε θέματα που σχετίζονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη των κινδύνων και την ενισχυμένη προστασία και διατήρηση της φύσης και της βιοποικιλότητας. Αυτές οι δράσεις θα επιτρέψουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των βασικών ενδιαφερόμενων μερών για την ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών. Θα έχουν επίσης θετική επίπτωση στον πληθυσμό από κοινωνική και οικονομική άποψη. Οι επιπτώσεις αξιολογούνται ως υψηλών πιθανοτήτων και μακροπρόθεσμων θετικών επιπτώσεων.

Το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει επίσης δράσεις σε διασυνοριακό επίπεδο, οι οποίες θα στοχεύουν στην παρακολούθηση συγκεκριμένων τύπων απορριμμάτων (μικροπλαστικά, υφάσματα, απορρίμματα που σχετίζονται με εξοπλισμό πανδημίας, κατασκευές κ.λπ.). Οι δράσεις αυτές θα έχουν θετική επίπτωση στην εφαρμογή των πολιτικών και των προσεγγίσεων της κυκλικής οικονομίας στον τομέα προγραμματισμού. Μεταξύ άλλων, οι δράσεις αυτές θα περιλαμβάνουν το σχεδιασμό νέων εγκαταστάσεων για τη διαχείριση απορριμμάτων και, ειδικά για τα θαλάσσια απόβλητα, θα παρατηρηθεί θετική επίπτωση στο θαλάσσιο περιβάλλον. Οι οικολογικοί λιμένες και η κυκλική

διαχείριση όλων των συναφών προϊόντων έχουν μεγάλη σημασία για τις συνεργιστικές θετικές επιπτώσεις στους τομείς του τουρισμού, της βιοποικιλότητας, του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, της μείωσης όλων των ρύπων. Η ανάπτυξη της παραγωγικότητας νέων, φιλικών προς το περιβάλλον, προϊόντων θα έχει επίσης θετική επίπτωση στον πληθυσμό από κοινωνική και οικονομική άποψη. Τα απορρίμματα πολλών πηγών συνδέονται επίσης με την παράκτια διαχείριση καθώς και με τη διαχείριση των υδάτων. Αυτές οι ενέργειες θα έχουν θετική επίπτωση στη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας των υδάτων και του εδάφους έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα. Με βάση την αλλαγή συμπεριφοράς των μεμονωμένων φορέων, θα επιτευχθεί η γνώση και η ευαισθητοποίηση και θα ενισχυθούν οι δεξιότητες στον τομέα της κυκλικής οικονομίας σε όλους τους τομείς.

Πίνακας 7-4: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.02

Εκτίμηση επιπτώσεων του ΕΣ 2.4, ΕΣ 2.6 και ΕΣ 2.7								
Περιβαλλοντική παράμετρος	Περιβαλλοντικός Στόχος-Ερώτημα	Πιθ.	Κλίμ.	Διάρ.	Αντιστ. ρ.	Δ.Δ.	Αλληλ.	Αλλ/ση
Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:								
Βιοποικιλότητα - χλωρίδα-πανίδα	B1: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των προστατευόμενων περιοχών;	+	++	>>	0	B	P	CU
	B2: τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας;	++	++	>>	0	B	P	CU
	B3: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των δασικών οικοσυστημάτων;	+	++	>>	0	B	P	CU
	B4: τη διατήρηση της φυλετικής ή γενετικής ποικιλότητας, τον πλούτο και τη σύνθεση των πληθυσμών των ειδών της άγριας ζωής;	+	++	>>	0	B	P	CU
Πληθυσμός-δημόσια υγεία	P1: τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού;	+	+	>>	0	L	S	SY
	P2: την απασχόληση του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	P	CU
	P3: το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού;	+	++	>>	0	B	P	CU
	P4: το επίπεδο των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και την προστασία της δημόσιας υγείας;	++	++	>>	0	B	P	CU
	P5: την έκθεση των ατόμων σε νέες ή αυξημένες πηγές ρύπων, ακτινοβολιών ή άλλων ουσιών ή ενέργειας που μπορεί να είναι επιβλαβείς για τον άνθρωπο;	0	0	0	0	0	0	0
Έδαφος	G1: τη σταθερότητα και τη γεωμορφολογία του εδάφους;	+	+	>	0	L	S	CU
	G2: την ποιότητα του εδάφους έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	++	++	>>	0	L	P	CU

	G3: την αποτελεσματική διαχείριση απορριμμάτων και τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις;	++	++	>>	0	L	P	CU	
Νερό	W1: την υδρομορφολογία των εσωτερικών και των παράκτιων υδάτων;	+	+	>	0	L	P	CU	
	W2: την αποδοτικότητα των υδάτινων πόρων;	++	+	>>	0	B	S	n-I	
	W3: την ποιότητα των υδάτων έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	++	++	>>	0	L	P	CU	
Εκτίμηση επιπτώσεων του ΕΣ 2.4, ΕΣ 2.6 και ΕΣ 2.7									
Περιβαλλοντική παράμετρος	Περιβαλλοντικός Στόχος-Ερώτημα	Πιθ.	Κλίμ.	Διάρ.	Αντιστ.ρ.	Δ.Δ.	Αλληλ.	Αλλ/σ η	
Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:									
Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή	AC1: την ποιότητα του αέρα;	+	+	>>	0	B	S	SY	
	AC2: την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή;	++	++	>>	0	B	P	SY	
	AC3: τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την αύξηση της απορρόφησης εκπομπών CO ₂ ;	++	++	>>	0	B	P	SY	
	AC4: την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση;	++	++	>>	0	L	P	SY	
Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία - Υποδομή	M1: την αξία της γης, τον δημόσιο χαρακτήρα και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά;	++	++	>>	0	L	S	CU	
	M2: την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη (διατήρηση πληθυσμού και εισοδήματος) και τις σχέσεις πόλης - υπαίθρου;	++	++	>>	0	B	S	CU	
	M3: την υποδομή;	+	+	>>	0	L	S	n-I	
Πολιτιστική κληρονομιά	H1: την προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών χώρων – μνημείων;	++	++	>	0	L	S	SY	

Τοπίο	L1: τον υπάρχοντα χαρακτήρα του τοπίου;	+	+	>	0	L	S	n-I
	L2: τη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού τοπίου;	++	++	>>	0	L	S	n-I
	L3: τις δεσμεύσεις για την προστασία της παράκτιας ζώνης;	+	++	>>	0	B	P	CU
Θόρυβος	N1: τα επίπεδα θορύβου;	+	+	>	0	L	S	CU
	N2: την προστασία του κόσμου από την ηχορύπανση;	+	+	>	0	L	S	n-I
Αειφορική ανάπτυξη	S1: την αύξηση του ΑΕΠ διατηρώντας παράλληλα χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα;	++	++	>>	0	B	P	SY
	S2: την προώθηση των στόχων σύμφωνα με την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη;	++	++	>>	0	B	P	SY
Αλληλεξάρτηση	Την αλληλεξάρτηση των παραπάνω παραμέτρων;	+	+	>>	0	B	P	CU

Σ.Π.04: Μια πιο κοινωνική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη που εφαρμόζει τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων

- ΕΣ4.2: Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες, χωρίς αποκλεισμούς και της ποιότητας στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, μεταξύ άλλων, με την ενίσχυση της ανθεκτικότητας για την εξ αποστάσεως και διαδικτυακή εκπαίδευση και κατάρτιση
- ΕΣ4.5: Διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προώθηση της μετάβασης από τη θεσμική περίθαλψη στη βασιζόμενη στην οικογένεια - και την κοινότητα - περίθαλψη
- ΕΣ4.6: Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία

Το πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει συνεργασίες/πρωτοβουλίες για την ενισχυμένη πρόσβαση στην απασχόληση για ομάδες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν περιορισμούς (γυναίκες, νέοι, μετανάστες κ.λπ.). Επιπλέον, πρόκειται να υποστηρίξει την ανάπτυξη κοινών πλατφορμών ή άλλων τύπων ψηφιακής υποδομής (ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική εκπαίδευση, ηλεκτρονική κατάρτιση κ.λπ.). Λαμβάνοντας υπόψη το υψηλό επίπεδο ανεργίας, ειδικά για τους νέους, καθώς και το υψηλό επίπεδο των NEET στην περιοχή του Προγράμματος, ενέργειες όπως αυτές θα λειτουργήσουν θετικά για τις ανάγκες της επιλέξιμης περιοχής, καθώς θα αντιμετωπίσουν τα υψηλά επίπεδα ανεργίας καθώς και τα υψηλά επίπεδα NEET της περιοχής και τις συνέπειες που σχετίζονται με τη γήρανση του πληθυσμού, έχοντας θετική επίπτωση στην απασχόληση και το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού.

Το πρόγραμμα πρόκειται να υποστηρίξει κοινές συνέργειες για την ενίσχυση του τομέα της υγείας και των υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλιστεί καλύτερη πρόσβαση σε τέτοια συστήματα στην περιοχή του προγράμματος. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ιταλία επλήγη περισσότερο από την πανδημία, δεδομένου ότι ήταν η πρώτη ευρωπαϊκή χώρα στην οποία εμφανίστηκε, και έχοντας κατά νου τη θαλάσσια διάσταση της περιοχής του Προγράμματος, είναι απαραίτητο, από αυτή την άποψη, να ενισχυθεί η ασφάλεια στη θαλάσσια συνδεσιμότητα. Η ενσωμάτωση των ΤΠΕ και στα συστήματα υγείας, τα οποία υστερούν όσον αφορά την εφαρμογή των ψηφιακών τεχνολογιών, θα έχει θετικό και μεγάλης κλίμακας αντίκτυπο στη δημόσια υγεία. Σε αυτό το πλαίσιο, το πρόγραμμα θα υποστηρίξει την αύξηση του αριθμού των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (π.χ. νοσοκομεία, δημοτικά σχολεία και σιδηροδρομικοί σταθμοί) που βρίσκονται σε μειονεκτικές περιοχές. Με αυτόν τον τρόπο, θα προωθηθεί η μετάβαση σε μια πιο κοινωνική και συμπεριληπτική περιοχή Προγράμματος και το πρόγραμμα θα έχει θετικές επιπτώσεις στον τομέα των υποδομών ενισχύοντας τον δημόσιο χαρακτήρα και την πρόσβαση στα δημόσια αγαθά.

Το πρόγραμμα πρόκειται να ενισχύσει τον ρόλο του πολιτισμού και του τουρισμού με επίκεντρο τον αιφόρο τουρισμό, λαμβάνοντας υπόψη τις προηγμένες τεχνολογίες και τις δυνατότητες που προσφέρονται στο πλαίσιο της νέας πραγματικότητας μετά το ξέσπασμα της πανδημίας. Σε αυτό το

πλαίσιο, οι προτεινόμενες δράσεις θα στοχεύουν στην προώθηση βιώσιμων και θεματικών πολιτιστικών διαδρομών σε περιφερειακό αλλά και μακροπεριφερειακό επίπεδο με περαιτέρω διανομή των τουριστικών ροών. Η υλοποίηση αυτών των στόχων ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της Ατζέντας των Ηνωμένων Εθνών 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, αφήνοντας έναν ισχυρό θετικό αντίκτυπο σε αυτή την παράμετρο.

Ο τομέας του τουρισμού συνδέεται με οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές. Η εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών στον τουριστικό τομέα θα αυξήσει πιθανώς τον αριθμό των επισκεπτών στην επιλέξιμη περιοχή, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε σχετικά σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και

των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Πρόκειται για έμμεσες επιπτώσεις που μπορούν να αποφευχθούν ή να περιοριστούν με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων.

Στο πλαίσιο της προώθησης του βιώσιμου τουρισμού, θα ενισχυθεί και η προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς συμπεριλαμβανομένης της γαλάζιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό θα οδηγήσει σε θετικές επιπτώσεις στους τομείς της βιώσιμης ανάπτυξης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την προώθηση δράσεων που θα ενισχύσουν τους πολιτιστικούς χώρους και τα μνημεία. Σε αυτό το πλαίσιο, το εργατικό δυναμικό που απασχολείται στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού θα πρέπει να διαθέτει τις απαραίτητες ικανότητες και ενισχυμένες δεξιότητες. Αυτό θα έχει έναν ακόμη θετικό αντίκτυπο στον πληθυσμό όσον αφορά την εκπαίδευση και τη βελτίωση των δεξιοτήτων.

Πίνακας 7-5: Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Σ.Π.04

Εκτίμηση επιπτώσεων του ΕΣ 4.2, ΕΣ 4.5 και ΕΣ 4.6								
Περιβαλλοντικ ή παράμετρος	Περιβαλλοντικός Στόχος- Ερώτημα	Πιθ.	Κλίμ.	Διάρ.	Αντισ τρ.	Δ.Δ.	Αλλη λ.	Αλλ/ ση
Αναμένεται η εφαρμογή του ΕΣ να επηρεάσει:								
Βιοποικιλότη τα - χλωρίδα- πανίδα	B1: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των προστατευόμενων περιοχών;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	B2: τη διατήρηση των ενδιαιτημάτων και των προστατευόμενων ειδών χλωρίδας και πανίδας;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	B3: την έκταση και τη συνοχή (εσωτερική) των δασικών οικοσυστημάτων;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	B4: τη διατήρηση της φυλετικής ή γενετικής ποικιλότητας, τον πλούτο και τη σύνθεση των πληθυσμών των ειδών της άγριας ζωής;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
Πληθυσμός- δημόσια υγεία	P1: τα δημογραφικά στοιχεία του πληθυσμού;	+	++	>>	0	L	S	SY
	P2: την απασχόληση του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	P	SY
	P3: το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού;	++	++	>>	0	B	P	SY
	P4: το επίπεδο των υπηρεσιών δημόσιας υγείας και την προστασία της	++	++	>>	0	B	P	SY

	δημόσιας υγείας; υγείας;							
	P5: την έκθεση των ατόμων σε νέες ή αυξημένες πηγές ρύπων, ακτινοβολιών ή άλλων ουσιών ή ενέργειας που μπορεί να είναι επιβλαβείς για τον άνθρωπο;	0	0	0	0	0	0	0
Έδαφος	G1: τη σταθερότητα και τη γεωμορφολογία του εδάφους;	0	0	0	0	0	0	0
	G2: την ποιότητα του εδάφους έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	+	++	>>	0	L	S	n-l
	G3: την αποτελεσματική διαχείριση απορριμμάτων και τη συμμόρφωση με τις ευρωπαϊκές υποχρεώσεις;	++	++	>>	0	B	P	n-l
Νερό	W1: την υδρομορφολογία των εσωτερικών και των παράκτιων υδάτων;	+	+	>	0	L	S	n-l
	W2: την αποδοτικότητα των υδάτινων πόρων;	+	++	>>	0	B	S	CU
	W3: την ποιότητα των υδάτων έναντι της ρύπανσης από τα απόβλητα και τα λύματα;	+	++	>>	0	B	S	CU
Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή	AC1: την ποιότητα του αέρα;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	AC2: την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή;	+	++	>>	0	B	P	CU
	AC3: τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής με τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την αύξηση της απορρόφησης εκπομπών CO ₂ ;	+	++	>>	0	B	P	CU
	AC4: την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση;	+	++	>>	0	L	S	n-l
Υλικά Περιουσιακά	M1: την αξία της γης, τον δημόσιο χαρακτήρα και την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά;	+	++	>>	0	L	S	n-l

Στοιχεία-Υποδομές	M2: την ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη (διατήρηση πληθυσμού και εισοδήματος) και τις σχέσεις πόλης - υπαίθρου;	+	++	>>	0	L	S	n-l
	M3: την υποδομή;	++	++	>>	0	L	P	n-l
Πολιτιστική κληρονομιά	H1: την προστασία και ανάδειξη πολιτιστικών χώρων – μνημείων;	++	++	>>	0	L	P	n-l
Τοπίο	L1: τον υπάρχοντα χαρακτήρα του τοπίου;	+	-/+	>	+	L	S	n-l
	L2: τη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού τοπίου;	+	+	>	0	L	S	n-l
	L3: τις δεσμεύσεις για την προστασία της παράκτιας ζώνης;	+	+	>	0	L	S	n-l
Θόρυβος	N1: τα επίπεδα θορύβου;	+	+	>	0	L	S	n-l
	N2: την προστασία του κόσμου από την ηχορύπανση;	+	+	>	0	L	S	n-l
	S1: την αύξηση του ΑΕΠ διατηρώντας παράλληλα χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα;	++	++	>>	0	B	P	SY
Αειφορική ανάπτυξη	S2: την προώθηση των στόχων της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη;	++	++	>>	0	B	P	SY
Αλληλεξάρτηση	Την αλληλεξάρτηση των παραπάνω παραμέτρων;	+	+	>>	0	B	P	CU

Σ.Π.Ο1: Καλύτερη συνεργατική διακυβέρνηση

- ο Σ.Π.1.1: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών, ιδίως εκείνων που έχουν εντολή να διαχειρίζονται μια συγκεκριμένη περιοχή, και όλων των ενδιαφερόμενων μερών
- ο Σ.Π.1.4: Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δημόσιων αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών για την εφαρμογή μακροπεριφερειακών στρατηγικών και στρατηγικών για τη θαλάσσια λεκάνη, καθώς και άλλες εδαφικές στρατηγικές

Αυτός ο Στόχος Πολιτικής Interreg (ISO) στοχεύει στη βελτίωση και ενίσχυση των υφιστάμενων ικανοτήτων των δημόσιων αρχών και όλων των ενδιαφερόμενων μερών, καθώς και στην αύξηση του επιπέδου συντονισμού και συνεργασίας σε διασυνοριακό επίπεδο. Με αυτόν τον Στόχο, θα απλουστευθούν όλες οι διαδικασίες, θα απλοποιηθούν τα διοικητικά και γλωσσικά εμπόδια, θα εξαλειφθεί η γραφειοκρατία, θα προωθηθεί η συμμετοχή των πολιτών, θα αναπτυχθούν και θα

εφαρμοστούν κοινές λύσεις, συνεργασία και οργανωτικές διαδικασίες για να διασφαλιστεί η επιτυχής υλοποίηση του Προγράμματος. Αυτή η Προτεραιότητα αναμένεται να διευκολύνει τη ροή των δράσεων καθώς και την ταχύτερη ολοκλήρωση των έργων σε άλλες προτεραιότητες. Δεν αναμένεται καμία περιβαλλοντική επίπτωση από αυτόν τον Στόχο. Διασφαλίζει την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή του Προγράμματος και τις θετικές περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις των δράσεων που περιλαμβάνονται σε άλλες προτεραιότητες.

Για την προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, τα έργα στο πλαίσιο του Προγράμματος Διασυνοριακής Συνεργασίας Interreg Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027, τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα Ι (ή Παράρτημα ΙΙ) της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ (Οδηγία ΕΠΕ) υπόκεινται σε εκτίμηση επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 5-10 της προαναφερθείσας οδηγίας. Οι επιπτώσεις ενός τέτοιου έργου στο περιβάλλον θα πρέπει να αξιολογηθούν προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ανησυχίες για την προστασία της ανθρώπινης υγείας, για τη συμβολή μέσω ενός καλύτερου περιβάλλοντος στην ποιότητα ζωής, για τη διασφάλιση της διατήρησης της ποικιλότητας των ειδών, για τη διατήρηση της αναπαραγωγικής ικανότητας του οικοσυστήματος ως βασικής πηγής ζωής και για την επίτευξη των στόχων για το κλίμα της Συμφωνίας του Παρισιού, τόσο στον τομέα του μετριασμού όσο και της προσαρμογής. Για τέτοιου είδους έργα, απαιτείται η διενέργεια μιας Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (που παρέχεται από τον κύριο του έργου) και η αρμόδια αρχή ή αρχές στην Ελλάδα και την Ιταλία θα υιοθετήσουν για τέτοια έργα όλα τα κατάλληλα και απαραίτητα μέτρα σε εθνικό ή/και διασυνοριακό επίπεδο προκειμένου να διασφαλιστεί η εφαρμογή της αρχής της πρόληψης και της προφύλαξης.

8 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

8.1 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Η πρόληψη, η μείωση και ο μετριασμός των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του Προγράμματος πραγματοποιείται μέσω δύο βασικών μηχανισμών: α) της περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων όπως ισχύει και β) της δημιουργίας ειδικών διατάξεων ή/και προϋποθέσεων που θα εφαρμοστούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος και θα ενσωματωθούν στις διαδικασίες διαχείρισης (εγκρίσεις έργων κ.λπ.).

α) Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων.

Οι επιπτώσεις κάθε έργου ελέγχονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης όπως ισχύει στο ευρωπαϊκό κεκτημένο και εξειδικεύεται στις διαδικασίες υλοποίησης του θεσμικού πλαισίου των δύο χωρών. Η έγκριση ενός έργου στο πρόγραμμα δεν τροποποιεί τις υποχρεώσεις του σύμφωνα με την Περιβαλλοντική Άδεια, βάσει της οποίας επιβάλλονται συγκεκριμένοι όροι και προϋποθέσεις υλοποίησής του. Οι σχετικές Εκθέσεις της Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ) θα πρέπει (ενδεικτικά) να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα θέματα:

- Συμμόρφωση με τις ειδικές οριακές τιμές εκπομπών ρυπογόνων φορτίων και συγκεντρώσεων για τον αέρα, το νερό και το έδαφος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Συμμόρφωση με τις συγκεκριμένες οριακές τιμές θορύβου.
- Συμμόρφωση με τον εθνικό ή περιφερειακό σχεδιασμό για το περιβάλλον, όπως το σχέδιο διαχείρισης απορριμμάτων, τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής της ΟΠΥ κ.λπ.
- Η καταλληλότητα χωροθέτησης σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης και τους περιορισμούς δόμησης.
- Συμμόρφωση με όλα τα απαραίτητα μέτρα που προβλέπονται από τη νομοθεσία σε σχέση με την πρόληψη και μείωση της ρύπανσης προστατευόμενων περιοχών, θαλασσών και δασών.
- Τα έργα που βρίσκονται σε περιοχές που περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000 (ως SCI ή SPA), θα πρέπει να συμμορφώνονται με το άρθρο 6.3 της Οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ, σύμφωνα με το οποίο: *«Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δεόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του».*

β) Ειδικά μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

- Κατά τη διαδικασία επιλογής του έργου, θα ήταν επιθυμητό να δοθεί προτεραιότητα σε προτάσεις που χρηματοδοτούν επιχειρήσεις (καινοτομία - επιχειρηματικότητα - ανταγωνιστικότητα) και που περιλαμβάνουν (επιπλέον των υποχρεωτικών κανόνων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας) επενδύσεις σε «πράσινες υποδομές και τεχνολογίες» (π.χ. χρήση γεωθερμικής ενέργειας κ.λπ.), βιοκλιματικές αρχές ή/και προώθηση της μείωσης και της

επαναχρησιμοποίησης των υλικών (σύμφωνα με την ιεράρχηση της διαχείρισης των απορριμμάτων).

- Στη διαδικασία προσδιορισμού και επιλογής συστάδων (clusters), θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι περιλαμβάνονται επιχειρήσεις που διαχειρίζονται προϊόντα ή απόβλητα, τα οποία παράγονται σε όλη την αλυσίδα αξίας.

- Οι δράσεις τουριστικής ανάπτυξης ή ενίσχυσης των φυσικών πόρων εντός των περιοχών Natura 2000 θα πρέπει να συνάδουν με τις περιοχές του σχεδίου διαχείρισης. Σε περιπτώσεις που τα έργα είναι καταχωρημένα σε περιοχές με Φορέα Διαχείρισης, απαιτείται η γνωμοδότησή του. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να τεκμηριωθεί ότι η αύξηση των επισκέψεων στα προστατευόμενα οικοσυστήματα για τουριστικούς ή άλλους σκοπούς δεν έχει αντίκτυπο στην κατάσταση διατήρησης.
- Πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τεχνικά έργα που υλοποιούνται εντός της παράκτιας θαλάσσιας περιοχής και ενδέχεται να προκαλέσουν είτε ρύπανση της ποιότητας του νερού είτε διαταραχή του βενθικού υποστρώματος. Τέτοια μέτρα θα πρέπει να αποτρέπουν και να μειώνουν την πιθανή ρύπανση των υδάτων και των ιζημάτων.

Πιο συγκεκριμένα, τα ανωτέρω μέτρα αντιμετώπισης θα πρέπει να αντιμετωπίζουν όλες τις περιβαλλοντικές παραμέτρους που ενδέχεται να επηρεαστούν από τα έργα του Προγράμματος, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του κεφαλαίου 7.

Πίνακας 8-1 Προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

1	Βιοποικιλότητα	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση διαδικασιών ΜΠΕ για αποφυγή βλάβης σε φυσικές περιοχές, NATURA 2000 και ενδιαιτήματα • Ενσωμάτωση κριτηρίων προστασίας της βιοποικιλότητας στη διαδικασία επιλογής προτάσεων για ένταξη στο Πρόγραμμα INTERREG 2021-2027 (π.χ. φύτευση ιθαγενών ειδών, δράσεις για την προώθηση του περιβάλλοντος, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση, πληροφοριακό υλικό για προστατευόμενα είδη) • Παροχή συμβουλών σε ενδιαφερόμενα μέρη για τη βελτίωση των προτάσεων τους όσον αφορά την προστασία της βιοποικιλότητας • Ενσωμάτωση κριτηρίων οικολογικού σχεδιασμού, περιβαλλοντικής διαχείρισης και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων στην επιλογή προτάσεων για ένταξη στο Πρόγραμμα INTERREG (π.χ. βιοκλιματικός σχεδιασμός, εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, επαναχρησιμοποίηση εξορυχθέντος υλικού, εγκατάσταση συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας και νερού) • Παροχή συμβουλών στα ενδιαφερόμενα μέρη για την επίτευξη των παραπάνω στόχων
2	Πληθυσμός-Υγεία	<ul style="list-style-type: none"> • μείωση των εκπομπών και της διασποράς σκόνης κατά την κατασκευή • προώθηση έργων που ενισχύουν τη σωματική δραστηριότητα (αθλήματα, ποδηλασία, τρέξιμο, περπάτημα)
3	Έδαφος	<ul style="list-style-type: none"> • Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης των απορριμμάτων και αποφυγής διάθεσης τοξικών αποβλήτων, ελαιωδών ουσιών ή αλάτων στο έδαφος. • Προώθηση της επιχειρηματικότητας για την εισαγωγή καινοτομίας στη διαχείριση στερεών αποβλήτων για την ανάπτυξη έρευνας και ανάπτυξης και εξειδικευμένων υπηρεσιών στον κλάδο • Μέτρα για την προστασία των εδαφών από την ερημοποίηση • Επαναχρησιμοποίηση εδαφών εκσκαφής για επίχωση

4	Νερό	<ul style="list-style-type: none"> • Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης των λυμάτων και αποφυγής διάθεσης απορριμμάτων στο υδάτινο περιβάλλον. • Ενθάρρυνση της εισαγωγής τεχνολογιών για επαναχρησιμοποίηση και εξοικονόμηση νερού • Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας στον τομέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων
5	Αέρας, Κλίμα και κλιματική αλλαγή	<ul style="list-style-type: none"> • Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, αντικατάσταση με καθαρότερα καύσιμα, εγκατάσταση φίλτρων ρύπανσης κ.λπ. • Ενθάρρυνση της χρήσης ΑΠΕ • Ενθάρρυνση της χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς • Κριτήρια ένταξης για εξοικονόμηση ενέργειας και μείωση της παραγωγής αερίων θερμοκηπίου στη διαδικασία επιλογής προτάσεων για ένταξη στο Πρόγραμμα INTERREG 2021-2027 (π.χ. ΑΠΕ, χρήση ή αντικατάσταση εξοπλισμού με συσκευές εξοικονόμησης ενέργειας, δράσεις ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης του κοινού και των επιχειρήσεων σε θέματα κλιματικής αλλαγής) • Παροχή συμβουλών στα ενδιαφερόμενα μέρη όσον αφορά την επίτευξη των παραπάνω στόχων και την ανάγκη μείωσης του όγκου κυκλοφορίας σε σχέση με την κίνηση του εργατικού δυναμικού, των πρώτων υλών και των προϊόντων
6	Υποδομή-Υλικά περιουσιακά στοιχεία	<ul style="list-style-type: none"> • Ενθάρρυνση της χρήσης εργαζομένων του τοπικού πληθυσμού στη φάση της κατασκευής
7	Πολιτιστική κληρονομιά	<ul style="list-style-type: none"> • Αποφυγή εγκατάστασης ενοχλητικών δραστηριοτήτων εντός περιοχών ή διαμέσου περιοχών πολιτιστικού ενδιαφέροντος • Χρήση λειτουργιών που παρέχουν δράσεις για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα για την ανάδειξη και προστασία μνημείων και χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος • Λήψη μέτρων ώστε η βελτιωμένη προσβασιμότητα σε μνημεία και χώρους πολιτιστικών εκδηλώσεων να μην έχει αρνητικό αντίκτυπο στο πολιτιστικό περιβάλλον
8	Τοπίο	<ul style="list-style-type: none"> • Το πρόγραμμα INTERREG θα πρέπει να εισάγει κριτήρια επιλογής προτάσεων για ίδρυση επιχειρήσεων σε θεσμοθετημένες ή υποβαθμισμένες περιοχές, προστασία αγροτικού και αστικού τοπίου και ανάπτυξη πράσινων υποδομών (π.χ. εγκατάσταση φυτών σε βιομηχανικά ή επιχειρηματικά πάρκα, ανάπλαση ή δημιουργία χώρων πρασίνου, χρήση καθαρών τεχνολογιών, χρήση τεχνολογιών εξοικονόμησης ενέργειας και νερού, διαχείριση αποβλήτων και λυμάτων) • Παροχή συμβουλών σε ενδιαφερόμενα μέρη για την προστασία του τοπίου από την υποβάθμιση
9	Θόρυβος	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση τεχνικών μείωσης θορύβου κατά τις φάσεις κατασκευής και λειτουργίας
10	Αειφορική ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση έργων που συνδυάζουν την ανάπτυξη με φιλικά προς το περιβάλλον χαρακτηριστικά

8.2 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Το Σύστημα Παρακολούθησης περιλαμβάνει όλους τους σχετικούς περιβαλλοντικούς δείκτες ανά

περιβαλλοντική παράμετρο (π.χ. βιοποικιλότητα, ποιότητα αέρα και κλιματική αλλαγή, έδαφος, νερό, τοπίο και πολιτισμός κ.λπ.) και προσδιορίζει τις αρχές που διενεργούν την παρακολούθηση καθώς και τη συχνότητα της παρακολούθησης.

Η συλλογή δεδομένων προτείνεται να βασίζεται σε δύο πηγές: **(α)** πρωτογενή δεδομένα από τη μέτρηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων και **(β)** αξιολόγηση των περιβαλλοντικών δεικτών.

Στη διαδικασία εύρεσης δεδομένων μέσω μετρήσεων, είναι δυνατή η συμμετοχή των Περιφερειακών Αρχών (Περιφέρειες), αλλά και των Κρατικών Αρχών (π.χ. Υπουργείο Περιβάλλοντος), των Τοπικών Αρχών, των επιστημονικών και επαγγελματικών φορέων και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (π.χ. ΧΥΤΑ, εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων). Η μέτρηση περιβαλλοντικών δεικτών είναι πολύπλοκη διαδικασία, είτε πρόκειται για τακτική είτε, ακόμη περισσότερο, για συνεχή διαδικασία.

Οι Περιφερειακές Διευθύνσεις θα πρέπει να έχουν βασικό ρόλο όσον αφορά τη διαχείριση και τη διάδοση δεδομένων. Στο πλαίσιο αυτό, τα αντίστοιχα Τμήματα οφείλουν να σχεδιάζουν και να λειτουργούν ως κόμβος συλλογής, ανάλυσης και διάδοσης πληροφοριών. Ειδικότερα, ο ρόλος των Περιφερειακών Τμημάτων θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- Συλλογή δεδομένων από μετρήσεις που πραγματοποιούνται από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες, είτε σε μόνιμη είτε σε προσωρινή βάση.
- Συλλογή πρωτογενών δεδομένων από περιφερειακές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας (π.χ. ΧΥΤΑ, εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης, Δημόσιες Επιχειρήσεις Ηλεκτρισμού, Φορείς Διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών).
- Συλλογή πρωτογενών δεδομένων από τη δημόσια διοίκηση (π.χ. Εθνικό Σύστημα Παρακολούθησης για την ποιότητα των επιφανειακών υδάτων κ.λπ.)
- Συλλογή πρωτογενών δεδομένων από επιστημονικούς και άλλους φορείς.
- Ανάλυση και σύνθεση δεδομένων για την εξαγωγή συμπερασμάτων για την περιβαλλοντική κατάσταση στην Περιφέρεια.
- Αποθήκευση δεδομένων και ανάπτυξη χρονοσειρών για την παρακολούθηση της περιβαλλοντικής κατάστασης με την πάροδο του χρόνου.
- Διάδοση δεδομένων μέσω κατάλληλων αναφορών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία ή/και περιφερειακές αποφάσεις. Αυτές οι εκθέσεις αποσκοπούν **(α)** στο να ανταποκριθούν στις σχετικές απαιτήσεις της νομοθεσίας, **(β)** στο να ενημερώσουν όσους συμμετέχουν στη διαδικασία σχεδιασμού και παρακολούθησης της εφαρμογής του Προγράμματος INTERREG Ελλάδα-Ιταλία 2021 - 2027 (υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων) και **(γ)** στο να ενημερώσουν το κοινό που επηρεάζεται από το πρόγραμμα.

Σημειώνεται ότι, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η παρακολούθηση των επιπτώσεων του Προγράμματος INTERREG Ελλάδα-Ιταλία 2021 - 2027 θα πραγματοποιηθεί, όπου είναι δυνατόν, με τη χρήση δεδομένων που προέρχονται από:

- Το υφιστάμενο δίκτυο παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων του Υπουργείου Περιβάλλοντος των δύο χωρών ή άλλων φορέων. Μερικά ενδεικτικά στοιχεία παρακολούθησης είναι:
  - Η ποιότητα ατμοσφαιρικής ρύπανσης
  - Η ποιότητα νερού (επιφανειακά, υπόγεια, παράκτια ύδατα κολύμβησης).
- Ξεχωριστές και ανεξάρτητες μελέτες για τον εντοπισμό των επιπτώσεων του συνολικού προγράμματος ή μέρους του.
- Εκθέσεις που παρέχονται από εργολάβους, είτε πρωτογενείς είτε βασισμένες σε στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ΜΠΕ των έργων που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα INTERREG Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027.

Οι περιβαλλοντικοί δείκτες για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο, ο φορέας παρακολούθησης και η συχνότητα παρακολούθησης παρέχονται στον επόμενο πίνακα. Όλες οι τιμές των δεικτών θα πρέπει

να μετρώνται ή να εκτιμώνται **πριν από το έργο** που περιλαμβάνεται στο Πρόγραμμα - **κατά την κατασκευή** (εάν το έργο έχει κατασκευαστική φάση) - **κατά τη λειτουργία** (ή την υλοποίηση)

Πίνακας 8-2 Δείκτες Παρακολούθησης

Αρ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	ΑΡΧΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
01	Βιοποικιλότητα - χλωρίδα-πανίδα	<ul style="list-style-type: none"> ικανοποιητική κατάσταση των οικοτόπων στην περιοχή ενός έργου ικανοποιητική κατάσταση πληθυσμού σημαντικών ειδών στην περιοχή ενός έργου Περιοχή που καλύπτεται από δάση 	<ul style="list-style-type: none"> Φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών 	Σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης (εάν υπάρχει) Ετησίως
02	Πληθυσμός- Υγεία	<ul style="list-style-type: none"> Χρόνια προσδόκιμο υγιούς ζωής Νέες θέσεις εργασίας Ποσοστό ανθρώπων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας 	<ul style="list-style-type: none"> Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών 	Ετησίως
03	Έδαφος	<ul style="list-style-type: none"> Ποσοστό υποβαθμισμένης γης Ποσότητες απορριμμάτων που διατίθενται σε ΧΥΤΑ Ανάπτυξη της κατά κεφαλήν και συνολικής παραγωγής απορριμμάτων ανακύκλωση (χαρτί, γυαλί, BMW14, αλουμίνιο) 	<ul style="list-style-type: none"> Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών Φορείς Διαχείρισης ΧΥΤΑ 	Ετησίως
04	Νερό	<ul style="list-style-type: none"> Ποιότητα επιφανειακών υδάτων (N, P, BOD5, COD, SS, TDS, αγωγιμότητα, κολοβακτηρίδια κοπράνων) Ποιότητα υπόγειων υδάτων (νιτρικά, φωσφορικά, αγωγιμότητα, βαρέα μέταλλα) Ποιότητα υδάτων κολύμβησης (κολοβακτηρίδια κοπράνων, διαφάνεια) Ποσοστό ανακύκλωσης ή επαναχρησιμοποίησης νερού 	<ul style="list-style-type: none"> Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών Φορείς Διαχείρισης ΜΕΛ Υπουργείο Περιβάλλοντος 	Δειγματοληψίες και μετρήσεις σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους κάθε ΜΕΛ. Εθνικό Σύστημα Παρακολούθησης Ποιότητας Επιφανειακών Υδάτων για την Ελλάδα Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Ποιότητας των Υδάτων Κολύμβησης στις παραλίες για της Ελλάδας
05	Αέρας Κλιματικοί παράγοντες	<ul style="list-style-type: none"> Ημέρες υπέρβασης των ορίων ποιότητας του αέρα (CO, SOx, NOx, PM10) Εκπομπές ανά πηγή Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου Ανάπτυξη ενεργειακής ζήτησης Ποσοστό ΑΠΕ (%) Εξέλιξη του αριθμού των επιβατικών οχημάτων 	<ul style="list-style-type: none"> Υπουργείο Περιβάλλοντος Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών 	Ετησίως
06	Πολιτιστική κληρονομιά (συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς) - Τοπίο	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός διατηρητέων κτιρίων που έχουν αποκατασταθεί Αριθμός επισκεπτών Αστικό πράσινο ανά κάτοικο 	<ul style="list-style-type: none"> Αρμόδιες Διευθύνσεις Περιφερειών 	Ετησίως

8.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΣΠΕ

Οι παραπάνω βασικές ρυθμίσεις παρέχουν ένα επαρκές πλαίσιο για την παρακολούθηση της υλοποίησης του Προγράμματος προκειμένου να εντοπιστούν σε πρώιμο στάδιο απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να είναι δυνατή η υιοθέτηση κατάλληλων διορθωτικών μέτρων. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκπλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 10 της Οδηγίας ΣΠΕ. Δεν προτείνεται περαιτέρω σύστημα παρακολούθησης προκειμένου να αποφευχθούν πιθανές αλληλεπικαλύψεις στην παρακολούθηση.

9 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Σύμφωνα με την ΚΥΑ 107017 της Ελληνικής Νομοθεσίας απαιτείται η έκδοση κανονιστικής πράξης για την περιβαλλοντική έγκριση του Προγράμματος.

Αυτή η πράξη θα περιέχει όλα τα μέτρα και τις δραστηριότητες παρακολούθησης που περιγράφονται στο κεφάλαιο 8.

10 ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΣΠΕ

Κατά την προετοιμασία της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ) του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ INTERREG Ελλάδα-Ιταλία 2021-2027, οι συντάκτες της παρούσας έκθεσης αντιμετώπισαν τις ακόλουθες σημαντικές δυσκολίες:

- το εξαιρετικά σύντομο χρονοδιάγραμμα σε σχέση με την απαιτούμενη εξαιρετικά λεπτομερή, πολυεπίπεδη και σε βάθος ανάλυση του στρατηγικού σχεδιασμού σε μια διασυνοριακή περιοχή και των διαφορετικών πολιτισμών, γλωσσών και ανάπτυξης, περιβαλλοντικών πολιτικών και νομοθεσίας κ.λπ.
- τα διαφορετικά επίπεδα ψηφιακής σύγκλισης και εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μεταξύ των δύο χωρών που δυσκόλεψαν την άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή περιβαλλοντικών πολιτικών και νομοθεσίας.

Ωστόσο, η μελέτη επικεντρώθηκε σε ζητήματα που θεωρήθηκε ότι έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον της επιλέξιμης διασυνοριακής περιοχής και τα οποία αναλύθηκαν χρησιμοποιώντας τις καταλληλότερες μεθοδολογίες και συγκριτικούς πίνακες. Επομένως, όλες οι δυσκολίες αντιμετωπίστηκαν τελικά επαρκώς και ικανοποιητικά από τους συντάκτες της παρούσας μελέτης και σύμφωνα με τη Νομοθεσία.

11 ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

Αυτό το κεφάλαιο αναφέρεται στις κύριες μελέτες και έρευνες που θα πρέπει να εκπονηθούν πριν από την έγκριση των έργων και των δράσεων που περιγράφονται στο Πρόγραμμα INTERREG 2021-2027. Στο πλαίσιο αυτό, οι ακόλουθες μελέτες αναγνωρίζονται όχι ως προαπαιτούμενο για την εφαρμογή του προγράμματος αλλά ως υποστηρικτικές του γενικού πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος και ως περιβαλλοντικές μελέτες υψηλής προτεραιότητας για τον καθορισμό περιβαλλοντικής απογραφής βάσης. Ωστόσο, για μερικά έργα του Προγράμματος (όπως αυτά που περιλαμβάνουν κατασκευές, π.χ. έργα υποδομής) μπορεί να είναι υποχρεωτική η Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΕΠΕ):

- Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες για όλες τις τοποθεσίες NATURA και άλλες περιοχές υπό εθνικό καθεστώς προστασίας και δημιουργία κατάλληλων πέντε - ετήσια σχέδια διαχείρισης.
- Οικολογικές Μελέτες για έργα σε περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο NATURA και σε άλλες προστατευόμενες περιοχές.
- Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για όλα τα έργα υποδομής στη διασυνοριακή περιοχή συνεργασίας που ενδέχεται να προηγηθούν ή να ακολουθήσουν τα ήπια μέτρα που προτείνει το Πρόγραμμα.
- Επιλογή και αξιολόγηση περιβαλλοντικών δεικτών για τη δημιουργία βασικής περιβαλλοντικής βάσης δεδομένων που θα επέτρεπε τη συγκριτική αξιολόγηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του προγράμματος σε συγκεκριμένους τομείς όπως η διαχείριση των υδάτων, η κατάσταση διατήρησης της βιοποικιλότητας κ.λπ.
- γεωτεχνικές μελέτες και έρευνες
- έρευνες χαρτογράφησης του ατμοσφαιρικού και του μετεωρολογικού περιβάλλοντος
- μελέτες επιπέδου θορύβου
- συστηματική καταγραφή προστατευόμενων ειδών ενδιαιτημάτων χλωρίδας και πανίδας (οικολογικές βασικές μελέτες) ειδικά εάν η περιοχή μελέτης χαρακτηρίζεται ως υψηλού περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος (τόποι που περιλαμβάνονται στους Καταλόγους NATURA 2000, CORINE, Συνθήκη Ramsar, SPA, Εθνικό Δάσος κ.λπ.)

12 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΩΝ

Αυτό το κεφάλαιο θα αναλυθεί μετά τη φάση της διαβούλευσης με το δημόσιο και τις υπηρεσίες.

13 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

13.1 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. The Agenda 2030 of UN and the 17 Sustainable Development Goals (SDGs)
(<https://www.un.org/sustainabledevelopment/>)
2. UN Convention on Biological Diversity and its protocols
(<https://www.un.org/ldcportal/convention-on-biological-diversity-cbd/>)
3. United Nations Framework Convention on Climate Change – The Paris Agreement
(<https://unfccc.int/>)
4. European Green Deal
(<https://www.eea.europa.eu/policy-documents/com-2019-640-final>)
5. EU Biodiversity Strategy for 2030
(<https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030>)
6. European Climate Law
(<https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law>)
7. EU Strategy on Adaptation to Climate Change
(https://ec.europa.eu/clima/eu-action/adaptation-climate-change/eu-adaptation-strategy_en)
8. COM(2013) 169: Green Paper. A framework for climate and energy policies 2030.
9. COM (2011) 244 final. Our life insurance, our natural capital: an EU biodiversity strategy to 2020
10. COM (2020) 652 final. Proposal for a Decision of the European Parliament and of the Council on a General Union Environment Action Programme to 2030.
11. Commission Communication entitled “Thematic Strategy for Soil Protection” (COM (2006) 231).
12. Natura 2000 network.
(<https://geodata.gov.gr/dataset/to-diktuo-natura2000-kai-prostateuomenes-periokhes>).
13. Maritime Strategy for the Adriatic and Ionian Seas (COM(2012) 713
14. Integrated Coastal Zone Management (ICZM)
15. Protocol on Integrated Coastal Zone Management in the Mediterranean (2008).
16. Greece’s National Energy and Climate Plan (FEK 4893/B/31.12.2019).
(https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/el_final_necp_main_el.pdf)
17. Greece’s National Strategy for adaptation to Climate Change (https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/legacy/Files/Klimatiki%20Allagi/Prosarmogi/20160406_ESPKA_teliko.pdf)
18. ELSTAT, 2019. Estimated population and Migration Flows, 31 December 2019
(<https://www.statistics.gr/documents/20181/79d452ad-8f9ec6eb-9f0e-82916e714866>).
19. Greece’s National Action Plan for Circular Economy

20. Greece's National Waste Management Plan
21. Greece's National Waste Prevention Plan
22. Official Journal of the European Union (2011), COMMISSION IMPLEMENTING DECISION of 11 July 2011 concerning a site information format for Natura 2000 sites.
23. 'Clean Energy for EU Islands' launched in Malta (2017), [https://ec.europa.eu/en 'Clean Energy for EU Islands' launched in Malta | Energy \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/en 'Clean Energy for EU Islands' launched in Malta | Energy (europa.eu).)
24. Clean Energy for EU Islands (2019), (<https://euislands.eu/>
25. Official Journal of the European Union, Directive 2008/50/ec on ambient air quality and cleaner air for Europe.(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32008L0050&from=el>)
26. Just Transition Development Plan of lignite areas, (https://www.sdam.gr/sites/default/files/consultation/Master_Plan_Public_Consultation_ENG.pdf)

13.2 ΧΑΡΤΕΣ

1. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
2. ΚΑΛΥΨΗ ΓΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ CORINE
3. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά
και Επενδυτικά Ταμεία

Με τη συγχρηματοδότηση της
Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

+30 210 9769560

www.eeogroup.gr

+30 210 9705762

info@eeogroup.gr

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ INTERREG VI-A «ΕΛΛΑΔΑ-ΙΤΑΛΙΑ 2021-2027» ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ (ΣΠΕ) | ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2^ο